

**Жуван Ватан,
ватанэгълияр хуьх!**

ЛЕЗГИ Газет

1920 – йисалай акъатзава

N 18 (10611) хемис 1 – май, 2014 – йис WWW.LEZGLETNOSMLRU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 10 манат

Рамазан Абдулатипова РФ-дин Минрегиондин Коллегиядин заседанида иштиракна

Дагъустан - кIвенкIвечийрин жергеда

29-апрелдиз, Москвада авай чIавуз, Дагъустандин Къил Рамазан Абдулатипова Россиядин Федерациядин регионар вилик тухунин министерствонин Коллегиядин заседанида иштиракна. Анал ведомствонин 2013-йисуз тухвай кIвалахдин нетижаяр къуна ва гIиле авай йис патал асул везифаяр тайинарна.

РД-дин Къилин ва Гьукматдин Администрациядин пресс-къуллугъдин ва информациядин управлениди хабар гузвайвал, заседанидал, къилди къачуртIа, сергъятрин патарив гвай чкайра санал кIвалахунин программа, 2025-йисан девирдалди тайинарнавай РФ-дин государствонин милли политикадин Стратегия, казакриз талукъ государствонин политика къилиз акъудунин нетижаяр веревирдна. Идалай гъейри, чкадин самоуправленидин гъакъиндай, бюджетрин арада трансфертар чара авунин къайдадин

► 2

Тебрик

Гьуьрметлу Россиядин МЧС-дин Дагъустан Республикада авай Къилин управленидин, гражданвилин оборонадин, Дагъустан Республикадин агъалияр ва территория къетIен гъаларикай хуьнин рекъай кIвалах таъминардай Центрадин къуллугъчияр, цIаяр къуникай хуьдай къуллугъдин ва гражданвилин оборонадин ветеранар!

За квез ЦIаяр къуникай хуьнин югъ мубаракзава!

И югъ чпин къуллугъдин буржи намуслудаказ тамамарзавай, кардиз вафалу, бедбахтвилик акатайбуруз гъамиша куьмекдиз къвез гъазур, къуватлу ва уьткъем ксарин сувар я.

ЦIаяр къуникай хуьдай къуллугъдин подразделенири цIаяр къуникай хатасуз авун таъминарунин, инсанар, эменни къутармишунин жигъетдай жавабдар везифаяр тамамарзава.

Заз квехъ сагъламвал, ислягъвал ва хушбахтвал, Ватандин абадвал патал куь кIвалахда агалкуьнар хьун кIанзава.

Дагъустан Республикадин
Къил **РАБДУЛАТИПОВ**

Шад гъалара ишлемишиз вахкана

ЦИЙИ ЭЦИГУНАР

Шагъабудин ШАБАТОВ

Сулейман-Стальский ва Хив районрин сергъятдал эцигнавай 25-нумрадин цийи пожарный учебный часть 29-апрелдиз шад гъалара ишлемишиз вахкана.

И мярекатда иштиракун патал РД-дин Гьукматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Анатолий КЪАРИБОВ, РД-дин Къилин патай тамам ихтиярар ганвай векил Мусафенди ВЕЛИМУРАДОВ, РФ-дин МЧС-дин Дагъустанда авай Къилин управленидин начальник, генерал-майор Нариман КЪАЗИМЕГЪАМЕДОВ, Къиблепатан Дагъустандин саки вири районринни шегъеррин къилер атанвай.

Мугъманар “Сулейман-Стальский район” МО-дин къил Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА, райондин администрациядин къил Штибег МЕГЪАМЕДХАНОВА, абурун

► 5

ХУЬРУЬН МАЙИШАТ

“Таза майвар” тIвар алай республикадин инвестиционный проектдин руководитель Абдула Мусаева республикада гъевчи майданрин теплицайрин комплексар гъихтин гъалда аватIа, гъакIни и хел мадни вилик фин патал вуч авуна кIандатIа, гъадакай суьгъбетна.

► 8

ХАБАРАР

Шад мярекат, фестивалдин иштиракчиярни тамашачияр тебрикунин гаф рахуналди, Ахцегъ райондин МБУК-дин директордин куьмекчи Абдукерим Рагъимова ачухна ва къиллай-къилиз тамадавални авуна.

► 21

Къилин редактордин гаф Халкъдал дамахзава

Къве вакъиади желбна зи фикир и йикъара. Абурукай сад лагъайди чи республикадин Печатдин ва информациядин министр Азнаур Аджиевал атай атанвай чар тир. Ана ада РД-дин Минкомсвяздин “Общественностдин гуьзчивилик” порталдиз 2013-йисан июлдилай 2014-йисан апрелдалди чи республикадин граждарилай атай арза-ферзедиз талукъ яз гъкумдин жавабдар ва чкадин самоуправленидин органри къабулай серен-жемрин, рехъ гайи кимивилерин нетижаар къунвайдакай хабар ганвай.

Ана къейднавайвал, “Общественный гуьзчивилик” портал арада аваз и девирда республикадин вири идарайриз 364 арза-ферзе, информация, теклиф атана. Абурукай законди истемишзавай вахтара 15-даз гъелелиг килигнавач, 76 гъиле къунва, законди истемишзавай вахтара анжах 77-да къарагъарай месэлаяр къилиз акъуднава, 72-дан къисмет гъялуниз мукъва жезва, 72 планламишнава, 34-даз жабар ганва, 18-дан иесиар вуч авун лазим ятла гъавурда тунва.

Аквазвайвал, гражданин чарарихъ галаз кваллахуниин карда гъукумдин жавабдар ва чкадин самоуправленидин органри гъелелиг хейлин рехнейриз рехъ гузва, халкъди къарагъарзавай месэлаяр абуру вахт-вахтунда гъялзава, чарарин иесириз жавабар гузвач. Инал ихтилат анжах винидихъ къейд авур са “Общественный гуьзчивилик” порталдиз атай чарар-царарикай физва. Республикадин гъукумдин жавабдар ва чкадин самоуправленидин органриз халкъдилай фейи чарар-царарин, арза-ферзейрин къадар мадни гзаф я.

Малум тирвал, электронный къайдада и порталдиз чпин фикирар, чарар-царар, арза-ферзе ракурдай мумкинвал гъелелиг чи районринни шегъерин вири гражданиз авачирди рикелай ракурна виже къведач. Гъавилий Махачкъаладай - 212 чар, Каспийскдай - 20, Дербентдай - 9, Избербашдай - 6, Буйнакскдай 5 атунуни идан гъакъиндай шагъидвалзава. Атай чарарикай 67 - квалеринни коммунальный, 64 - территорияра къулайвилер тешкилуниин, 57 - рекьерин, 26 - законсуздакз квалер, дараматар эцигуниин, 15 цин месэлаяр гъялуниз талукъарнавайбур тир.

Винидихъ къейднавай къван гражданин чарарин арада Агъул, Ахцегъ, Къурагъ, Меъгарамдхурун, Рутул, Сулейман-Стальский, Табасаран, Хив районрин агъалийри ракурнавай са чарни авачир. Им чи районра вири крар тукъивена лагъай члал туш. Я чи районар “Общественный гуьзчивилик” порталдиз чпин чарар, фикирар ракурдай савадлу, компютерин техникадалди таъмин тир ксарни эсиллагъ авачир лугъуз жедач. Лезги халкъ савадлу, законрал амайбурулай гзаф амалдайди, гъар са куьлуь-шуьлуьдин патахъай ван хкаж тийидайди тирвилей ингъе ихътин нетижаарни арадал атанва.

Зи фикир желбай къвед лагъай месэла “Дагъустандин правда” газетдиз 25-апрелдиз, “Ахтынский республикадин Конституция” къил гана, Ширван Ширванован макъала акъатуниз талукъди хъана. Заз чидач, Ширван Ширванов вуж ятла, амма ада авур къегъалвал баркалла, аферин лугъуниз лайихлуди я. Советрин властдин 70 йисан девирда, ам тергайдалай инихъ алатнавай вири йисарани чи республикадин са алимдини майдандиз акъуд тавур и месэла касди лап кевелай къарагъарна. Идалди ада Дагъустандин дагъвийрин халис къамат тамамвилелди къалурна лагъайтла, зун агъалмиш жедач.

Гъакъикъи делилрал бинеламиш хъана, ада гъеле 1764-йисуз Рамазан-эфенди Ахтынскийди ахцегъвийрин тапшуругъдалди Конституция гъазурайди тестикъарзава. Ахцегърин хуьрерин союздин законнар къабулдайди яз а члавуз Мухаммад-Хашим Ахтынский экъечйнай. Конституциядин текст юристрин арада вич виридалайни хъсанди яз гъисабнавай, чи алимрин халис дамах тир гъа Мухаммад-Хашим Ахтынскийдин буйругъдалди гъазурни авунай. Эхиримжи сефер и документдин текст 1801-йисуз хъын хъувур касни вуж ятла гъелелиг сир яз ама.

Къилинди ам я хъи, Конституцияда къейднавай мажбурнамаяр ахцегъвийри чпел садани гуж гъалиб тавуна, гуьгъуьлуьвилелди, риклин эмирдалди чпи къабулнавайбур тир. Ана кесибри гудай жермеди къадар гъвечлиди, девлетлуйри гудай жермеди къадар хейлин члехиди тирди къейднава. Меъхъерардай члавуз эгер девлетлуйри гъизвай сусаз амайбурулай члехи пишкешар ийиз хъайитла, абур общинадин хийирдиз тулкI ийидайдини къалурнава.

Ахцегъви юристдин законра абур чурунай лашуналди, чулуналди гатунин, инсан дустагъда ацукъарунин, адаз къиникъин жаза гуниин статьяр эсиллагъ авач. Тахсиркарри анжах гайи зиян зиян хъайидав ва обществодив ахгъакарун истемишзава. Заз инал а конституциядай са статья авайвал гъиз кланзава: “Если же шариат нарушит какой-либо род, или какой-либо жилой квартал, то брать они (штрафующие) будут сумму, соответствующую количеству домов, имеющих в них”.

Ингъе ихътин конституция авай юкъван асирра чи дагъвийрин союзрихъ. Члехи пай пешекарри а конституцияр чи йикъара арадал атай демократвиллин республикаяр патал хъсан чешне хъайидини гъахълуьдаказ къейдзава. Аннамиша садра, чи бубаяр гъикъван савадлубур, гъикъван инсанпересбур, хъсан адетрал, къанунрал амал авурбур тиртла. Шад жедай кар ам я хъи, абурун дуьзгъун рехъ члехи пай невейрини давамарзава. Анжах гъавилий Лезгистанда законрал амал тийизвайбурун, тамариз катзавайбурун, муьфтехуррин къадарни са акъван гзаф туш. Жуван ватандани, адалай къецепатарани абуру чпелай гъар са жигъетдай амайбуруз чешне къалурзава. Гъавилий риклин сидкъидай дамахзава за ихътин ерияр хас тир лезги халкъдал. Ватандин Члехи дяведин лап четин йисарани абуру чеб гаф къвен тийидайвал къиле тухванай, анлай инихъни абуру гъа и рехъ давамарзава. Мад идалай еке бахт жедали мегер?! Алукънавай гуьзел майдин, гъаки Члехи Гъалибвиллин суварар мубаракрай Квез, гуьрметлубур!

“Хайи газет” - Избербашда

ФЕСТИВАЛЬ

Меъгамед ИБРАГЪИМОВ

Республикадин прессадин “Хайи газет” тIвар алай фестивалди Дагъустандин шегъерра сиягъат давамарзава. 29-апрелдиз ам Избербашдиз мугъман хъанвай. Мярекат РД-дин Къил Рамазан Абдулатипова хайи члал хуьн ва вилик тухун патал къулай шартIар яратмишунин жигъетдай ганвай тапшуругъ къилиз акъудунин ва РД-дин Къилин “Савадлу Дагъустан” - кар алай проект уьмуьрдиз кечирмишунин мураддалди РД-дин печатдинни информациядин министерстводи Избербаш шегъердин администрациядихъ галаз санал тешкилнавай.

Гегъенш залда республикадин государстводин печатдин саки вири изданийрин стендар, газетарни журналар эцигнавай. Фестивалдиз атанвай шегъерэгълияр патал ина изданийрин подпискани кардик кутунвай.

Мярекатдин сергъятра аваз РД-дин печатдинни информациядин министрдин заместитель Миясат Муслимова ва республикадин СМИ-рин къилин редакторар шегъердин къил Ислам Багомедовахъ галаз гуьруьшмиш хъана.

Гуьруьшдал хайи члалар хуьниз, вилик тухуниз, шегъерда яшамиш жезвай халкъарин милли адетар рикелай алуд тавуниз, Избербаш шегъер яшайишдин, экономикадин, культурадин рекъай вилик финиз талукъ ме-

сэлаяр веревирдна. М.Муслимовади къейд авурвал, къе Избербашда тешкилнавай хътин фестивалар Махачкъалада, Дербентда, Къизлярда, Хасавюртда, Буйнакскдани къиле фена. - Мярекат тухунин къилин макъсад хайи члаларал акъатзавай газетрикайни журналрикай республикадин агъалийриз тамамдиз хабар гун, абур подписка ийизвай ксарихъ гъихътин тIалабунар аватIа чирун, изданийрин дережа, ери хъсанарун патал клелзавайбурухъ галаз меслятар авун я, - алава хъувуна ада.

Избербашдин мэрдin гафрай малум хъайивал, прессадин фестивалдиз талукъарна шегъердин руководстводи и йикъара махсус совещание къиле тухванвай ва фестивалдиз шегъердин вири карханайрин, идарайрин, тешкилатрин векилризни теклифна.

- Избербаш шегъерда республикадин газетарни журналар подписка авуниин кIвалах, гъакъикъатдани, зайифзава, - лагъана И.Багомедова. - Идан себебни шегъердин хейлин агъалийриз республикада гъихътин изданийар аватIа чир тахъун я. Заз къенин мярекатда квекай гъар са касди куь газетрин кIвалахдикай, къарагъарзавай месэлайрикай суьгъбетнайтIа кланзавай. Подписканин кампаниядин вахтунда чна чалай алакъдай вири жуьредин куьмекар гуда, - хиве къуна шегъердин мэрдin.

Гуьгъуьнлай фестиваль шегъердин администрациядин актовый залда къиле фейи гуьруьшди давамарна. Анал республикадин изданийрин векилар, Избербаш шегъерда газетарни журналар подписка ийизвай агъалияр рахана, чпин фикирар раижна.

Дагъустан - кIвенкIвечийрин жергеда

1 ◀

гъакъиндай законодательство хъсанаруниз, РФ-дин субъектар инвестицияр эцигуниин барадай чпел фикир желбдайбур хъунин дережа хкажуниз ва инвестстандартар кардик кутуниз талукъ месэлайрални акъвазна.

РФ-дин регионар вилик тухунин министр Игорь Слюняеван гафаралди, дуьньядин экономикада кризисдин гъалар арадал атанвай шартIара чи уьлкведи 2013-йисуз макроэкономикадин рекъай къазанмишнавай нетижаар писбур туш.

“2013-йисуз ВВП 1,3 процентдин, промышленностдин продукция гъасилун 0,4 процентдин артух хъана. Россиядин Федерациядин 55 субъектда нетижаар виликан йисандалай винизбур хъун къазанмишна. КIвенкIвечийрин жергеда Дагъустан Республика, Ингушетия, Астраханский область, Бурятия, Смоленский область, Тульский область, Красноярский край ава. 49 регионда хуьруьн майишадин продукция гъасилун артух хъана. Россиядин Федерациядин 9 субъектда и продукциядин къадар 15 процентдин, юридический къурулушриз ва къилдин карчийриз чара ийизвай кредитрин къадар 12,6 процентдин артух хъана. 71 регионда и барадай нетижаар хъсанбур я. Йисан къене пул къиметдай аватун 6,5 процентдив агакъна. Яшайишдин жигъетдай алатай йисуз къазанмишай нетижаарни писбур туш. Агъалийрин доходар 3,7 процентдин артух хъана, бейкарвал 5,6 процентдив агакъна. Территорияра планламишдай государстводин Федеральный информационный система промышленный къайдада кардик кутун 2013-йисан члехи нетижайрикай сад я”, - къейдна И.Слюняева.

Ада мадни малумарайвал, 2013-йисуз Россиядин Минрегионди государстводин 4 программа: - “Региональный политика ва федеративный алакъаяр”, “2020-йисалди Калининградский область яшайишдинни экономикадин жигъетдай вилик ту-

хун”, “2025-йисалди Кеферпатан Кавказдин федеральный округ вилик тухун”, “Россиядин Федерациядин гражданагъ тIем акакъдай ва къулай яшайишдин кIвалералди ва коммунальный къуллугъралди таъминарун” тIварар алай программаяр къилиз акъудна. Государстводи заминвилер гун патал 5 проект хъана. Абурун арада Дагъустан Республикада чилера твадай плиткаяр ва киредин гранит гъазурдай завод эцигуниин проектни ава.

Заседанидал рахай Дагъустандин Къил Рамазан Абдулатипова къейдна: “Стратегиядин программа тукълубрун тIимил я, ам чи уьлкведин сообществорихъ ва регионрихъ галаз сих алакъада тун герек я. Идалайни гъейри, регионар крар авай гъал дуьзгъундаказ чирун лазим я. Экономикадиз зиянар гайи ва гзаф инсанар кIевера тур нафакъачивилин фикиррилай элячIна, вилик финин рехъ хкъагъун герек я.

Россиядин Минрегиондин ва сифте нубатда уьлкведин Президентдин чалишмишвилерин нетижада чал Россиядин Федерациядин государстводин милли политикадин бес къадарда пайгар Стратегия агакънава. Адан бинеяр Владимир Владимирович Путинан “Россия: милли месэла” статьяди кутурди я”, - къейдна Рамазан Абдулатипова.

Республикадин руководителди регионада къилиз акъудзавай программарикай, гъа гъисабдай тешкилзавай адетдин культурадин центрайрикай суьгъбетна. Рамазан Абдулатипован гафаралди, инсандин битав сад тир мировоззрение адетдин культуради арадал гъизвайди я. “За гъисабзавайвал, и проект Россиядин Федерациядин маса субъектрин руьгъдин эменнидизни элкъуьриз жедай. Государстводин милли политикадин Стратегия къилиз акъудунин жигъетдай методикадин еке кIвалах тухунни лазим я”, - инанмишвал къалурна Дагъустандин Къили.

Вичин рахунра Р.Абдулатипов сергъятрин патарив гвай чкайра санал кIвалахунин темадални акъвазна.

Чехи алим, камалэгъли

Агъед Агъаеван 90 йисаз талукъ илимдинни практикадин конференция

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

И йикъара Махачкъалада, Р.Гамзатован тварунихъ галай Республикадин Милли библиотекада, философ, филолог, писатель, публицист, общественный деятель Агъед АГЪАЕВ риклел хкуниз талукъарнавай илимдинни практикадин международный конференция хъана. Ам "Миллетдин ва милли алакъайрин теориядин ва практикадин алай девирдин месэляяр" лишандик кваз кыле тухвана.

Конференция ДГУ-дин ректор, профессор М.Х.РАБАДАНОВ кыле аваз университетдин профессоринни преподавателрин са дестеди гъазурна ва кылены тухвана.

Мярекатдиз ДГУ-дин хейлин факультетрин профессорар, преподавателар, студентар, республикадин общественный деятелар, алимдин багърияр, ярар-дустар, адан яратмишунрал рикл алай ксар, СМИ-рин векилар атанвай.

- Жуьреба-жуьре терефрин бажарагълу алим, философиядин илимдинни практикадин бегъем са къат месэляяр къарагъарай, философиядин илимдин са жерге чешмеяр сифте яз ачухай Агъед Гажимурадович дидедиз хъайдалай инихъ алай йисан мартдиз 90 йис тамам хъана. Ада 30-далай гзаф йисара ДГУ-дин философиядин кафедрадиз регъбервал гана, аспирантрихъ галаз кваллахна, гъакни партийный ва общественный кранни кыле тухвана. Алим чна члехи педагог, образованидин, илимдин тешкилатчи, идеолог, теоретик, эксперт хъиз риклел хъизва. Агъед Агъаев СССР-дин философский обществодин Дагъустандин отделенидин ва вузрин преподавателрин семинаррин методологический гзаф кваллахар туькьурзавай кас тир, - лагъана ДГУ-дин проректор, физикадинни математикадин илимрин доктор, профессор Назир АШУРБЕГОВА, конференция ачухуналди. (ДГУ-дин ректор М.Х.РАБАДАНОВАВАЙ, себебар аваз, мярекатда иштиракиз хъанач, алава хъувуна ада).

Трибунадихъ экъечлай ДГУ-дин психологиядин ва философиядин илимрин доктор, профессор, философиядин ва социологиядин кафедрдин заведующий Мухтар Яхьяевич ЯХЪЯЕВА Агъед Гажимурадовичан умуьурдин ва яратмишунрин рекъикай доклад авуна. Ада кьейдна хъи, Агъед Агъаеван гзаф терефрин

бажарагъ са шумуд цуд йисара гъам республикада, гъам адалай кьечени общественностдин гегъенш къатара машгъур яз хъана. Ам виридаз алим, философ, писатель, литературовед, публицист, педагог, общественный, политический деятель, республикадин образованидин ва илимдин тешкилатчи яз чидай. Адан гъакьиндай гзаф лугъудай, адакай кхьидай, адал мукъвал-мукъвал гъейранвалдай. Гъелбетда, критикани квачиз жедачир.

А.Агъаеван умуьурдин рехъ фикирдин цийиввал, виклэгъвал, жуьрэтлувал, камаллу, дирибаш гъерекат тир. Ам Ахцегърин хуьре цийи сортар арадал гъидай кьелемчи - багъманчидин хизанда дидедиз хъана. Агъед Агъаева гъеле школадин йисара гекъигиз тежер хътин бажарагъ квалурна. Хъсандиз клелуникай макъалаяр ва ада кхъизвай жуьреба-жуьре куьруь очеркар, члугъазвай шикилар райондин газетдиз акъатзавай.

Ватандин Члехи дяве башламиш хъайила, 17 йиса авай жаван гуьгъуьлудаказ фронтдиз рекъе гъатна. Авиационный училище акъалтларай адакай истребительрин лётчик жезва ва дяведин ягъунра активдаказ иштиракзава. Дяведилай гуьгъуьннин йисара цийи авиатехника ахтармишунал машгъул хъана. Агъед 1948-йисуз хайи райондиз хъвезва ва ам ВЛКСМ-дин райондин комитетдин кыле тайинарзава. 1949-йисуз ам Саратовдин партийный школадин журналиствилини кьве йисан курсариз гъахъзава. Гуьгъуьнлай ада Москвада КПСС-дин ЦК-дин патав гвай Высший партийный школадин журналистикадин факультет акъалтларна. 1955-йисалай

1963-йисалди, Даггосуниверситетдиз хъведальди, А.Агъаева КПСС-дин Дагъустандин обкомдин пропагандадин ва агитациядин отделдин заведующийдин заместителвиле кваллахна. 1995-йисалай РД-дин Халкъдин Собранидин Председателдин советник хъана. Жавабдар партийный кваллахни ийиз, Агъед Агъаева хейлин къадар очеркар, гъикаяр, повестар кхъизва ва чапдиз акъудзава. Лап члехи тираж аваз адан "Лезгияр" роман чапдай акъатзава. Агъаев литературадин критик хъизни машгъур жезва. А девирдин кваллахрикай яз, кьетлендиз Стлал Сулейманан яратмишунрин гъакьиндай лезги члалал, гуьгъуьнлай урус члалал чап авур монография, гъакни Етим Эминакай, Алибег Фатаховакай, Хуьруьг Тагъиракай, Кахаб-Росодай тир Магъмудакай, Омарла Батыраякай, Цладаса Гамзатакай, Расул Гамзатовакай кхъей ктабар, макъалаяр кьейд ийиз жеда. Агъед Гажимурадовича вичин фикирар урус писателрикайни лагъана: М.Лермонтовакай, В.Маяковскийдикай, М.Горькийдикайни. Адан литературадин яратмишунри, критикадин макъалайри исъятдани чпин важиблувал квалдарнавач, абуруз пешекарри алай вахтундани члехи кьимет гузва.

Литературоведвилини кваллахдин нетижада А.Агъаева 1963-йисуз филологиядин илимрин кандидатвилини диссертация хвена. Азербайжандин госуниверситетдин диссертацийрин советдин членрин фикирдалди, кандидатвилини а кваллахди докторвилини диссертациядин истемешунриз жаваб гузвай.

► 4

Алимдикай машгъур ксари...

Лезгийрин роман! Ам пайда жедалди Шалбуз дагъдин клукл рехи хъана. Эхирни и багъа мугъман, сифте хва дуьньядиз акъатна, ада халкъдиз таза хъуькьвер, михъи вилер, гужлу сес квалурна. Хъиз чна "Лезгияр" тлвар гана. Им тлбети кар я, жувакай ихтилат тлвар-целай башламишун адет я эжир. Гъа икл, "Лезгияр", кьве паюникай ибарат роман.

Агъед Агъаева гъеле "Умуд" повестда лезгийрин прозаикрин вилик художественный гзаф лугъунай вичин артуханвал квалурнай. Экуьнин чигедин стлалар хътин а повестдин михъи члала писателдихъ яратмишунрин мумкинвилер жедайдахъ умудар кутазвай. "Лезгийри" чи умудрин гъахълувал тестикъарна. Фикирар дуьзмишун гуьрчегариз "Умудда" кьван чалишмиш хъанвачтлани, романдин члалан девлетлувал, кьетленвал, ритмадал бинеламшвал тарифрин куьлушрив агакъзава. Писателди члалан фонд халкъдин рахунралди артухарзава, гъавилий романдин члалаз кьетлен чимивал ва гъерекат хас я.

Агъед Агъаевахъ иллаки монологар туькуьрунин устадвал ава. Романдин игитрин ва автордин монологар риклик философский кьалабулукъ квачиз кьабулиз хъун мумкин туш. Романдин кьурулушни (композиция) фикир желбдайди хъанва.

Алирза САИДОВ
"Инсар ва кьисметар"
("Коммунист". 1962-йисан 23 май).
* * *

Ахцегъви алимрин арада А.Гъ.Агъаев кьетлендиз кьейд ийиз жеда. Вичин манадиз дерин, надир яратмишунралди, филологиядин хъиз, философиядин илимринни ада члехи пай кутуна... А.Агъаева фундаментальный 11 ахтармишун, пуд вишдалай виниз журналпризни газетриз метлеблукъ макъалаяр кхъена ва чапдай акъудна. Агъед Агъаев критик, литературовед ва писатель хъиз машгъур я.

Жонрид АГЪМЕДОВ,
"Цийи Ахцегъ-Намъ", Махачкъала,
1972-йис, 235-чин.
* * *

50-60-йисара Агъед Агъаев Етим Эминан шииратдин ирс квалтунал, яратмишунар ахтармишунал машгъул жезва. Адан макъалайра ва ктабда шаирдин гъакьиндай, гъам санлай лезги литературадихъ, гъамни Етим Эминан яратмишунрихъ галаз алакълукъ дибдин са жерге месэляяр эцигзава.

А.Агъаева Стлал Сулейманан поэзия "фольклординни литературадин вакъиа" яз гъисабзава. "Фольклордин - винелай акъазвай адетдин лишанралди, литературадин - кьенепатан лишанралди" Литературадин илимдин гъавурдик квачир касдиз и гуьжет гъаваянди яз акъада. Гъакл ятлани Стлал Сулейманан яратмишунрин художественный кьетленвилини гъакьиндай месэладихъ дибдин еке метлеб ава. Ихтилат хайи халкъдин ва санлай советрин литературада адан поэзиядин чкадикай физва.

Гъ.Г.ГАШАРОВ
"Лезгийрин ашукърин поэзия ва литература". Махачкъала, 1975-йис, 78,
100-чинар.
* * *

1961-йисан 17-ноябрдин "Литература ва умуьур" (Москва) газетда Дагъустандин писатель Агъед Агъаеван "О национальном эгоизме и национальных чувствах" кыл ганвай макъала чапнава.

Агъед Агъаева гъисабзава хъи, миллетрин эгоизмдин, шовинизмдин ва миллетчивилини амуькайрихъ галаз женгина художественный литературадин роль хкаж жезва. "Са бязи писателри, - кхъизва макъалада, - милли алакъларикъ къаришмиш хъуникай кыл баштанзава, гуя куьгъне вахтарилай амуькнавай нагъакъан кранни гъакьиндай женгина гъахълу яракъ секиндаказ акъвазун я. Муькуьбуру лагъайтла, чеб гъалатлривай яргъа ийизва".

"Правда" 1961, 21-ноябрь.

Чехи алим, камалэгъли

Агъед Агъаеван 90 йисаз талукъ илимдинни
практикадин конференция

3

Алимрин обществодиз Агъед Агъаев философ яз машгъур я. 1965-йисуз А.Агъаеван "К вопросу о теории народностей" твар алай монография чагдай акъудна. Ам чи уьлкведа халкъарин категорикрикой сифте яз галай-галайвал фикирар кхъенвай илимдин кваллах тир. Ктабди уьлкведин илимдин обществодин фикир тарихдин жуьреба-жуьре девирра халкъар вилик финин месэлайрив цийидаказ эгечинавайдал желбна, гужлу рахунар, гьюжетар арадал гъана.

Халкъарин месэляяр ахтармишунин кваллах акъалтйарунин нетижада философийдай докторвилин дережадин диссер-

физвай жонг я. Ана писателди, философди дагъвийрин вини дережадин ахлакьдин, бубайрин адетриз вафалувилин руьгъдин ерийрин тарифзава. Гъакни автор тарих рикелай алудзавай, руьгъдай аватзавай ксариз акси экъечизава. И кваллахдихъ галаз санал А.Агъаеван "Намусдин философия" (1995) монографияни пайда жезва. Ана XIX асирдин Дагъустандин дагъвийрин азадвилин женгинин идеярин регъбер ва философ Мегъамед Ярагъдин руьгъдин къамат яратмишнава. А.Агъаеван гзаф терефрин бажарагъ Кеферпатан Кавказдин халкъарин дуствин месэлайрин гъакьиндай са жерге ктабар гъазурдайлани тайиндиз ачух хъана. 1972-1980-йисара ам и сериядик кваз акъатай 15 ктабдин редколлегиядин председатель тир.

Къейдна кланда хъи, А.Г. Агъаеван гъиликай хкатай, чагдай акъудай кваллахрин къадар 300-лай виниз печатдин листерив, абурун умуми тираж 15 миллион экземплярдив агакънава. Адан яратмишунар къецепатан уьлквейра, кылди къачуртла, монографияр ва макъалаяр Югославияда, ГДР-да, Польшада, Болгарияда, Чехословакияда, Венгрияда, Румынияда чагдай акъудна. Абурун автордиз мукъвал-мукъвал Европадин уьлквейриз халкъдин теориядай лекцияр клелун патал теклифзавай. Бажарагълу педагог, жегъилрин дикъетлу тербиячи А.Агъаев садрани кабинетдин алим хъайиди туш. Дагъустандин хейлин алимри ва политический деятельри чпин кваллах профессор А.Агъаеван тварцлихъ галаз алакьалу ийизва. Адан цусад аспирантди, агалкъунралди диссертацияр хвена, илимдин, политикадин, культурадин жуьреба-жуьре хилера намуслувилелди зегъмет члугвазва.

Члехи алимди илимда, общественно-политический уьмуьрда, Ватандин Члехи дяведа къалурай лайихлувилер, къегапвилер гзаф къадар орденралди, медалралди, гьюрметдин грамотайралди къейднава. 1970-йисуз адаз "РД-дин илимрин лайихлу деятель", 1981-йисуз "Россиядин Федерациядин илимрин лайихлу деятель" тварар гана. Агъед Агъаев чидайбур адан кваллах алакьунин бажарагъди, гегъенш, дерин чирвилери, илимдин рекъай гъакъисагъвили гъейранарзавай. Адан уьмуьрдин макъсад "Гъакъикъатдиз икрама, тварариз-ваъ" тир. ИкI, Агъед Агъаева клус-klus, зеррейралди гъакъикъатдин тум кватина, ам философиядин жигъетдай, публицистдин гафунин, художественный образдин формадиз гъана, чаз ирс яз туна. Чи буржи адан девлетлу ирс, квадар тавуна, хвена, ада мадни артух беъгер гудайвал авун я.

* * *

Агъед Гъажимурадович хизан патални лап хъсан, къайгъудар кас тир. Уьмуьрдин юлдаш Магъият Алиметовнадихъ галаз санал ада хва ва кве руш халис ватанпересар, инсанпересар яз тербияламина. Агъед Гъажимурадовича вичин кар лайихлудакъ давамардай руш Наила Агъедовна Саркарова члехи авуна. Ам ДГУ-дин философиядин кафедрин доцент, философиядин илимрин кандидат я.

Агъед Агъаеван экуь къамат рикел хкуналди, адан уьмуьрдин, яратмишунин къетленвилерикай, алимдин инсанвилин, камаллувилин, Ватандиз, халкъдиз вафалувилин, гъахълувилин ерийрикай чими келимаяр ДГУ-дин са жерге профессорри - илимрин докторри. - С.Ш. МУСЛИМОВА, М.И. БИЛАЛОВА, Б.А. БАБАЕВА, Н.А. САРКАРОВАДИ ва масабурни лагъана.

Шиклар ягъайди - Дагъви ШАРИФ

тация арадал атана. ИкI, 1966-йисуз алимди Еревандин госуниверситетда агалкъунралди докторвилин диссертация хвена. Диссертациядин ахтармишунралди миллетрин месэлайрал кваллахун акъалтнач. Гележегда адан гъиликай гзаф къадар монографияр, ктабар, макъалаяр хкатна. Месела, - къейдна докладчиди, - "Нация, ее сущность и самосознание" (1967), "Социализмдин милли культура" (1974), "Халкъарин къисмет" (1978), "Миллет ва гъукумат" (1985) ва масабур.

А.Агъаеван философиядин яратмишунин клукни клукI "Нациология: проблема конституирования" (1991), "Нациология: философия национальной экзистенции" (1992) кваллахар яз гъисабиз жеда.

И кар виридуьньядин илимдин общественностдини къейдна ва А.Агъаеваз и монографиядай Соросован фондунин грант гана. Им Дагъустандин алимдин общественный илимрин рекъай ганвай международный сад лагъай премия тир. Алим 30-йисара уьлкведа кыле феи репрессийрин себепар ахтармишунални машгъл хъана. Тарихда бедбахтилин девирдикай, "халкъдин душманар" лугъдайбурун гъакъикъат къалурун жигъетдайни А.Агъаева гзаф кхъена. Журналриз, газетриз чап авурбурулай гъейри, и темадай А.Агъаеван "Нажмудин Самурский. Политический портрет" (1990) кваллахни пайда хъана. Нажмудин Самурскийдин политический портрет къалуруналди А.Агъаева илимдин публицистикадин жанрда цийи гаф лагъана. Идалди ада вичин яратмишунин гзаф терефрин зигинлувал къалуруна.

Яргъал йисара машгъл хъайи философиядин, тарихдин, культурадин, политикадин месэлайри А.Агъаевавай адахъ художественный гафуниз авай майилвал къакъуднач. ИкI, 1989-йисуз адан "Пад хъайи рагъ" роман акъатна. Романдин килин метлеб хъсанвилинни писвилин ва экуьвилинни мичивилин арада кыле

Халкъарин садвал - сифте чкадал

ЭЛКЪВЕЙ СТОП

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

25-апрелдиз Махачкъалада "Дагъустандин правда" газетдин конференциядин залда "Государстводин милли политикадин стратегия ва Дагъустандин халкъаризни ва абурун культурайриз талукъ къетленвилер гъисаба кьун" темадай элкъвей стол тешкилнавай. Мярекатда РД-дин милли политикадин министр Алексей ГЪАСАНОВА, адан сад лагъай заместитель Зикрула ИЛЪЯСОВА, этнополитикадин ахтармишунрин региональный центрадин руководительдин заместитель Руслан АБАКАРОВА, Дагъустандин журналистрин Союздин председатель Али КАМАЛОВА ва республикадин СМИ-рин векилри иштиракна.

Вичин рахунра А.Гъасанова элкъвей столдин темадин важиблувал ва государствени милли политикадин стратегия уьмуьрдиз кечирмишунин жигъетдай министрстводи члехи кваллах тамамарзавайди къейдна.

- Дагъустан яшайишдин садвилин вини дережа, халкъарин культурайрин мукъавал авай регион я, - лагъана РД-дин милли политикадин министрди. - Республика миллетрин арада меслятвал таъминарун жигъетдай гзаф итижлу мулк я. Дагъларин уьлкве, Россиядин маса регионар хъиз, эвелни-эвел "2025-йисалди тайинарнавай РФ-дин государстводин милли политикадин стратегия", "Миллетрин арада меслятвал таъминарун" документрал бинеламиз жезва. Эгер виликдай чи ведомство, гила кылдин маса министрствойрин хиве гъатнавай жуьреба-жуьре хилерин месэлайрал машгъл тиртла, алай вахтунда ада анжах миллетрин политикадиз талукъ месэлайрин патахъай жаваб гузва. Чи вилик акъазнавай килин месэла халкъарин арада къал-къиж хъунал гъидай гьюжетрин вилик пад къуникай ибарат я. И жигъетдай чалай са жерге нетижаарни къазанимиз алакьнава. Кылди къачуртла, РД-дин Президентди "Халкъарин арада ислягъвални садвал хуьнин карда РД-дин милли политикадин министрстводин алакьалу ийидай роль" Указ, государстводин милли политикадин стратегиядин сергъятра аваз РД-дин милли политикадин стратегия уьмуьрдиз кечирмишдай государствени программа къабулнава. Идалай гъейри, министрстводи Дагъустан тайин макъсаддихъ элкъуьрнавай "Россиядин миллетдин садвал мягъкемарун ва Россиядин халкъарин этнокультура вилик тухун" программиди кутун патал конкурсда иштиракна. Нетихада чи хилез талукъ программаяр уьмуьрдиз кечирмишун патал ахъайнавай такъатрилай гъейри, федеральный бюджетдай мад 37 миллион манат пул къачудай мумкинвал хъана, - хабар гана А.Гъасанова.

Министрдин гафарай малум хъайивал, алай вахтунда республика патал дагъустанвияр яшамиз жезвай маса регионрихъ

галаз туьклевей алакьаяр хуьн иллаки важиблу я.

- Куьруь вахтунда чун Россиядин къиблепата ва адалай къецепата авай са жерге регионриз фена, субъектрин руководителрихъ галаз гуьруьшмиш хъана, - алава хъуна А.Гъасанова. - Дагъустандин делегациядик чи министрстводин векилрилай гъейри, культурадин министрстводин, туризмдин, жегъилрин политикадин комитетрин векиларни квай. Чна абурухъ галаз са жерге икьрарарни кутлунна. Сад лагъай сефер яз, СКФО-дин регионрин арайра ислягъвални садвал таъминарун жигъетдай икьраррал къулар Махачкъалада члугуна. Республика патал им лап важиблу депил я, - къейдна министрстводин регъберди.

Милли политикадин къурулушда кар алай алатрикай сад яз ада яшайишдиз талукъ ахтармишунин тварар къуна. И жигъетдай кваллах кыле тухун патал мукъварал республикада яшайишдин ахтармишунин Центр пайда жеда. Министрди къейд авурвал, ихътин Центр арадал гъун патал бес къадар пулдин такъатарни ава. Адан гафаралди, яшайишдин ахтармишунри республикадин милли политикадин министрстводин кваллах гуьнгъуна хуьз куьмекда. Центрада гъавурда авай пешекарри кваллахун патал министрстводи алай вахтунда РАН-дин Дагъустандин илимрин центрдахъ галаз рахунар кыле тухузва.

Руслан Абакарова хабар гайивал, ала-тай йисан эхирдай Россиядин этнополитикадин ахтармишунин Дагъустанда авай региональный центради милли политикадин министрстводин иштираквални аваз государствени милли политикадин стратегиядиз талукъарна илимдинни тежрибадин конференция кыле тухванавай. Ана СКФО-дин регионрин хейлин алимри, исполнительный властдин векилри иштиракна. Конференциядин нетижайри къалурайвал, государстводин милли политикадин стратегия уьмуьрдиз кечирмишунин карда Дагъустан СКФО-да клвенквечи чкадал ала.

А. Камалова милли политикадин килин паярикай сад милли пресса тирди къейдна:

- Милли пресса халкъдинни властдин арада авай рахунрин алат я, - лагъана Дагъустандин журналистрин Союздин председателди. - Милли газетар галачиз Дагъустан милливикикай, кылди къачуртла, халкъарин культурайрикай, адетрикай, члаларикай магърум жеда. Са вахтара милли газетрин тиражар екебур тир. Эхиримжи вахтунда йисалай-суз абурун къадар агъуз аватзава. Почтади и галар мадни хци ийизва. Подпискадин киметар саки кве сеферда артухарнава. Вири и шартлар вилив хвена, заз медиа-холдинг тешиклун теклифиз кланзава. Ам арадал гъун патал талукъ министрствойрин иштиракчивални аваз кылдин программа къабулайтла хъсан я, - акъалтларна вичин рахунар А.Камалова.

Элкъвей столдин кваллахда гъакни хайи члалариз талукъ яз къабулнавай программа, Карамандин чилериз талукъ месэлярни веревирдна.

Фрид Гьасанович Кисриеван 100 йис

Хъсан крар авур ксарин тӀварар гьамишалугъ яз амукъда

Земфира БАБАЕВА

“И дуьньяда са касни гьамишалугъ яз жедач, вири фида, амма хъсан крар авур ксарин тӀварар эбеди яз амукъда”.

Къадим девиррин шаир Саади Ширазиди лагъай и гафарин гьахълувал - абур Фрид Гьасанович Кисриеваз талукъ яз гъазурнавай буклетдал кхьенва - дугъриданни, зурба алим, государстводин ва общественный деятель, вич фейи рекъе дерин гелер тур ва Дагъустандин халкъди вичин тӀвар дамахдивди къазвай кас Фрид Гьасановичан уьмуьрди нубатдин сеферда тестикъар хъийизва.

Дагъустандин хуьруьн майишатдин мягъкем бине кутун, лежбердин кӀвалах нетижалуди, менфятлуди авун патал тежер къадар еке зегъмет чӀугур алим и дуьньядал атай йикъалай инихъ 100 йис алатуниз талукъарнавай республикадин илимдинни тежрибадин конференция и йикъара Махачкъалада Дагъустандин хуьруьн майишатдин илимдинни ахтармишунардай институтдин дараматда кӀиле фена.

Куьруь, амма нурлурехъ

Фрид Гьасанович Кисриев и дуьньядал Ахцегърин хуьре 1914-йисан 28-апрелдиз атана. Гележегдин алимдин аял вахтар пара залан шартӀара кӀиле фена: Дуьньядин сад лагъай дяведилай, кӀеве революциядилай, граждан дяведилай ва Дагъустанда туьркверин интервенция кӀиле фейидалай кӀулухъ ватан лап четин гьалда авай.

10 йис тамам хъайила, жегъил гада Ахцегърин сифтегъан школадиз физва, 1929-йисуз лагъайтӀа, ада чирвилер къачун жегъил лежберин школада давамарна.

Гуьгъуьнлай Фрид Гьасанович, а вахтара адет тирвал, Бакудин нафтӀадин институтдик экечӀна, амма Дагъустандин хуьруьн майишатдин институт ачухнамазди ам цийи вуздин емишринни майвайрин факультетдиз хтана.

Вири и йисара Фрид общественный кӀвалахрални ашкӀилудаказ машгъул тир, адакай институтдин комсомолдин teşkilatдин секретарни хъана. Лап хъсан кӀиметар аваз институт акъалтӀарай жегъил гада Ахцегъиз хквезва, ина ада райондин килин агроном яз кӀвалахзава ва, идахъ галаз сад хъиз, дагъдин этегар багълар кутун патал ишлемишдай къайдаяр чирдай тежрибаярни тухузва.

1938-йисуз Фрид Гьасанович Дагъустандин хуьруьн майишатдин институтдин патав гвай аспирантурадик “Селекция плодощеводства” пешедай чирвилер артухарун патал экечӀзава. Гъа са вахтунда ада институтдин кафедрадин кӀвалахзава, партбюродин секретарвални ийизва.

Жегъилдин илимдал желб хъанвай фикирар бейхабардиз башламиш хъайи дяведи къатӀна. Дяведин гъеле сад лагъай юкъуз ам фронтдиз фин патал сборный пунктуниз фена ва Буйнакскда военный вердишвилер къачуз башламишна. Амма са тӀимил вахт алатайла, жегъилдиз звер хгана, адан хиве Къасумхуьруьн райондин Герейханован тӀварунихъ галай чӀехи совхоздин директордин везифаяр туна.

Дяведин йисарилай кӀулухъ Фрид Гьасановича вичин пешедин рекъяй жуьребажуьре кӀуллугърал кӀвалах давамарна.

1947-йисан февралдиз адакай ДАССРдин хуьруьн майишатдин министрдин заместитель хъана. И йисара ада аспирантурада кӀелун давамарна ва Москвадин К.А.Тимирязеван тӀварунихъ галай хуьруьн майишатдин академияда хуьруьн майишатдин производството артухарунин, и хилен менфятлувал хкажунин, ам алай аямдин индустриальный

1954-йисуз Ф.Гь.Кисриев Дагъустандин хуьруьн майишатдин министрдин кӀуллугъдал тайинарзава. И кӀуллугъдал алай ва гъар юкъуз хуьруьн майишатдин асул месълайрал машгъул жезвай девирда Фрид Гьасанович Дагъустандин чилел хуьруьн майишатдин рекъяй илимдинни ахтармишунрин институт ачухун чарасуз я лагъай фикирдал кӀвердавай мягъкем жезвай.

1956-йисуз, ихътин институт ачухунихъ галаз алакълу яз, Фрид Кисриевай адан сад лагъай директор жезва. Тамам 20 йисуз Ф.Кисриева институт идара авуна. И девирда цийиз ачухнавай институт Кеферпатан Кавказдин хуьруьн майишатдин илимдин зурба центрадиз элкъвезва.

И дуьньядал вич яшамаш хъайи куьруь уьмуьрда Дагъустандин илим вилик тухун патал зурба кӀвалах кӀиле тухвай алимдин зегъметар, гъелбетда, государстводи кӀейд тавуна тунач: ам Зегъметдин Яру Пайдахдин ва “Гуььрметдин Лишан” орденрин, женгинин пуд медалдин, ВДНХ-дин кӀизилдин медалдин, Мичуринан тӀварунихъ галай ВАСХНИЛдин медалдин, са жерге маса наградайрин, “Россиядин лайихлу агроном” ва “РСФСРдин илимдин лайихлу деятель” тӀварарин сагъиб тир. Амма хайи халкъ патал чан эцигиз гъазур кас патал виридалайни багъа награда адан тӀвар и халкъдин рикле амуькун я.

Умудар кьилиз

акъудзава

КӀейдна кӀанда, конференция teşkilatдин карда Илимдин организационный федеральный агентстводи, РАН-дин хуьруьн майишатдин илимдин отделениди, РД-дин хуьруьн майишатдин ва суьрсетдин министерстводи, са жерге маса организационный иштиракна.

Мярекат Дагъустандин хуьруьн майишатдин илимдинни ахтармишунардай институтдин директор, хуьруьн майишатдин илимдин доктор, профессор **Надир ЗАГӀИРОВА** ачухна ва кӀиле тухвана. Ада машгъур алимдин уьмуьрдикай суьгъбетна ва Фрид Кисриеван уьмуьрдин рехъ республикада хуьруьн майишат кӀвачел акъалдарунихъ ва вилик тухунихъ галаз сихдаказ алакълу хъайиди кӀетӀендиз кӀейдна.

“И касдин экуь къамат, ада хуьруьн майишат йигин еришралди вилик тухун патал къачур зегъмет, республикадин экономикада хуьруьн майишатди лайихлу чка кӀун патал са жерге месълаяр гъялдайла ада къалурай жуьрэтлувал, уьтквемвал, вичин гафунал кӀевиз акъвазун себеб яз, яргъал йисара несилприн рикӀел аламукъда”, - лагъана ада.

НИИ-дин директорди гъаӀни кӀейд авурвал, институтдин кӀвалах сифте йикъарилай республикада хуьруьн майишатдин производство артухарунин, и хилен менфятлувал хкажунин, ам алай аямдин индустриальный

бинедал алудунин важиблу месълаяр гъялунихъ элкъвурнавай.

“Институтдин алимри-аграрийри и йисара хуьруьн майишат вилик тухунин макъсаддалди са жерге зурба месълаяр гъялна. КӀиле тухванвай селекциядин кӀвалахрин нетижада институтда хуьруьн майишатдин культурайрин 50 сорт, гъа жергедай яз ципицӀрин - 16, емишрин - 25 ва майвайрин 4 жуьре сортар арадал гъана ва сортарин тежрибаяр тухунин рекъяй государстводин комиссиядив агакӀарна”, - кӀейдна алимди.

Надир ЗагӀирован гафаралди, еке агалкъунрикай сад зулун кӀуьл, зулун мух, дуьгуь, гъажибугъдаяр ва малариз гудай алафар гъасилдай интенсивный, яни арадатӀана кардик жедай технологияр арадал гъун ва производстводиз куьчуьрмишун я. Ихътин технологияри теҳилдин, алафрин фикирда кӀунвай къадар бегъерар кӀватӀдай мумкинвал гузва. Институтдин регъбервилик кваз гъар йисуз теҳилдин, алафрин, ягълудин ва харарин культурайрин, набататрин виниз тир еридин 2 агъзур тондилай артух тумар гъасилун teşkilatнава.

Н.ЗагӀирова гъаӀни кӀейд авурвал, алай вахтунда институтди “КӀизлярдin кӀишлахар ва ЧӀулав чилер кӀумлухриз элкъвунин гъерекатдихъ галаз женг чӀугунин генеральный схема” гъазурнава ва теклифнава. ГъаӀни майиштра алафрин культурайрин асул жуьреяр битмишарунин иллаки нетижалу технологияр теклифнава.

Институтдин мад са важиблу агалкъун, малум хъайивал, Дагъустандин чилин (накӀвадин) еридик, ам авай гъалдиз талукъ, берекатлу накъв гарарини ци тухузвай, дигидай мумкинвал авай ва авачир чкаярни фикирда кӀуна туькӀуьрнавай картаяр гъазурун я.

Конференциядин сергъятра аваз, Дагъустандин хуьруьн майишатдин вилик алай вахтунда акъвазнавай месълаяр веревирд авунин карда жуьреба-жуьре идарайрин векилар тир 39 алимди куьруьдаказ илимдин докладар авуна, хиле авай гъалариз вири патарихъай кӀиметар гана.

“Дагъустандин хуьруьн майишат вилик тухунин карда алай аямда гъялзавай месълаяр” темадай илимдинни тежрибадин конференция teşkilatбуруз ва адан иштиракчийриз, вири мугъманриз разивилин, чухсагъулдин гафар алимдин хва, машгъур социолог, ФЛНКА-дин Советдин член **Энвер КИСРИЕВА** лагъана. Ада вичин бубадин кӀилихрикай, ам хизан патал гъикъван багъа кас тиртӀа, гъадакай, бубадин кӀвалахдикай вичиз авай фикиррикай, ам маса инсанрив эгечӀдай тегъердикай суьгъбетна.

Конференциядин иштиракчийри Дагъустандин хуьруьн майишатдин илимдинни ахтармишунрин институт адан бине кутур ва сад лагъай директор хъайи зурба алим Фрид Гьасанович Кисриеван тӀварунихъ ягъунин теклиф республикадин руководстводив агакӀарунин къарар къабулна.

Шад гьалара ишлемишиз вахкана

1 ◀

заместителри, райондин культурадинни информациядин управленидин гъевескар артистри, Алкъвад-ринни Сардархуьруьн юкъван школайра кӀелзавай аялри фуни кӀел гъаз, гъилера цуьквер аваз къаршиламишна.

Шад мярекат Ярагъмед Ярагъмедова кӀиле тухвана. Сифте гафрахай ва мугъманар тебрикай Нариман Абдулмуталибова лагъана:

- Зун гзаф шад я чахъ Нариман Магъмудович хътин кар алакълдай, халкъдихъ рикӀ кузвай хва хъунал. Ада вичин гаф хвена, саки гъа лагъай вахтунда и гуьзел дарамат эцигна. Ингъе кӀе ишлемишиз вахкузва. И карди 25 кас кӀвалахдай чкайралди таъминарнава. Ихътин дараматар чи республикадин гзаф районра кардик акатнава.

- Зунни гзаф шад я, - кӀейдна Анатолий Къарибова, - чи чилел мад ихътин гуьзел имарат хкаж хъанва, са шумуд цӀуд кас кар-кеспидалди таъминарна.

РД-дин КӀил Рамазан Гъажимурадовича кӀез и шад вакъиа мубарак авун тӀалабна, за адан саламар квел агакӀарзава. Ам Москвада командировкада хъун себеб яз, адавай кӀе и мярекатда иштиракиз хъанач. 1-Майдинни Гъалибвилин суваррин вилик хъсан савкъат хъанва. КӀез и гуьзел дарамат ва алукъзавай суварарни мубаракрай! Чи республикада Ватандин ЧӀехи дяведин иштиракчир 547 кас ама. Чна абурун патахъай къайгъударвал ийизва.

Мусафенди Велимурадова, Имам Яралиева эхиримжи вахтара ихътин хъсан кӀвалахар гзаф жезвайди, чеб Нариман Магъмудовичалай гзаф рази тирди кӀейдна.

Нариман Магъмудовича лагъана хъи, гъелелиг ихътин пожарный частар Республикадин 247 районда кардик акатнава. Гележегда абур вири районар жеда.

Райондин агъсакълрин патай сардархуьруьнви Сайидагъмед Къурбанов рахана.

- Чун, - лагъана ада, - ихътин крари шадарзава. Баркалла! И дараматдин хандакӀдиз сифте къван вегъедайла, гуььрметлу генералди йис-йисни зуралай и дарамат ишлемишиз вахкуда лагъанай. Ингъе кӀе чун вири и кардин шагъидар я. Гила ина пожарныйи вердишвилер къачуда. Хата-баладин дуьшуьшар хъайитӀа, кӀунши районрини тади куьмек агакӀда.

Генерал Н.Къазимегъамедова Россиядин пайдах хкажун буйругъна. Ахпа мугъманар машинар, тадаракар хуьзвай гъалдихъ галаз таниш хъана ва шикилар яна.

Райондин Културадин дворецдин куьуьлрдайбуру чпин гъунарар къалуруналди, мугъманар гъейранарна.

Гегьенш заседанидал веревирдна

Чилерин менфятлувал хкажин

Къагьриман ИБРАГЪИМОВ

15-апрелдиз Дербент райондин администрациядин актовый залда Дагъустан Республикада хуьруьн майишатдин метлеб авай чилер ишлемишунин нетижалувал хкакунин месэлайриз талуькарнавай ведомствойрин уртах комиссиядин гегьенш заседание хъана.

Адан кваллахда РД-дин Гьукматдин Председателдин заместитель Шарип ШАРИПОВА, Кьиблепатан территориальный округда РД-дин Килин векил Мусафенди ВЕЛИМУРАДОВА, РД-дин хуьруьн майишатдин ва суьрсетдин министрдин руководитель Набиюла КЪАРАЧАЕВА, РД-дин ветеринариядин крарай Комитетдин председатель Вахмурад КЪУРЧАЕВА, Дербент райондин кьил Къурбан Къурбанова, “Парус” ООО-дин директор Муса МУСАЕВА, Кьиблепатан Дагъустандин са жерге районрин килери ва абурун заместителри, районрин хуьруьн майишатдин ва ветеринариядин управленийрин, майишатрин карханайрин руководителри, гьакни хуьрерин администрацийрин килери иштиракна.

Мярекат, сифте гаф рахуналди, Дербент райондин кьил Къ. Къурбанова ачухна.

Совещание Ш.Шарипова кыле тухвана.

Анал хуьруьн майишатдин метлеб авай чилер ишлемишунин нетижалувал хкакунин жигьетдай Дагъустандин лежберрин сад лагъай форумдал къабулнавай “Багъри чилин эвер” кърар уьмуьрдиз кечирмишунин серенжемрикай, Дагъустан Республика вилик тухунин кар алай “Менфятлу АПК” проект кьилиз акъудзавай ва гатфарин чуьлдин кваллахар кыле физвай гьалдикай, кьиблепатан территориальный округдик акатзавай государство иеси тир мулкар килди чара авунин ва муниципальный тешкилатрин сергьятра авай хуьруьн майишатдин чилерин инвентризациядин нетижайрикай, эпизоотический хатасузвал таъминарунин, хуьруьн майишатдин метлеб авай чилер, зирзибил вегьена, къацуруниз ва чуруниз рехъ тагун патал тади гьалда къабулна кланзавай серенжемрикай, хуьрерин поселенийра похозьяйственный учет хъсанаруникай веревирдер авуна.

Шарип ШАРИПОВА вичин рахунра, кьилди къачуртла, лагъана:

“Къе чна веревирд ийидай месэлайрикай сад похозьяйственный учетдиз талуькди я. Саки ругуд йисуз чун и месэладал машгьул я. ГьакI ятлани, чавай адал кьени кьул гьиз хъанвач. Къе чаз и кваллах Дербент райондин Зидьян хуьруьн администрацияди вини дережада аваз кыле тухузвайди акуна. Вири хуьрерин администрацияр гьа и де-

режада похозьяйственный учет тухуниз мажбур я. Гьелбетда, и месэла гьалун муниципальный тешкилатрин килерин кваллахдилаини аслу я”

Чилив къадирлувиливди эгечлуникай рахадайла, Ш.Шарипова Культурадин йисуз чил ишлемишунин культуран чуйлдин культура виликан гьалдиз хкун лазим тирдакай, асул цийи агротехнологияр туникай ва маса месэлайрикай лагъана.

С.СУРХАЕВА вичин докладда хуьруьн майишатдин чилерин инвентризация тухунин, абур нетижалудаказ ишлемишунин ва 2004-йисуз башламишнавай хуьруьн майишатдин чилер муниципальный хсусиятдиз элкьуьр хъувунин хци месэлаяр къарагьарна.

“Санлай къачурла, Дагъустандин кьиблепатан района и месэла гьалзаватлани, и кваллах зайифарнавай муниципалитетрин къадарни гзаф я. Чна хуьрера квалер эцигнавай хуьруьн майишатдин чилер муниципалитетрин хсусиятдиз элкьуьр хъувунин кваллах алай йисан 1-ноябрдалди акъалтарна кланзава”, - кьейдна ада.

Чилерал гуьзчивал тухунин месэладай анал рахай Н.КЪАРАЧАЕВА 2013-йисуз Россельхознадзорди 200-далай гзаф ахтармишунар тухвайди ва абурун нетижада 72 протокол кьейди кьейдна. Адан гафаралди, и кваллахдин нетижада цадай 900 гектардин чилер ишлемиш тийизвайди тайин хъана. Алай йисан и куьруь вахтундани управлениди чилер ишлемишунин сферада рехъ гузвай бегьем месэлаяр дуьздаль акъуднава. Къишлахрин чилерив эгечизавай теьгерди кьетлен секинсузвал кутазва, - лагъана ада.

В.КЪУРЧАЕВА вичи регьбервал гузвай Комитетди ветеринариядин надзордиз талуьк яз къабулзавай серенжемрикай ва биологический амуькайрикай (утилизация) хийир къачуникай лагъана. Адан гафарай малум хъайивал, республикадин кьиблепатан округда авай 480 хуьрени кьве шегьерда биологический амуькай утилизация ийизвай чкаяр анжах 94 хуьрени Дагъустандин Огни шегьерда ава. Абурукай ветеринарно-санитарный нормайриз анжах кьуда жаваб гузва. Ихьтин пунктар Мегьарамдхуьруьнни Докъузпара районрихъни Дербент шегьердихъ саки авач.

“Парус” ООО-дин директор М.МУСАЕВА республикада кардик

квай похозьяйственный ктаб тухузвай “Парус” программадикай суьгьбетна.

К.КАМАЛУТДИНОВА вичин рахунра кар алай “Менфятлу АПК” проектдин асул метлеб ачухна, государстводи хуьруьн майишатдиз куьмек авуникай, гатфарин чуьлдин кваллахар физвай гьалдикай ва агрострахованидикай лагъана.

М.ВЕЛИМУРАДОВ: “Дагъустандин кьил Рамазан Абдулатипова чна вирида кваллахар цийи жуьреда кьиле тухун истемишзава. Чун вахтун истемишзавайвал зегьмет чулгваз вердиш хъун лазим я. Инал къарагьарнавай гзаф месэлаяр Кьиблепатан округдик акатзавай вири муниципалитетар ва шегьерар патал важиблур я. Къенин юкьуз гзаф чилер хсусиятда хъунин жуьреяр кьилди-кьилди чара авунвач. Хуьрерин поселенияр кьайдада туна кланзава. Эцигнавай месэлаяр гьалун чна гьикI кваллахзаватла, гьадалай аслу я ва и рекье за кьез гьамиша куьмекда”.

Заседанидал рахай Агьул райондай атанвай лежберЗамир ИБРАГЪИМОВА райондин территорияр зирзибилламиш хъунин, Къурагь райондин Кумухърин хуьруьн кьил Руслан УЛУБЕГОВА поселенийра чпел квалер эцигнавай хуьруьн майишатдин чилер хуьрерин поселенийрин хсусиятдиз элкьуьр хъувунин месэлаяр къарагьарна.

РД-дин тлебиатдин ресурсрин ва экологиядин министр Гьасан ИДРИСОВА гьар йисуз республикада 800 агъзур кубометр яшайишдин зирзибил ва 200 агъзур тонн макулатура, 65 агъзур тонн пластикар, 35 агъзур тонн шуьшейрин зирзибил, 26 агъзур тонн куьгьне раькар кватI жезвайди кьейдна. Ада республикада яшайишдин зирзибилар патал полигонар эцигдай организацияр авачирдакайни лагъана.

Ш.Шарипова экологиядиз ва чилериз талуьк месэлаяр районрин ва республикадин СМИ-ра ачухун меслятна.

Рахунрин нетижаяр кьур Ш.Шарипова къарагьарнавай месэлаяр гьалунин рекье республикадин ва муниципальный органри саналди кваллахун важиблур тирди, и месэлайрай хъсан тежриба авай районрилай, хуьрерин поселенийрилай ва майишатдин карханайрилай чешне къачуна кланзавайди ва муьквал вахтара а тежриба чирун патал майиштра, муниципалитетра гуьруьшар, совещанияр тухун пландик кутадайди кьейдна.

“Таквадай тегьуьндихъ” галаз женг

Шагьабудин ШАБАТОВ

Сулейман-Стальский райадминистрацияда наркоманиядиз акси комиссиядин нубатдин заседание хъана. Ам райадминистрациядин кьил Штибег МЕГЬАМЕДХАНОВА ачухна ва кьилени тухвана.

Заседанидин кваллахда кьайдаяр хуьдай органрин ва райадминистрациядин кьурулушдин подразделенийрин, идарайрин ва карханайрин руководителри, хуьрерин поселенийрин килери, диндин, общественностдин, СМИ-рин векилри, агьсакьалри иштиракна.

Бейгуш квай ва психотропный шейэр ишлемишунихъ галаз женг тухунин кваллахдикай РФ-дин ФСКН-дин РД-да авай управленидин районрин уртах Сулейман-Стальский отделдин начальник Эрзиман ТАРЛАНОВА ихтилатна. Ада кьейд авурвал, санлай къачурла, бейгуш квай шейэрихъ галаз алакьалу гьал районда четинди яз ама. 2013-йисан талуьк вахтунда района бейгуш квай шейэрихъ галаз алакьалу са тахсиркарвал хъанатла, 2014-йисуз ахьтин кьуд дуьшуьш хъана. 2013-йисуз бейгуш ишлемишзавай, битмишарзавай, маса гузвай 94 кас учетдиз къачунаватла, алай йисуз - 97 кас. Ихьтин гьалди профилактикадин кваллах чарасуз гужлу авун истемишзава.

И месэладай чпи тухузвай кваллахдикай ЦРБ-дин килин духтурМаксим ХАНБАЛАЕВ, райондин прокурордин заместительТимур ЯРАЛИЕВ, РУО-дин начальникдин заместитель Ифриз БАБАЕВА рахана.

Общественный хатасузвал хуьнин рекьай райадминистрациядин килин заместитель Гьажиагьмед ГЬАЖИАГЬМЕДОВА кьейд авурвал, и “таквадай тегьуьндихъ” - наркоманиядихъ галаз женг чуьгунин карда кьайдаяр хуьдай ва гьакни и месэладихъ галаз алакьалу тир маса органрини чпин кваллах сихдаказ алакьаламишун, и кардал вири общественностдин кьуватарни желб авун, спорт вилик тухун, школайрилай эгечина аялар бейгуш квай шейэр ишлемишуну гьихьтин чуьру нетижайрал гьизватла гьавурда тун, СМИ-ри чпин кваллах мадни гужлу авун лазим тирди лагъана.

И жигьетдай кваллах хъсанардай теклифар УСХ-дин начальник Мегьамедзагьид Бабаева, райондин килин мешебег Наир Мегьамедова, “Къуредин хабарар” газетдин редактор Мирзамет Нажафова КТВ-дин руководителдин заместитель Мизамудин Магьмудова, райондин общественный Советдин председатель Алимет Мейланова, райондин имам Рамазан-гьажи Рустамова гана.

Заседанидал гьакни Кварчагь дередин хуьрера наркоманиядиз акси яз тухузвай кваллахдикай, къабулзавай серенжемрикай Кварчагьрин хуьруьн кьил Асланбег СЕФИБЕГОВАН информациядихъ яб акална.

Эхирдай Штибег Мегьамедханова наркоманиядихъ галаз женг чуьгунин карда вири кьуватар сад авун, профилактикадин кваллах мадни гужлу авун, иллаки школьникрин арада, важиблур тирди кьейдна.

Месэлайриз килигна

ЧИ КОРР.

Мегьарамдхуьре “Мегьарамдхуьруьн район” муниципальный райондин кьил Ф.АГЬМЕДОВАН гуьзчивилик кваз терроризмдиз акси комиссиядин гегьенш заседание киле фена. Адан кваллахда райондин администрациядин регьберри, жавабдар кьуллугъчийри, хуьрерин килери, кьайдаяр хуьдай органрин, идарайрин руководителри, общественный, диндин, жегилрин ва СМИ-рин векилри иштиракна.

Мярекатдин иштиракчийри Гьалибвилин суварин вилик квай йикъара ва суварин мярекатар тухудайла райондин мулкуну ислягъ, хатасузвили гьалар хуьн патал алава серенжемар къабулуниз, гзаф инсанар кватI жезвай ва агьалийриз кьуллугъзавай чкайра террордихъ галаз алакьалу гьерекатрин вилик пад кьуниз талуьк месэлаяр веревирдна.

Заседанидин иштиракчийр Дагъустан Республикада диндин организацийрихъ галаз санал кваллахунин ва 2014-2016-йисара абуроз государств-

води куьмек гунин государстванный программа уьмуьрдиз кечирмишун патал къабулзавай серенжемрални акъазна.

Винидихъ твар кунвай месэлайрин гьакьиндай мярекатдал Мегьарамдхуьруьн райондин кьенепатан органрин отделдин начальник М.КЪАСУМОВ, общественный хатасузвал хуьнин жигьетдай МО-дин килин заместитель Ш.АЛИХАНОВ, Мегьарамдхуьруьн райондин имамрин Советдин председатель С.ПАШАЕВ рахана.

Рахай ксари кьейд авурвал, районада террордихъ галаз алакьалу гьерекатрин вилик пад кьунин ва обществодин хатасузвал хуьнин кваллах хъсандиз тешкилнава. Гьа са вахтунда лагъана хь, и кар алай кваллахда мадни хъсан нетижаяр къазанмишун патал райондин гьукмудин органри федеральный ва республикадин органрин векилрихъ галаз санал кваллахунин гьалар мадни сих ва мягкем авун лазим я. Суварин мярекатар кыле тухузвай вири чкаяр жавабдар работникрин ва дежурыйрин гуьзчивилик кутунин теклифни гана.

Мубаракрай, азизбур! Майдин сувар. Ам гьихьтинди тир? Къе вуч ама?

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

И веревирдер, девирдин аламатар акурла, кхьин тавуна акъвазиз хъанач. Вилик Майдин сувар ква. Амма шаклу суалри рикл регъезва. Гуя а суварик виликан ухшарар кумач, гуя са гьихьтин ятлани хумайри адак синихар кутазва...

Зи гьилик члехи арифдар Стал Сулейманан шиир ква. Ам 1936-йисуз теснифна.

**ЧкIана дуьньядиз эквер,
Ачух хъана чи дар риклер.
Низ кландатIа яру цуьквер,
АтIум чи багъдавай тарай,** - клелзава чна.

Шаирди Майдин сувар гатфаринди, зегьметчийрин гьунаринди тирди хьиз, дуьньядиз эквер чукурзавайди, дар риклер ачухарзавайди тирдини кьейднава.

Бес чи багъдин "яру цуьквер" вучар я? Ибур чи цийи аямдин, цийи руьгъдин, цийи мумкинвилерин яржар тушни! Шаирди вирибуруз абур теклифзава.

Мад са шиир клелзава чна. Ам Дагъустандин халкъдин шаир Шагь-Эмир Мурадова чаз хейлин мукъва девирда кхьенва. Анай клелзава:

**ГьатнаватIан чи уьлкве дарвилера,
Умудрин экв ава халкъдин вилера.
Гьилера - гуж, берекатар - чилера,
Кагулвиллиз рехъ тагурай гатфари.**

Ихьтин цларари, гьелбетда, чун суалрани твазва. Уьлкве дарвилера гьатунин себеб вуч ятIа? Белки, гьилера - гуж, чилера - берекатар аваз, инсанри кагулвиллиз рехъ гун ятIа?..

Садлагъана жавабар гуз тежер суалар я. Шаирдин агъадихъ галай цларари абуруз са уьтери жавабар жагъурдай мумкинвал гузва:

**Мягькем дуствал хьуниз зиян гузвайбур,
Четинвиллиз чуру баян гузвайбур,
Чуьруькризни фитнейриз чан гузвайбур,
Куь кьилера акьул турай гатфари...**

И цларари клелзавайди аямдин куьруькрани чуьруькра, дуьньяда кьиле физвай зидвилерин саврухра кьекьуьрзава. Аквада хьм, кье зегьметчи инсанрин риклер тIарзавай, уьлкве зидвилера твазвай себебар гзаф хъанва. Майдин суварихъ ахьтин завалар алуддай къуват хьун лазим тир. Амма...

Уьлкведин кьенепатани, адалай кьецепатани чак кьурху, кьалабулух кутазвай себебар гьикъван ава!?. Алай аямда Майдин суварин гьатта тIварни дегишарнава, адахъ виликан я гурлувал, я нурлувал, я адлувални амаз аквазвач. Зегьметдинни гатфарин сувар лугъузватIани, зегьмет алайдаз ам кьезил жезвач, зегьметдик квачир факъиррин гьал мадни четин хъанва. Абуруз кьуьд хъанай, гатфар хъанай - са гафар яз аквазва. Гьамиша тухбуру Майдин суварикай фикирни бажагъат ийизва. Абуруз зегьметчийр (фялеяр, лежберар) санал кIватI хьунни гзаф хаталу гьал хьиз я. ГьикI лагъайтIа, и сувари майданрал акъудзавай инсанри чиновникриз коррупционерриз, гьукум гьилевайбуруз, башибузукьриз халкъдин игътияжрихъ элкьуьгъ куьн, абурун сесиниз яб це, "демократия" куь хушуниз кIанивилиз элкьуьрмир лугъуз, звер гузва.

Дуьньядин майданда лагъайтIа, чи уьлкведиз акси зидвилерин сиясат кьвер-

давай къуватда твазвай ампар секин те-
жезвайдини аквазва...

Рикел Майдин сувар гьикI арадал атай-
ди ятIа кхезва.

Ам XIX асирдин кьвед лагъай паюна Америкадин Садхъанвай Штатра, капитализмдин зулумдиз, истисмарчивилиз акси яз, Чикагодин фялейри кьил кутуналди, чпин ихтиярар хуьн, уьлкведа демократиядин азадвилер таъминарун патал зегьметчи инсанри чпин садвилдин кьаст кьалурун хъанай. Эхъ, гьавилай и юкьуз шегьеррани районра члехи митингрини демонстрацийри, собранийри, манифестацийри агъзурралди инсанар чпин жергейриз желбзавай. Абурун транспарантрал, плакатрал, пайдахрал зегьметчи халкъдин ихтиярар ва азадвилер хуьниз, зегьметдиз кутугай гьакьм гуниз, дуьнья дявейрин ялавра тун тавуниз талуьк ва маса лозунгар, звер гунар жезвай.

Социализмдин уьлквейра Майдин сувар еке активвилелди кьиле фидай. Дуьньядин пролетариатдин садвилдин сес биринра гьатнавай.

Гьайиф хьм, СССР чукурна, адахъ галаз сад хьиз, социализмдин лагердилайни цIар чугуна. Гуя чун виликрай "демократиядин" вири кьазанмишунривай яргъа тир кьван... Амма гила чаз неинки, виликрай хьиз, Америкада, я тахъайтIа Яргъал тир РагъэкьечIдай пата гьахъ-дуван патал чулгузвай женгерикай ван жезва, жуван кIвале кьиле физвай азгъунвилеринни чапхунвилерин гьерекатар вилералди аквазва. Газетра гьар юкьуз чапзавай МВД-дин пресс-кьуллугъдин хабарар даведин йисарин ТАСС-дин бюллетенар кьван кьурху кутазвайбур я. Бандитринни террористрин, цийи кьуллугъринни члехи девлетрин "иесивалзавай" кьамацрин кьурбандрин кьадарар ни гьисабзава? Майдин суварин митингрин финни хаталу хъанва...

Агъзурралди гьихьтин пешекарар, кIвалах авачиз, куьчейра гьатнава. Жегьил-жаванрин ийир-тийир квахънава. Мехъерна, кIвал-хизан кутаз кIанибурун кьадар тIимил жезва. Етимринни етимханайрин, кIваликай, хизандикай катнавайбурун, вири мумкинвилер кьакъатна, бомжриз элкьвенвайбурун, гишила текьин патал са кап фахъ лувалзавайбурун, чпи-чеб маса гузвайбурун кьадарар ни гьисабна?

Эхъ, социализмдин кьазанмишунрилай цIар чукур, а йикъариз гилани тегънеяр язвай "цийи арифдарри" - экономистри ва политологри, халкъдихъ гьакъван "рикI кайи" регьберрини чун и йикъал гъана. Гила чи халкъ гьакъван кар алакь тийидай, кIвалахиз таклан, са куьнизни ярамиш туширди хьиз кьалуриз, экрандилай вьезерзавайбурун гзаф хъанва. Инин девлетар тарашна, кьецепатан уьлквейрин гражданиз элкьвенвайбур тIимил яни? Ибуруз гьатта чи зегьметчийри чпин кьаст кьалурдай суварар, демонстрацияр, митингар тухунни хуш туш. Майдин суварин асул метлебни кьадариз алахънава.

Амма са кар тайин я: Майдин суварин тарих екеди, са жуьредин рангаралдини, кьуьруькралди вичин мана дегишариз тежерди я. Ам са Россиядин ва я россиявийрин сувар, социализмди майдандиз гьайидини туш эхир! Адан бинеда миллионралди намуслу зегьметчийрин - рабочийринни шахтеррин, докерринни чил кьарагъарзавайбурун, фу гьасилзавайбурун, илимни культура вилик тухузвайбурун, чпик са тахсири кьачиз, дявекарри зулумрик кутунвайбурун азадвал ва демократия патал женг ва кьаст ава. Им бес кьадариз, са гьикI ятIа рикелай алудиз жедай ирс яни?..

Дагълара - шегъре рекьер

Репортаж

Мегьамед ИБРАГЪИМОВ

Ци вичин 85 йис тамам жезвай Кьурагъ район кьвердавай аваданлу жезва. И кар эхиримжи йисара ина кьиле физвай дегишвилери ачухдиз кьалурзава. Кьилди къачуртIа, тек са алатай йисуз районда Кьиблепатан Дагъустанда мад санани авачир, 320 аялди клелдай чкаяр авай спортдин школа-интернат ачухна, Кьурагъиз кьван газдин турбаяр тухвана, Кьутул-Штул рекье кьир цана, яшайишдин жуь-

акьалтIарун патал чна гьар са йикъакай менфят къачузва. Са бригадади муькуьди эвез ийиз, кIвалах ерли акъвазарзавач. Кье бригадални за гуьзчивал тухузва. Техникадикай, материалрикай дарвал авач. Кьейдна кланда, Кьурагъ райондин руководстводини ремонтдин кIвалахар хъсан ери аваз кьиле фин патал датIана чпелай алакьдай куьмекар гузва. Алай вахтунда чна рекьин гуйтIуь чкаяр гегьеншарзава, хаталу кьекьуьнар махсус техникадалди арадай акъудзава, лазим кьезвай чкайра даяхдин цлар эцигзава, марфар кьвайила ре-

кье селлер гьат тавун патал хейлин чкайрикай турбаяр кутазва. Са гафуналди, рехъ алай аямдин вири истемишунрив кьадайди хьун патал вири кьуватар желбзава, - лагъана А.Гьажимегьамедова.

Чкадал фейила чаз акурвал, Штулрин хуьрун кьилихъ кьван кьир цана акьалтIарнава. И участок-дилай винидихъ кьир цун патал рекье техникади кIвалахзава: бульдозерри рехъ

План веревирдзава

реба-жуьре объекттар эцигна ишлемизиш вахкана.

Кьасумхуьр-Кьурагъ рекье газдин турбаяр тухунин кIвалахар акьалтIаруниз талуькарна 2013-йисан 21-августдиз райондин центрада кьиле фейи шадвилдин митингдал РД-дин Кьил Рамазан АБДУЛАТИПОВА Штул-Кьурагъ рекье кьир цун патал куьмекар гун хиве кьунай. Ингье алай

Рабочийри даяхар гьазурзава

Рехъ гегьеншарзава

вахтунда и участокда ремонтдин кIвалахар кьиле физва. Кьурагъ райондин рекьер дагъларин мишекъат шартIара гьамиша кьайдадикай хкатзавай. Иллаки марфар кьвайила райондин центрадиз физвай рекьиз са шумуд чкадилай, селди шимер, кьванер гьиз, транспорт финиз манийвилер гузвай. Кьурагърин деподи, куьгъне хъанватIани, авай техникадикай менфят къачуз, кьати марфар кьвайидалай кьулухъ рекьер мишзавай. Вири и татугайвилер рекье кьир тахуни арадал гьизвайбур тир.

Алай вахтунда ремонтдин кIвалахар худда гьатнава. Рабочийри, ял ядай йикъарни авачиз, гьар юкьуз кIвалахзава. Участокдин начальник **АсланГЪАЖИМЕ-ГЪАМЕДОВА** кьейд авурвал, ремонтдин кIвалахра кье карханади иштиракзава.

- Дагъдин чка хьуниз килигна, гьавадин шартIар ина мукьвал-мукьвал дегиш жезва, - лугъузва ада. - КIвалах вахтунда

гегьеншарзава, пар чулгвадай камазри чиргъ, херхем дашмишзава. Рабочийрихъ галаз мукьувай таниш хъайила малум хъайивал, абур кIвалахун патал тешкилнавай шартIарилай рази я.

А. Гьажимегьамедован гафаралди, вилик эцигнавай планда гьелелиг Штул-Кьурагъ рекьин 6 км мензилда кьир цун кьалурнава.

Турбайри рехъ селлерикай хуьда

Кьасумхуьр-Кьурагъ рекъ цийикIа туькIуьр хьунунин кIвалахар гьеле 1998-йисан эхиррай гьиле кьунай. Амма акьалтIариз алакьнач. 2013-йисуз, республикадин инвестициярин программадин сергьятра аваз, и кIвалахрал чан хкана. Эгер гьавадин шартIар хъсанбур ва вахт-вахтунда пулдин такъатар агакьиз хъайитIа, зулухъай Кьурагъ дередин агъалийривай ва мугьманривай райондин центрадиз алай аямдин вири истемишунрив кьазвай шегъре рекъай физ жеда.

“Менфятлу АПК” проект - уьмуьрдиз

Таза майваяр - йиса кьилляй-кьилди

Семинардин президиум

Земфира БАБАЕВА

Алатай гьафтеда Махачкьа-ладик акатзавай Красноармейск поселекда, “Нива” СПК-дин тежрибадал бинеламиш хьана, алай аямдин теплицайрин майишатар тешкилун” темадай семинар-совещание кьиле фена. И мярекатда РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель Шарип Шарипова, РД-дин хуьруьн майишатдин ва суьрсетдин министрдин заместитель Камалутдин Камалутдинова, РД-дин промышленностдин, алишверишдин ва инвестицийрин министрдин заместитель Махсуд Мусаева, РД-дин Халкьдин Собранидин депутат Агьмед Гьамзаева, РД-дин Минсельхозпроддин, Россельхозцентрадин, Агрохимцентрадин векилри, са бязи районрин УСХ-рин руководителри, теплицайрин майишатрин директорри, алимри, агрономри иштиракна.

Семинардин иштиракчийрин вилик рахадайла вице-премьер Ш.Шарипова кьейд авурвал, Дагьустан Республикадихь майвачивал вилик тухун патал гьам гьавадин, гьам накьвадин жигьетдай лап кьулай шартлар ава. Майваяр гьасилунин карда Россиядин регионрин арада Дагьустан сифтегьан чкайрикай садал ала. Республикади гьасилзавай майвайралди вич тамамвилелди таъминарзава. 2013-йисуз республикада 1117 тонн майваяр гьасилна.

Агьалияр йисан кьилляй-кьилди бес кьадарда майвайралди таъминарун патал теплицайрин майишатрин майданар гегьеншарун лазим кьезева, вучиз лагьайти, чна кьве сезондин арада жезвай девирда маса уьлквейрай гьизвай, чпин еридал шак физвай майваяр ишлемишзава.

И кар фикирда кьуна, “Дагьустан Республикада 2013-2015-

Теплицайдин кьенепад

йисара теплицайрин майишатра майвачивал вилик тухун” твар алаз ведомстводин макьсаддин программа кьабулнава.

И программадин асул метлеб республикадин агьалияр йиса кьилляй-кьилди чкадал битмишарзавай майвайралди таъминаруникай ибарат я.

Программадал асаслу яз, 2015-йисуз республикада винел пад кьевирнавай накьвадик битмишарзавай салан майвайрин кьадар 7,5 агьзур тонндив, теплицайрин майданарни 30 гадив, гьар са квадратный метрдин бегьерлувални 35 килограммдив агакьардай фикир ава.

Винел пад кьевнавай накьвада майваяр гьасилунин важиблувал фикирда кьуналди, Дагьустан Республикадин Кьилин “Менфятлу агропромышленностдин комплекс” проектда чилин кланикай хкатзавай чими ятар ишлемишуналди, теплицайрин майишатар патал алай аямдин геотермальный агропаркар тешкилун кьалурнава.

Семинардин иштиракчийри чпин рахунра кьвалахда гьалтзавай четинвилерикайни лагьана. Сифте нубатда, ихьтин теплицаяр арадал гьун патал вини дережадин пешекарар бес жезвач. Кьенин юкьуз алай аямдин теплицайрин комплексра кьвалахдай пешекарар-агрономар авач. Идалайни гьейри, хуьруьн майишатдин кьилин образование кьачудай идарайра алай аямдин технологиядин тадаракар авай, чирвилер гудай теплицаяр авач.

РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель Ш.Шарипован гафаралди, пешекарар аграрный университетда гьазурун лазим я, гьаклни “Нива” СПК-дин

Адан гафаралди, республикада теплицайрин производство анжах вилик физ башламишнава. “Чун и кардик кьил кутаз кланзавай бур лазим тир материалралди таъминариз гьазур я”, - хиве кьуна ада.

А.Мусаева гьаклни кьейдна хьи, республикада теплицаяр туькьурун патал герек тадаракар акьуддай завод эцигда, гьаклни гьасилнавай продукция маса гун патал абур кьачудай сад тир Центр тешкилда. И кардини гьасилнавай продукция неинки республикадин кьенепата, гьаклни адалай кьецени маса гудай мумкинвал арадал гьида. “Нива” СПК - им чиликай хкатзавай чими целди теплицайра майваяр битмишарзавай, Россияда авай анжах тек са майишат я. Ихьтин жуьредин майишат уьлкведин са региондани мад авач, лагьана ада.

Алай вахтунда республикада, санлай кьачурла, 23,2 гектардин майданра 34 теплица кардик ква. 14,6 гектардин майдан авай 17 теплица туькьуриз башламишнава.

Красноармейск поселекдин 2 гектар чил “Нива” СПК-дин теплицайди кьунва, коллективди кьвалах вини дережада аваз тешкилнава.

“Нива” СПК-дин агроном Мегьамед Абдулабегахь галаз авур суьгьбетдай малум хьайи-

Помидорар ящикра твазва

ДагГАУ-да пешекарвал хкаждай курсар тешкилна кланда. Ада гьакл и месэладиз талукь яз районрин ва республикадин СМИ-ра макьалаяр чап авунни теклифна.

“Таза майваяр” твар алай республикадин инвестиционный проектдин руководитель Абдула Мусаева республикада гьевчи майданрин теплицайрин комплексар гьихьтин гьалда аватла, гьаклни и хел мадни вилик фин патал вуч авуна кландатла, гьадакай суьгьбетна.

Шиклар ягьайди - Гь. ИСАЕВА

вал, теплицайда ругуд жуьредин сортарин помидорар гьасилзава - Пандароза, Пинк Уникум, Томимато Мучо, Ралли, Берберана, Демироза. И сортарин тумар Голландиядай гьизва. Помидоррин тумар октябрдин эхирра - ноябрдин сифте кьилера цазва. Гуьгьуьнлай экьечлай штилар 15-20-декабрдиз чилик кутазва. Сад лагьай бегьер мартдин юкьвара кьватлазава. Гьар пуд йисалай помидорар канвай накьв дегьшарзава. Пандароза лугьудай помидоррин сорт Индиядай гьизвай кокосдин стружкадал, Пинк Уникум сорт торфдин субстратда битмишарзава. Абуруз яд гуни, миянардай шейэр ишлемишунин кьвалахар компьютерный программаралди тамамарзава. Теплица чижерин 15 хизанди помидоррин цуьквер, руг (пыльца) садалай масадал тухуз (опыление), маяламишзава. Ана канвай помидоррихь 18 рабочий гелкьезева.

Республикада Дербент, Ахцегь, Мегьарамдуьруьн, Тарумовский, Кьаякент районрани теплицаяр кардик ква.

Дербент - 2000 йис

Нубатдин сеферда килигна

Кьагьриман ИБРАГЬИМОВ

26-АПРЕЛДИЗ Дагьустан Республикадин Гьукуматдин Председатель **Абдусамад ГЬАМИДОВА** Дербент шегьердин администрацияда шегьердин 2000 йисан сувариз гьазурвилер акуниз талукь месэлайрай нубатдин совещание тухвана, хабар гузва администрациядин пресс-кьуллугьди. Адан кьвалахда Дагьустан Республикадин Гьукуматдин Председателдин секретариатдин руководитель Роберт Кьурбанова, “Дербент шегьер” шегьердин округдин кьил **Имам ЯРАЛИЕВА**, “Дербент 2000” ГКУ-дин Дирекциядин руководитель **Али НУРМЕГЬАМЕДОВА**, шегьердин администрациядин кьилин заместителри ва масабур иштиракна.

Анал алай йисан 15-апрелдиз Дагьустан Республикадин Гьукуматдин Председатель Абдусамад Гьамидова Дербентда кьиле тухвай совещанидал гайи тапшуругьар тамамарзавай гьалдидикай авур гьахь-гьисабдихь яб гана. Кьилди кьачуртла, Гь. Алиеван куьче цийи кьилелай туькьур хьувунин ва Дербентда Олимпийский комплекс эцигунихь галаз алакьалу яз “Аккорд” ООО-дихь галаз юридический сулар гьялна акьалтларзавайдакай, шегьер юбилейдиз гьазурунин лишандик кваз куьчярни рекьер цийикла туькьур хьувунин ва тебиатдин бедбахтвилери шегьердиз ганвай зиянар арадай акьудунин МЧС-дин рекьай серенжемар сад-садахь галаз алакьада аваз кьиле тухузвайдакай шегьердин администрациядин кьилин заместитель **С.АЗИМОВА** лагьана.

Гуьгьуьнлай совещанидал шегьердин инженерный коммуникация цийи кьилелай туькьур хьувун патал тебии монополийрин инвестициярин программарик кутай теклифар гьазурунин, Дербентда эцигзавай са сменада 1000 кас кьабулиз жедай поликлиникадин проектдинни сметадин документациядик дегишвилер кухтунин, шегьердин акунар члурзавай Интернетдин сетар маса чкайрал хутахунин, шегьердай физвай “Ростов - Баку” федеральный рехь фирмьг хьувунин, инженерный коммуникация физвай чкайрал эцигунар кьиле тухун кьадагьа авунин ва маса месэлаяр веревирдна.

И месэлайрай Абдусамад Гьамидов, Имам Яралиев, Али Нурмегьамедов ва шегьердин администрациядин кьилин заместитель М. Гьафаров рахана.

Совещанидин нетижаар кьуналди, А.Гьамидова экономикадин территорияр вилик тухунин рекьай, архитектурадин, эцигунарин ва яшайишдин кьвалеринни коммунальный майишатдин, здравоохраненидин, культурадин министерствойриз са жерге тапшуругьар гана. Ада нубатдин совещание, Дербент шегьердин 2000 йисан сувариз гьазурвилер акунин ва кьиле тухунин кьвалахара иштиракзавай Дагьустан Республикадин вири министерствойрин руководителрин иштираквал аваз, майдиз кьиле фидайди малумарна.

Чи ватанэгълияр гъар сана

Дуьньяда чир жедайвал

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

ДУЬНЬЯДИН гъар гъи шегьер къачуртлани, квез анай лезги халкъдин векилар жагъида. ИкI, и йикъара Бельгиядай хтанвай чи ватан-эгъли Ибрагъим ШАЛБУЗОВ Москвада Лезгийрин милли автономиядиз мугъман хъана. Ам ФЛНКА-дин кIвалахдик международный дережада активнидаказ экечIнавай ксарикай сад я. Мугъмандинни автономиядин къуллугъчийрин арада суьгъбет киле фена. Абуру Ибрагъимаз Ватандиз хтун тебрикна ва сифте вичикай суьгъбет авун тIалабна.

- Зун Азербайжандин Къусар районда дидедиз хъана, - башламишна ада. - Гъвечли чIавалай лезги халкъдин тарихдиз, алай девирдин яшайишдиз екез фикир гузвай, халкъдиз вафалу кас я. Фагъум-фикирна, и ва маса темайрай макъалаяр кхъена. А вахтара Азербайжандин школайра лезги чIал чирзавачир, амма чи хизанда анжах лезгидалди рахунин нетижада завай дидед чIалал азаддиз рахаз жезва.

Алатай асирдин 80-йисарин эхирра лезгийрин милли гьерекат активламиш хъайила, зунни аник экечIна.

Волгоградда юриствилни пеше къачуна, Москвадиз атана. 90-йисарин эхирра хъсан уьмуьр жагъурун патал Европадиз фин кьетIна. Бельгияда яшамиш жезвай дуьстунни аниз атун теклифна. Къейд ийин, а чIавуз РагъэкъечIдай патан Европадин гзаф уьлквейра, гъаки Бельгиядани мигрантар чкадин шартIарив вердишардай хъсан программаяр кардик квай, яни мигрантар къабулзавай, абуруз са гъалдин уьмуьрдин шартIар авай яшамиш жедай кIвал гузвай, чIал чирзавай, кIвалах жагъурзавай.

Зунни чIалар чирдай курсариз фена, чкадин чIалахъ галаз санал француз ва немс чIаларни чирна. Алай вахтунда зун азаддаказ пуд чIалал рахазва, урус ва лезги чIалар квачиз. Гъакини ингилис чIални тамамдаказ чирзава. Лугъудайвал, жуьреба-жуьре инсанрихъ галаз "умуми чIал" жагъуриз алакьунин нетижада за Европадиз хъсан уьмуьр жагъуриз дуьньядин алемдин жуьреба-жуьре пиперай къевезвай мигрантриз, катнавайбуруз куьмек гузвай общественный организацияда кIвалахзава.

■ Пата-къерехдиз физвай ва чпин дувулар рикелай алудзавай са бязи чи ватан-эгълийрилай тафаватлу яз, куьне гъвечли ватандихъ галаз алакъаяр атлузвач. Чаз чизвайвал, куьн мукьвал-мукьвал Россиядиз, Азербайжандиз хквезва, халкъдин общественно-политический уьмуьрдиз кьетIен фикир гузва, гъатта Европада ФЛНКА-дин кIвалахдикни экечIнава.

- Эхъ, гъакикъатдани гъаки я. За гъамиша эхиримжи хабаррикай кIелзава, зи халкъдин уьмуьрда гъихътин дегишвилер жезватIа, адан месэляяр гъикI гъялзаватIа, фикир гузва. Исятда вирихра кардик квай Интернетди, дуьньядин гъи пипле аваз хъайитIани, кIвале авайди хъиз гъисс ийиз тазва. Лезгийрихъ гъял тавунвай месэляяр гзаф ава, йисалай-суз абурун къадар артух жезва - халкъ кьве патал пай хъунилай башламишна, лезгийр гъамиша яшамиш жезвай районрин экономика лап чIуру гъалда аваз хъунал къведалди. Зазни, фагъум-фикирзавай гъар са лезгидизни аквазва хъи, тайин нетижа жедайвал, месэляяр чна международный дережада къарагъарна кIанда. ИкI, Интернетдай малуматрал гуьзчивалдайла, зун ФЛНКА-дин сайтдал туьш хъана, адалай инихъ зун и сайтдиз гъамиша килигзава. Анай за Лезгийрин автономиядиз международный дережада кIвалахар тухуз башламишнавайдени чир хъана.

Ахпа за ФЛНКА-дин вице-президент Руслан Къурбановахъ галаз алакъа жагъурна ва адавай зун а мярекатдин программдик кутун тIалабна. Са вахт алатайла, ФЛНКА-дин международный кIвалахрин Департаментдин руководитель Татьяна Чубрикова захъ галаз алакьалу хъана. Им 2013-йисан май тир. Анлай инихъ за Лезгийрин милли автономиядихъ галаз сих алакъада аваз кIвалахзава.

Зенгна, ФЛНКА-дин мярекатра иштирак авун теклифайла, зун гзаф шад хъана. Ина зун Автономиядин делегациядин иштиракчий-

рихъ - Ариф Керимовахъ, Татьяна Чубриковадихъ галаз таниш хъана.

Чи тешкилатдин векилринни Европарламентдин депутатрин, жуьреба-жуьре комиссийрин членрин, международный организацийрин са жерге къуллугъчийрин арада тайин хъайи инсанвилни ва амадагвилни алакьайрин шагид хъана закай.

Заз чи Лезгийрин автономия Европадин ва международный вини дережада гъикI къабулнатIа акуна. Чи халкъдин месэляяр и тегьерда хкажунай ФЛНКА-диз чухсагъул лугъуз кланзава.

За Лезгийрин автономиядин Европадин дережадин вири мярекатра иштиракзава. Исятдани векилвилер тестикъар тавунвай халкъарин Организациядин Брюсселдин офисдин программийрин менеджер Мауд Фанваллегахъ галаз гъамиша алакъа хуьзва ва и тешкилатди тухузвай мярекатра активнидаказ иштиракиз чалишмиш жезва.

■ Гележегдин планрикайни лагъанайтIа, кIандай. Лезгийрин месэла международный дережада веревирддай, гъялдай гъихътин мумкинвилер аваз аквазва квез?

- Умуд кутаз жедай краг гзаф ава. Чи месэляяр къарагъардай ва гъялдай рекьерни авачиз туш.

Важиблу камарикай сад Брюсселда ФЛНКА-дин гъамисалугъ векилхана ачухун я. Ам алай вахтунда са акъван чIехиди тушир Бельгиядин, гъакини Европадин союздин меркезни я. Ана международный важиблу са жерге организацийрин офисар ава. Абурун кIвалахда иштиракун - им дуьньядин сообществодиз чи халкъдикай чир хъун я.

Къейд ийин хъи, Бельгияда гъар гатуз ачух цавун кIаник виридуьньядин жуьреба-жуьре халкъарин векилри иштиракзавай чIехи фестиваль тухузва. Хъсан кар жедай, лезгийрини ана иштиракнайтIа, чпин алакьунар къалурнайтIа.

Чаз мумкин тир вири чкайра жувакай хабар гун, къалурун герек я. Къадам, еке тарих, гуьзел меденият авай чи халкъдикай чирвилер гзаф жедайвал. Гъелелиг чакай хабар авач, гъелбетда, са ни ятIани чаз куьмекни бажагъат гуда.

■ Бельгияда мад лезгийр авани? Квез Европадин уьлквейра яшамиш жезвай чи ватанэгълияр чидани?

- Бельгияда гзаф авач. Заз анжах Антверпенда авай са шумуд лезги, Австрияда яшамиш жезвай хейлин ватандашар чиди. Лезгийр Германияда, Швецияда, Чехиядани ава. Европадин лезгийр патал сад тир майдан тешкилнайтIа, чун патал лап хийирлу кар жедай. Алатай асирдин 90-йисара гзаф лезгийр Канададиз фена. Абуру исятда гъина аватIа лугъун четин я. Абурухъ галаз чи алакъаяр авач. Гила социальный сетра жуьреба-жуьре уьлквейрай чи ватандашар пайда жезва. ИкI хъайитIани, санал жез чалишмишвалзава. Ида шадвал кутазва. Гъина аватIани, гъелелиг чна чи дамарра гъихътин иви къекъевезватIа, рикелай алудзавач, чна чун лезгийр хъиз хуьз чалишмиш жезва. Инанмишвалзава хъи, чи халкъдихъ хъсан гележег жеда.

Иншаллагъ.

Сибирдавай
беневша цуьк

Бикеханум АЛИБЕГОВА

ЗУН Сибирдиз - хважамжамдин тIвар алай Радужный шегьердиз - акъатна. Ана лезгийр гзаф ава. Заз ана инсанрин ацукьун-къарагъун акуна. Гъа чIавалай Радужныйда дуствал башламиш хъайи ИСРАФИЛОВА Раиса Афисовнадикай я зи кьенин суьгъбет.

Раиса Дербент шегьерда зул хуьтлуьн сергъятдал акъатай береда Хив райондин агъали Афисан чIехи хизанда 50 йис идалай вилик дидедиз хъана. Абуру алай жегил руш, школа куьтягъайла, гъуьлуьз ганай. Са хвани руш хъана. Хизан сифте, рахаз-хуьурез, шад тир. Ахпа киклиз-чухваз башламишна. Са гафуналди, къазанмишиз Сибирдиз феий итим Радужный шегьерда адавай чара хъана, лугъудайвал, санал тир фанцин кьисмет акъалтIна. Амма Раиса вичивичивай квахънач, ада вири татугайвилериз дурум гана, зегмет чIугваз башламишна. Адаз ана авай вичин вахари ва стхайрини куьмекна, бици аялар уьрел акъудиз къуватар, насигъатар гана.

Раиса Исрафиловади заочнидаказ Тюмендин госуниверситетдин экономикадин факультет акъалтIарна. Тек дишегълиди жуьреба-жуьре карханайра кIвалахна. Ахпа ам нафтIадин компанийриз фена, гъвечли бухгалтервилелай башламишна, еке дережадив агакъна. Гъам кIвалахда, гъам шегьерда авторитет авай дишегълийрикай сад хъана.

Раисадихъ инсан вичел чIугвадай хъсан килихар ава. Ам хушдаказ рафтарвалдай кас я. Гзаф миллетрин векилар авай шегьерда адаз анин думадиз фин теклифна, чпи адан пад къаз башламишна. Амма Раисадиз са тIимил сесер бес хъанач, вилик пара алакьунар авай амалдар са итим акатна. Раисади гардан кIирнач, килин макъсад депутат хъун тушир. Ада шегьерда общественный кIвалахра, дагъустанвийрин мярекатра иштиракиз, вичелай алакьдай куьмекар гуз хъана. Дербентдай атай са шумуд хизандиз ада кIвалахал акъвазиз куьмекна. Ам вирибуруз сейли вах хъиз чиди.

Чи руша аялриз хъсан тербия гана, абурув чIехи кIелунар ийиз туна. Адаз кьени "депутат Раиса" лугъузва. Гзаф йисара ада Вареган тIвар алай нафтIадин компанияда кIвалахна. А береда и шегьерда тIвар-ван авай рутулви руководитель Анатолий Рамазанов лезгийриз пара истеклу кас тирдакай лагъанай Раисади. Къе а рутулви Россиядин балкIанраллаз чамарардай спортдин вице-президент я. Исрафиловдин рикелай адан хъсанвилер алатзавач. Лезги дишегълидин кIвалах Герман Шацкийдин къаюмвиликини кваз хъана. Адан диде Къасумхуьрелай лезги дишегъли тир. Адани чи рушаз гуььрметардай, ам гъамиша вилик куьтаз хъана.

Раисади аялриз неинки хъсан лезги михъи килихрин тербия гана, гъаки институтарни куьтягъиз туна, абуру эвленишна. Къе адахъ ругуд хтул ава. Хва Эдгар Уфа шегьерда бизнесдал машгъул я. Бадедин рикI хтулри шадарзава.

Са вахтар алатайла, Р. Исрафилова яшамиш жез Нижневартоскдиз атана. Ина вичин хуси бизнес ахъайна, кIвалахзава. Чи лезги дишегълидихъ руьгъатин ачухвал, чимивал, чина берекат ава. Ада мугъмандиз гзаф гуььрметда. И ирс адал диде-бубадилай атанва. Раисадиз вири миллетрикай

ярар-дустар ава. Ам Радужныйда машиндин рулдихъ ацукьай сад лагъай дишегъли я. Вичин машиндаваз ам хайи ватандизни хтана, вахт хъайила, ял ягъиз, дидедин кIвализ Дербентдиз хквезва.

Нижневартоск кье Сибирдин виликди физвай шегьеррикай сад я. Ана Раиса хийирдин вири мярекатрик аквада. Гъар сеферда Дербентдиз хтайла, ана ам лезги халкъдин манийрин суракъда жеда, библиотекада вири газетар гъилелай ийида, "Лезги газетдал", чи милли театрдал, къадим кьеледал дамахда. Адаз вичин хайи шегьер абад хъана кланзава. Исрафиловадин фикирдик вичин шегьерда дишегълияр патал ял ядай са бине ачухун ква, ана гъар жуьредин куьгъне вахтарин лезги хуьрекардайвал, дагъларин векьерин чай хъвадайвал, Шалбуз дагъдин яд цана бубайрин куьгъне самоварда, халкъдин манийрин сес япара аваз, чар ийидайвал.

Нижневартоскдани кье гзаф лезгийр яшамиш жезва - бажарагълу устIарар, нефтяникар, алимар... Ана гъар са лезгидихъ вичин уьмуьр, кьисметдин жилава ава. Абуру вири истеклу, чеб-чпихъ галаз гуььрметлу, Раиса лагъайтIа, абурун чархачи я. Чун са шумуд мярекатда хъана. Сифтени-сифте Сибирдиз рехъ ачухайбурни лезгийр тирди виридаз чиди. Лезгийри са вахтара Къазахстандани шегьер кутунай. Чи виклеъ лезгийр 35 йисалай гзаф я кье Сибирда яшамиш жез. За ктабни кхъена а лезгийрикай. Ямалдин губернатордин заместитель Казарина, 60 градусдин мекивал авай чкадиз атана лугъуз, заз махсус дипломни ганай. Заз яргъара лезги итимар гзаф акуна, Раиса абурун арада са беневша цуьк хъиз я. За гъамиша дамахзава чи лезги халкъдин кьегъал рухвайрални рушарал. Мишекъат хуьтлуьн аязриз таб гана, рикле цIай-цIелхем аваз, татугайвилер алудиз, чи кьегъал руша гъурбатда вичин зегметдалди, килел итим алачиз, аялар хвена, абуру шегъредал акъудна, гъаки инсанрин арадани чIехи гуььрмет къазанмишнава.

Зегметдин къадир чириз алахъда Раиса, инсандин рикликай яд хъвада ада, гафунални ам кIеви я. Гъайиф хъи, ихътин дишегълияр хайи ерийривай кье яргъариз акъатнава. Къуй чеб авай чкайра сагъ-саламат хъурай. Чна ина абурул дамахда.

Ииф. Поезддин чархарин ван япара аваз, зун Нижневартоскдай Дербентдиз хквезва. Анихъ фидайлани, инихъ хкведайлани, рекьера вагонра авайбур чIехи пай вири чи лезгийр тир. Сагърай абуру, Сибирни чпиз табий авуру.

Къенепатан крарин министерстводи хабар гузва

Дагъустанда чпин везифар тамамарун патал гуьлле алай яракъ ишлемишиз ихтияр авай хуси охранадин вишелей артух тешкилатар кардик ква. Полициядин ва хуси охранайрин тешкилатрин (ЧОО) арада алакъа хуьн патал Дагъустандин МВД-да координационный совет арадал гъанва. Анин кыле полициядин начальникдин заместитель, полковник Абедин Карчи-Гъаев акъвазнава. Советдик МВД-дин гъар жуьре подразделенийрин векилар ва са жерге ЧОО-рин регъберар ква.

Советдин кылин везифа хата-сузвал хуьн патал государстводин

ва хуси тешкилатар, яни полициядин охранайрин, детективрин арада алакъа хуьн, саналди кваллахун, меслятар къалурун, гъаки ЧОО-рин кваллахдал гуьзчивал тухун я.

РД-дин МВД-дин пресс-кълугъди хабар гайивал, координационный советдин сад лагъай кам республикада авай хуси охранадин тешкилатрин векиларин арада тапанчийрай лишанар ягъунин акъажунар кыле тухун хъана. Турнир “Динамо” ФСО-дин ва “СОБР-М” твар алай государстводинди тушир образованидин хуси идарадин кумекдалди тешкилайди я. Акъа-

жунра муьжубъд командади ишти-ракна.

Мярекатдин сифте кыляй РД-дин МВД-дин лицензияр гудай ихтияр къуллугъдин центрадин (РД-дин МВД-дин ЦЛРР) къуллугъчийри инструктаж тухвана ва чпини чешне патал лишанар яна. Абуру къалурай хатасузвилин инструктаж члурай иштиракчийр акъажунарай акъатзавай. Эхирдай пуд номинациядай сифтегъан чкаяр къурбуруз кубокар, дипломар ва рикел ала-мукъдай пишкешар гана.

РД-дин МВД-дин ЦЛРР-дин векилри лагъайвал, ихтин мярекатар мукъвал-мукъвал тешкилдайвал я.

РД-дин МВД-дин музейда

Экспонатар артух жезва

А. МАРТИРОСОВА,
РД-дин МВД-дин тарихдин
музейдин начальник

2004-йисан майдиз ачухай РД-дин МВД-дин тарихдин музейда гъаф къадар яракъар, милициядин парталар, алатай асирдин 50-йисарин шикилрин документар, гъаки музейдиз авунвай пишкешар, полициядин къуллугъчийрин, гъаки вири Дагъустандин аялрин иштираквални аваз тухвай конкурсда гъалиб хъайибурун яратмишунрин кваллахар ава. Экспонатрин къадар къвердавай артух жезва.

Ики, и мукъвара вири Дагъустандин аялри тукъуьрнавай са шумуд нинидиз музейдин залда чка-яр жагъана. Ибур гъалибчийрин кваллахар я. Аялри ва жаванри абурун кумекдалди чпиз алай девирдин полицейскийр ва абуру общественный къайдаяр хуьзвай гъалар гъикли акъазватла къалурзава. Ина гъаки машгъур Степа-милиционер, рекъера гьерекат къайдадик кутазвайди (регулирующий), къешенг парталар алукнавай алай девирдин полицейский ва регъимлу пра-

порщикни аквада. Музейда гъаки куьлукъ хтарикай, чепедин накъвадикай, хъенчлиникай (керамика) ва пластилиндикай авунвай кваллахарни ава.

Ийикъара музейдиз СОБР-дин (специальный отряд быстрого реагирования) къуллугъчидин каска вахканва. Полициядин лейтенантдин кылел Хасавюрт районда алай йисан январдин вацра яракълу бандитрихъ галаз кыле фейи акъунра хер хъанвай. Яшайишдин

квалера чуьнуьх хъанвай террористрал гъужум ийидайла, РД-дин МВД-дин СОБР-дин боецди бандитрин десте тергна, гъаки хуси чандайлаи гъил къачуна, вичи къуллугъдин юлдаш къутармишна.

Алай девирдин полицейскийдин къегъалвилин шагъид тир пашман экспонатди - вичай гуьлле фенвай каскади - къе музейда лайихлу чка кунва. Адан иеси игит хва “За отвагу” медаль гуниз къалурнава.

Гъахълу приговорар

СУДДИН ЗАЛДАЙ

К.А. ГАЗИХМАЕВ,
Махачкъала шегъердин
Ленинский райондин
прокурордин члехи кумекчи,
юстициядин гъвечли советник

Меркездин Турали поселокда авай “Скачки” твар алай дачайрин обществодин 108-нумрадин квалле М. Мегъамедовани Л. Абдулпатал-ховади йиф акъудзавай. Вучиз ятлани, экуьнин сятдин 4-даз абурун арада къал акъатна. Дишегълидин чандиз къаст авунин фикрдал атай итимди амбамишарна. Нетижада Ларисади чан гана.

Ингъе тахсирлу ийизвайди меркездин Ленинский райондин суддин вилик акъвазнава. Россиядин Федерациядин Уголовный Кодексдин 105-статьядин 1-паюнни би-

недаллаз, къасухдай маса касдин чандиз къаст авунай къарагъарна, силис тухванвай уголовный делодиз килигай судди къанлудиз 8 йисни 4 вацра клеви режимдин душтагъда ацукъарунин приговор акъудна. Приговор къуватда гъатнава.

* * *

Алай йисан 24-февралдиз Махачкъала шегъердин Ленинский райондин суд РФ-дин УК-дин 110-статьядин сад лагъей паюнни ва 133-статьядин би-недаллаз Гъ. Межидовалай къарагъарнавай уголовный делодиз килигна.

Малум хъайивал, Гъажимурад 2012-йисан 12-октябрдин йифиз Махачкъаладин Мурадован тварунихъ галай куьнедин 2-нумрадин квалерин 6-мертебада яшамаш жезвай Х. Хантуевадин квартирада авай. Бирдан итимдин иштягъар ачух хъана. Ада дишегълидивай ви-

чихъ галаз месин алакъайра хуьн тлалабна. Амма Хантуева меслятдал атанач.

Къудур хъанвай Межидова дишегъли кухнядиз тухвана, ада вичиз кандайвал тавуртла, мукъва-кылийриз ва рушан адахли гададиз (чамраз) хабар гуналди беябурдайди лагъана. Шикиларни ягъуналди, гуж гъалиб ийиз башламишна. Вичиз муьтлукъ тежез акурла, дишегълидин чиниз, бедендиз гъутар вегъез эгечна. Намуссузди ийизвай гужар эхиз тахъай дишегълиди, са гъар гъилле адан къужахдай экъечна, кухнядин даклардай жкадарна. Ругуд лагъай мертебадай чилел аватай дишегълиди, гъелбетда, чан гана...

Судди Гъ. Межидоваз 5 йисни 6 вацра умуми режимдин душтагъ авунин приговор акъудна. Амни, шаксуз, къуватда гъатнава.

Игътиятсузвилин нетижаар

Дагъустан Республикада инсанар телеф хъунин кылин себебрикай сад рекъера аварияр арадал атун я. Аварияр хъунин себебни рекъера гьерекат авунин къайдайрал амал тавун, шоферар пиян яз рулди-хъ ацукъун, рекъера машинрин ийгинвал тайинарнавайдалай артухарун я.

ДТП-ра аялар телеф ва абурал хирер-къацлар хъуни иллаки къалабулукъ кутазва.

Йисан сифте кылерай Махачкъала шегъерда арадал атанвай 53 авариядик 13 кас телеф, 64-дал хирер-къацлар хъанва, абурукай 2 аял къена, 3 жуьреба-жуьре хирер алаз больницайриз аватна. Гъафни-гъаф аварияр яхдиз къекъевезвайбурухъ галаз алакъалу я.

Месела, алай йисан 18-мартдиз УЗК “Дагънефтекачка” куьчеда “Газель” автомашиндин шоферди машин къулу-къулухъ гъалайла, гуьзчивилик квачиз куьчедавай ругуд йиса авай аял чархарик акатна. Залан гъалда аваз больницадиз агакъарай ада гъана чан гана.

Аялар машинрик каникулрин вахтунда иллаки гъаф акатзава. Члехибурун гуьзчивилик квачир школьникрин къадар чи шегъердин куьчейра гъаф жезва.

27-мартдиз I Петрдин куьчедавай 51 “а” нумрадин квалерин патав “Лада-Приора” машиндин шофердивай тайинар тавунвай чкадилай элячизавай, яш бегъем тахъанвай аял машиндик акатна. Нетижада ам куьунин кларабар ханваз больницадиз агакъарна.

Лугъун лазим я хъи, шоферрин инсанар рекъелай элячизавай чкайрилай къайдайрал амал ийизвач.

Шегъереда, куьчеда аварияр арадал атун бедбахтвал, амма машинрик аялар акатун еке мусибат я.

Аварийрин вилик пад къун неинки са ГИБДД-дин, гъакини рекъевай гъар са касдин буржи я.

Вирида къуватар садна, сада-садаз гуьрмет авуртла, чи шегъердин куьчейра авариярни жедач.

Пассажиар хаталувилик кутамир

С. МАГЪАДОВ,
Махачкъаладин ракъун
рекъерин
инфраструктурадин
дирекциядин начальник

Кеферпатан Кавказдин ракъун рекъин регъберрик эхиримжи вахтара поезддин гьерекатрин хатасузвал хуьн авай гъалди къалабулукъ кутунва.

Алатай вацран сифте кылерай Кеферпатан Кавказдин электропоезддин кылин вагон рекъай акъатна. И дуьшукъдин себеб, ракъун рекъел къванер хуьн тир. Гена садазни еке зиянар хъанач.

Ихтин дуьшукъшар Махач-

къаладин региондани хуьн мумкин я. Вучиз лагъайтла локомотивный бригадайри мукъвал-мукъвал хабар гузвайвал, Къизилюрт (2233-2244 км), Къумторкъала (2252-2259 км), Махачкъала шегъердин Кировский (2270-2282 км), Къарабу-дахкент (2297-2318 км), Дербент (2389-2438 км), Мегра-рамдхуьруьн (2450-2452 км) районрай физвай ракъун рекъерал гъар жуьре затлар, зирзибилар, къванер гъалтзава.

Чна диде-бубайривай, муаллимривай, мискинрин имамривай аялар ракъун рекъел къугъуни гъихътин хаталувилер арадал гъидатла абур гъавурдик кутун тлалабзава.

Боевикар тергна

Дагъустан Республикадин МВД-дин къуллугъчийри ФСБ-дин векилрихъ галаз санал “Къиблепатан” террористрин дестедин лап хаталу тахсир-карар кунин карда члехи кваллах тухвайдакай МВД-дин пресс-кълугъди хабар гузва. Дагъустан Республикадин НАК-дин Оперативный штабди лугъузвайвал, абуруз майдин суварриз республикадин сергъятра са жерге терактар ийиз кланзавай.

Ики, Дербент шегъерда Нариманован ва генерал Саидован тварарихъ галай куьчяр сад-садал гъалтзавай чкадал къайдаяр хуьдай къурулушрин векилриз ВАЗ 2114 маркадин улакъ акъвазариз клан хъайила, машинда авай къве яракълу касди абуруз гуьлле гуз башламишна. Къайдаяр хуьдайбурун жавабдин гуьллейралди

абурукай сад къена, катаяй муькуьди гуьгъуьнлай къуна.

И серенжемдин вахтунда МВД-дин са къуллугъчидал хирер хъана. Ягъунар кыле фейи чкадилай тапанчийрини са гранат жагъана.

Гъа и вахтунда Коллективная куьчеда авай са квал къайдаяр хуьдай къурулушрин векилри элкъуьрна кунвай. Ше-гъерда арадал атай хаталувал фикирда къуна, НАК-дин Оперативный штабдин регъберри КТО малумарна. Спецназди элкъуьрна кунвай кваллин патарив гъай агъалияр хаталу чкадай акъудайдалай къулухъ кыле фейи серенжемрин нетижада пуд боевик къена.

Квалляй автоматар, тапан-чийар ва хъиткыинардай гъар жуьре маса затлар жагъана. Ше-гъерэргъилирин арада хата хъайибур авач.

понеделник, 5 мая

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:30 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан.
17:45 Местное время. Вести-Дагестан.
18.20 К Дню Победы. «Шагнувший в бессмертие»
Видеофильм об Александре Назарове
18.50 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова
19.20 Махачкала
19:35 Местное время. Вести-Дагестан.

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
07.30 Мультфильмы
08.00 Х/ф «Жди меня»
09.40 Передача «Чистое сердце»
09.50 «Служа Родине»
10.10 Х/ф «Сельская учительница»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 TV- shop
12.55 «Человек и право»
14.00 Мультфильмы
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Два бойца»
16.20 TV- shop
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 «Красота 05.ru» в прямом эфире
17.45 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на табасаранском языке)
18.30 Мультфильм
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»

19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Памяти жертв политических репрессий. «Роза Шовкринская»
20.50 «Память поколений. Ханпаша Нурадилов»
21.30 Д/ф «Отдали больше, чем могли...»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «WEB-обзор»
23.25 Спорт на канале
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Ночной канал

ПЕРВЫЙ

5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка»
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Время обедать!»
12.55 «Дело ваше...»
13.35 «Истина где-то рядом».
14.00 Другие новости.
14.25 «Остров Крым».
15.00 Новости.
15.15 «В наше время».
16.10 «Они и мы».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.30 Т/с «Переводчик».
22.30 Д/ф «Война и мифы»
23.30 Д/с «Великая война: «Ржев». (12+).

0.30

0.40 Х/ф «Брестская крепость».
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Брестская крепость».
3.20 «В наше время». (12+).
4.15 «Контрольная закупка»

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «За победу - расстрел? Правда о матче смерти»
9.55 «О самом главном».

11.00 «Вести».
11.30 «Местное время. Вести - Москва».
11.50 «Вести. Дежурная часть».
12.00 Т/с «Тайны следствия».
13.00 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Джамайка».
16.00 Т/с «Пока станица спит».
17.00 «Вести».
17.45 «Местное время. Вести - Москва».
18.05 «Вести. Дежурная часть».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Х/ф «Ветер в лицо».
0.45 «Дежурный по стране». М. Жванецкий.
1.45 «Девчата».
2.25 Х/ф «Батальоны просят огня»

3.50 Т/с «Закон и порядок 19». (США).
4.45 «Вести. Дежурная часть».

НТВ

6.00 НТВ утром.
8.40 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.55 До суда.
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Суд присяжных».
Окончательный вердикт.
14.35 «Дело врачей».
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 Т/с «Шериф 2».
23.15 «Сегодня. Итоги».
23.35 Т/с «Инспектор Купер».

1.30 Д/с «Наш космос».
2.15 Т/с «Страховщики».
5.05 Т/с «Патруль».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.00 «События-Махачкала»
8.30 Комедия «Человек с бульвара Капуцинов».
10.20 «Петровка, 38».
10.35 Х/ф «Колечко с бирюзой».
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Колечко с бирюзой».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 Т/с «Война на западном направлении».
17.30 «События».
17.50 Музыка на канале
18.50 Путь к здоровью с Тахминой Умалатовой
19.20 «Продвижение»
19.45 «События-Махачкала»
20.05 Х/ф «Добровольцы».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Последний тост».
Спецрепортаж.
23.05 «Без обмана».
«Миллион зеленым».
0.00 «События. 25-й час».
0.25 «Футбольный центр».
0.50 «Мозговой штурм. Русский мат».
1.25 «Петровка, 38».
1.42 Х/ф «Кремень. Освобождение».
5.15 Д/ф «Битва за Воронеж».

СТС

6.00 М/с «Маленький принц». (6+).
6.25 М/с «Приключения Вуди и его друзей». (6+).
6.50 М/с «Пингвинок Пороро». (6+).
7.00 М/с «Макс Стил». (12+).
7.30 М/с «Клуб Винкс - школа волшебниц». (12+).
8.00 Шоу Уральских пельменей. Назад в будущее!
9.00 6 кадров.
9.40 Комедия «Моя ужасная няня». (США).
11.30 Шоу Уральских пельменей. Назад в будущее!

13.30 6 кадров.
14.00 Шоу Уральских пельменей. Борода измята.
18.10 6 кадров.
19.00 Шоу Уральских пельменей. Женское: - щас я!
21.00 Боевик «Зеленый шершень». (США).
23.10 6 кадров.
0.00 6 кадров.
0.30 Кино в деталях с Ф. Бондарчуком.
1.30 6 кадров.
1.45 Д/ф «Джастин бивер. Никогда не говори никогда». (США).
3.45 Боевик «Киборг». (США).
5.20 М/с «Волшебные Поплики». (6+).
5.40 Музыка на СТС.

REN TV

5.00 Т/с «Афромоски».
6.00 «Званный ужин».
7.00 «112».
7.30 «Смотреть всем!»
8.30 «Новости 24».
9.00 «Документальный спецпроект»: «Еда против человека».
10.00 «Документальный спецпроект»: «Мужчина против женщины».
11.00 «Документальный спецпроект»: «Бессмертие против смерти».
12.00 «112».
12.30 «Новости 24».
13.00 «Званный ужин».
14.00 «Семейные драмы».
15.00 «Семейные драмы».
16.00 «Не ври мне!»
17.00 «Не ври мне!»
18.00 «Верное средство».
19.00 «112».
19.30 «Новости 24».
20.00 «Свободное время».
21.00 «Мои прекрасные...»
22.00 Т/с «Тайный город».
0.00 Х/ф «Красная шапочка».
1.50 «Смотреть всем!»
2.30 Х/ф «Красная шапочка».
4.30 Т/с «Афромоски».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00-9.00 Т/с «Убойная сила. Подземка».
10.00 «Сейчас».
10.30 Т/с «Убойная сила. Чертовое колесо».
12.00 «Сейчас».

12.30-15.00 Т/с «Убойная сила. Аномальная зона».
15.30 «Сейчас».
16.00-17.30 Т/с «Убойная сила. Мыс Доброй Надежды 2».
18.30 «Сейчас».
19.00-20.00 Т/с «Детективы. Сюрприз для покойника».
20.30-22.25 Т/с «След. Термит в муравейнике».
21.20 Т/с «След. День рождения папы».
22.00 «Сейчас».
22.25 Т/с «След. Зачем тебе жить».
23.20 «Момент истины».
0.15 Х/ф «На войне, как на войне». (12+).
2.00-5.20 Т/с «Детективы. Нежданный ребенок».

КУЛЬТУРА

7.00 Канал «Евроньюс».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Х/ф «Анна Каренина».
13.40 Д/ф «Хранители Меллихова».
14.05 Д/с «Великие строения древности». «Пирамида Хеопса».
15.00 «Новости культуры».
15.10 Д/с «Истории в фарфоре». «Цена успеха».
15.40 Х/ф «Обыкновенный человек».
17.20 Юрий Темирканов и Академический симфонический оркестр Санкт-Петербургской филармонии
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Сати. Нескучная классика...» с Д. Корчаком и В. Журавлевым.
19.55 «Правила жизни».
20.30 Д/ф «Моя великая война. Галина Короткевич».
21.15 «Тем временем».
22.00 «Звезды русского авангарда». «Лев Кулешов. Видеть счастливых людей».
22.25 Д/ф «Ангкор - земля богов» (Корея).
23.15 «Новости культуры».

23.35 Д/ф «Немецкий кроссворд. Трудности перевода».
0.30 Д/с «Великие строения древности». «Пирамида Хеопса».
1.20 К. Сен-Санс. Вариации на тему Бетховена.
1.40 «Наблюдатель».
2.40 Д/ф «Сукре. Завещание Симона Боливара».

ДОМАШНИЙ

6.30 Удачное утро.
7.00 Джейми: Обед за 30 минут.
8.00 Полезное утро.
8.40 По делам несовершеннолетних.
11.35 Мелодрама «Возвращение в Эдем».
16.00 Гардероб навлет.
18.00 Мать и дочь.
18.50 Одна за всех.
19.00 Т/с «Не родись красивой».
20.45 Мелодрама «Бальзаковский возраст, или Все мужики сво...»
22.35 Д/с «Звездные истории»
23.00 Одна за всех.
23.30 Комедия «Выйти замуж за генерала».
1.50 Мелодрама «Влюбленный король» (Индия).
5.00 Мелодрама «Такая обычная жизнь».
6.00 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-3

6.00 М/ф.
9.00 Х/ф «Деловые люди».
10.45 Х/ф «Престиж».
13.15 Х/ф «Пассажир 57».
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Гадалка».
17.00 Д/ф «Гадалка».
17.30 Психосоматика.
18.00 X-Версии. Другие новости.
18.30 Т/с «Пятая стража».
19.30 Т/с «В поле зрения».
20.25 Т/с «В поле зрения».
21.15 Т/с «Кости».
23.00 Х/ф «Самолет президента» (США).
1.30 X-Версии. Другие новости.
2.00 Х/ф «Джона Хекс».
3.30 Х/ф «Пробуждение гаргульи». (США).

вторник, 6 мая

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Алшан»(на цахурском языке)
11:30 Местное время. Вести-Дагстан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:45 Местное время. Вести-Дагестан
18.20 К Дню Победы . Исмаилов-Герой России
18.30 К Дню Победы. «Это нужно живым». Репортаж с 44-го слета ТОКСа
19.20 Махачкала
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа»
09.30 «WEB-обзор»
10.00 Памяти жертв политических репрессий. «Роза Шовкринская»
10.40 Х/ф «В шесть часов вечера после войны»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 TV- shop
12.55 «Вдохновение»
13.30 Д/ф «Отдали больше, чем могли...»
14.30 Время новостей Дагестана
14.55 Х/ф «Сын полка»
16.20 TV- shop

16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Д/ф «Такая разная война» 1 с.
17.45 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа»
18.25 Мультфильмы
18.45 Передача на лакском языке «Аьрци ва аглу»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Фестиваль-конкурс военно-патриотической песни «С песней к Победе»
21.00 «Время футбола» в прямом эфире
21.50 «Правовое поле»
23.00 «Крупным планом»
23.30 Т/с «Саванна»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Ночной канал

ПЕРВЫЙ

5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка»
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Время обедать!»
12.55 «Дело ваше...»
13.35 «Истина где-то рядом».
14.00 Другие новости.
14.25 «Остров Крым».
15.00 Новости.
15.15 «В наше время».
16.10 «Они и мы».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.30 Т/с «Переводчик».
22.30 Д/ф «Война и мифы»
23.30 Д/с «Великая война: «Киев 1941». (12+).

0.30

0.40 Х/ф «Сильные духом».
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Сильные духом».
4.15 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «По следам Ивана Су-санина».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.30 «Местное время. Вести - Москва».
11.50 «Вести. Дежурная часть».
12.00 Т/с «Тайны следствия».
13.00 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Джамайка».
16.00 Т/с «Пока станица спит».
17.00 «Вести».
17.45 «Местное время. Вести - Москва».
18.05 «Вести. Дежурная часть».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 «Прямой эфир».
23.00 Евровидение - 2014. Международный конкурс исполнителей. 1 полуфинал. Прямая трансляция из Копенгагена.
1.00 «Прямой эфир».
2.10 Х/ф «Батальоны просят огня»
3.40 «Честный детектив».
4.15 «Комната смеха».

НТВ

6.00 НТВ утром.
8.40 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.55 До суда.
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Суд присяжных».
Окончательный вердикт.
14.35 «Дело врачей».
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».

16.00 «Сегодня».
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 Т/с «Шериф 2».
23.15 «Сегодня. Итоги».
23.35 Т/с «Инспектор Купер».
1.35 «Квартирный вопрос».
2.35 «Дикий мир».
3.05 Т/с «Страховщики».
5.00 Т/с «Патруль».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.00 «События-Махачкала»
8.30 Х/ф «Непридуманная история».
10.10 «Петровка, 38».
10.30, 11.50 Х/ф «Граф Монте-Кристо». (Франция - Италия).
11.30 «События».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 Т/с «Война на западном направлении».
17.30 «События».
17.50 Музыка на канале

19.10 Путь к здоровью с Тахминой Умалатовой
19.45 «События-Махачкала»
20.05 Х/ф «Солдат Иван Бровкин».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Осторожно, мошенники!»
23.05 «Удар властью. Александр Лебедь».
0.00 «События. 25-й час».
0.20 Д/ф «Владимир Этуш. Меня спасла любовь».
1.10 Д/ф «Третий рейх: последние дни».
4.05 Т/с «Исцеление любовью».
4.50 «Последний тост».
Спецрепортаж.
5.15 Д/ф «Сталинград».

СТС

6.00 М/с «Маленький принц». (6+).
7.00 М/с «Макс Стил». (12+).
7.30 М/с «Клуб Винкс - школа волшебниц». (12+).
8.00 Шоу Уральских пельменей. Женское: - щас я!
9.00 6 кадров.

9.30 6 кадров.
9.50 Шоу Уральских пельменей. Женское: - щас я!
10.50 Боевик «Зеленый шершень».
13.00-19.00 Т/с «Два отца и два сына».
21.00 Боевик «Невероятный Халк». (США).
23.00 Т/с «Два отца и два сына».
0.30 Комедия «Частный курорт». (США).
2.05 Х/ф «Путь воина». (Индия).
4.35 Т/с «Своя правда».
5.30 М/с «Волшебные Поплики». (6+).
5.50 Музыка на СТС.

REN TV

5.00 Т/с «Афромоски».
6.00 «Званный ужин».
7.00 «112».
7.30 «Свободное время».
8.30 «Новости 24».
9.00 «Документальный спецпроект»: «Вечность против Апокалипсиса».
10.00 «Документальный спецпроект»: «Битва затерянных миров».
12.00 «112».
12.30 «Новости 24».
13.00 «Званный ужин».
14.00 «Семейные драмы».
16.00 «Не ври мне!»
18.00 «Верное средство».
19.00 «112».
19.30 «Новости 24».
20.00 «Свободное время».
21.00 «Мои прекрасные...»
22.00 Т/с «Тайный город».
0.00 Х/ф «Честная игра».
1.45 «Смотреть всем!»
2.50 Х/ф «Честная игра».
4.30 Т/с «Афромоски».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Д/с «Живая история».
«Ромео и Джульетта войны». (12+).
7.00 Драма «Победа». (12+).
10.00 «Сейчас».
10.30 Х/ф «На войне, как на войне». (12+).
12.00 «Сейчас».
12.30-15.10 Т/с «Батальоны просят огня» (12+).

15.30 «Сейчас».
16.00-17.10 Т/с «Батальоны просят огня» (12+).
18.30 «Сейчас».
19.00-20.00 Т/с «Детективы. Девушка не промах».
20.30-23.15 Т/с «След. Герметичный лифт».
22.00 «Сейчас».
0.00 Комедия «Баламут».
1.55-4.35 Т/с «Детективы. Девушка не промах».

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроньюс».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Х/ф «Жди меня».
12.50 Д/ф «Сукре. Завещание Симона Боливара» (Германия).
13.10 «Правила жизни».
13.35 «Эрмитаж-250».
14.05 Д/с «Великие строения древности». «Шартрский собор».
15.00 «Новости культуры».
15.10 Д/с «Истории в фарфоре». «Под царским вензелем».
15.4

среда, 7 мая

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

08.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11.30 Местное время. Вести-Дагестан
14.30 Местное время. Вести-Дагестан
17.45 Местное время. Вести-Дагестан
18.15 Реклама
18.20 К Дню Победы. Легендарный разведчик.
18.35 К Дню Победы. «Это нужно живым». Репортаж с 44-го слета ТОКСА
19.20 Махачкала
19.35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лакском языке «Аьрци ва агьлу»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на лакском языке)
09.30 «Крупным планом»
10.00 «Правовое поле»
10.30 Фестиваль-конкурс военно-патриотической песни «С песней к Победе»
11.30 «Время футбола»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 TV- shop
12.55 Х/ф «Небесный тиход»
14.00 Мультфильмы
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Четвертая высота»
16.20 TV- shop
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Д/ф «Такая разная война» 2 с.

17.45 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на даргинском языке)
18.20 Мультфильмы
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Фестиваль-конкурс военно-патриотической песни «С песней к Победе»
21.10 К 69-й годовщине Великой Победы. В/ф «Фронтальная журналистика»
21.30 «Память поколений. Шамсула Алиев»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Аутодафе»
00.00 Т/с «Саванна»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Продолжение т/с «Саванна»
01.30 Ночной канал

ПЕРВЫЙ

5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Время обедать!»
12.55 «Дело ваше...»
13.35 «Истина где-то рядом».
14.00 Другие новости.
14.25 «Остров Крым».
15.00 Новости.
15.15 «В наше время» (12+).
16.10 «Они и мы».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Новости.
18.45 «Довай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.30 Т/с «Переводчик».
22.30 Д/ф «Война и мифы»
23.30 Д/с «Великая война: Оборона Севастополя». (12+).

0.30 Новости.
0.40 Х/ф «Судьба человека».
2.40 Х/ф «Мерседес "уходит от погони"». (12+).
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Мерседес "уходит от погони"». (12+).
4.10 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «Семь нот для Безымянной высоты. Правда о подвиге».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.30 «Местное время. Вести - Москва».
11.50 «Вести. Дежурная часть».
12.00 Т/с «Тайны следствия».
13.00 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Джамайка».
16.00 Т/с «Пока станица спит».
17.00 «Вести».
17.45 «Местное время. Вести - Москва».
18.05 «Вести. Дежурная часть».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Комедия «Поворот наоборот»
0.20 «Свидетели». Евгений Ясин. Министр без портфеля».
1.25 Х/ф «Батальоны просят огня»
2.50 Т/с «Закон и порядок 19». (США).
3.45 «Комната смеха».
4.45 «Вести. Дежурная часть».

НТВ

6.00 НТВ утром.
8.40 Т/с «Возвращение Мухтара»
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.55 До суда.

11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Суд присяжных». Окончательный вердикт.
14.35 «Дело врачей».
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 Т/с «Шериф 2».
23.15 «Сегодня. Итоги».
23.35 Т/с «Инспектор Купер».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.00 «События-Махачкала»
8.30 Х/ф «Добровольцы».
10.20 Д/ф «Владимир Басов. Львиное сердце».
11.10 «Петровка, 38».
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Сибиряки».
13.40 «Без обмана». «Миллион званых».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 Т/с «Война на западном направлении».
17.30 «События».
17.50 Музыка на канале
19.10 Путь к здоровью с Тахиной Умалатовой
19.45 «События-Махачкала»
20.05 Х/ф «Иван Бровкин на целине»
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Линия защиты».
23.05 Д/ф «Маршал Жуков. Первая победа».
0.00 «События. 25-й час».
0.20 «Русский вопрос».
1.10 «Петровка, 38».
1.25 Д/ф «Охотники за нацистами»
3.05 Д/ф «Невидимый фронт».
3.45 Д/ф «Траектория судьбы»
5.05 Д/с «Гиганты из глубин».

СТС

6.00 М/с «Маленький принц». (6+).
9.00 Т/с «Два отца и два сына».
9.30 Боевик «Невероятный Халк».
11.30 Т/с «Воронины».
13.30 Т/с «Воронины».
14.00 Т/с «Воронины».
18.30 Т/с «Воронины».
19.00 Т/с «Воронины».
21.00 Боевик «Громобой».
22.45 6 кадров.
23.00 Т/с «Воронины».
0.00 Т/с «Воронины».
0.30 Триллер «Авария».
2.20 Комедия «Тернер и Хуч». (США).
4.15 М/ф «Сказка сказок».
4.50 М/с «Волшебные Попликисы». (6+).
5.00 Т/с «Афромоскви».
6.00 «Званый ужин».
7.00 «112».
7.30 «Свободное время».
8.30 «Новости 24».
9.00 «Пища богов» Документальный спецпроект.
12.00 «112».

REN TV

5.00 Т/с «Афромоскви».
6.00 «Званый ужин».
7.00 «112».
7.30 «Свободное время».
8.30 «Новости 24».
9.00 «Пища богов» Документальный спецпроект.
12.00 «112».

18.30 «Сейчас».
19.00-20.00 Т/с «Детективы. Исповедь убийцы».
20.30-23.15 Т/с «След. Рука Василины».
22.00 «Сейчас».
0.00 Комедия «Семь невест ефрейтора Збруева».
1.55 Комедия «Баламут».
3.45 Т/с «Война на западном направлении».

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроньюс».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Х/ф «Сошедшие с небес».
12.35 Д/ф «Алгоритм Берга»
13.10 «Правила жизни».
13.35 «Красуйся, град Петров!» «Зодчие А. Менелас, Н. Бенуа, А. Штакеншнейдер».
14.05 Д/с «Великие строения древности». «Коллизии».
15.00 «Новости культуры».
15.10 Д/с «Истории в фарфоре». «Кто не с нами, тот против нас».
15.40 «Власть факта». «Казусы картографии».
16.25 Д/ф «Хроники изумрудного города».
17.05 Владимир Спиваков и Национальный филармонический оркестр России.
18.10 «Искатели». «Страсти по антарю».
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Абсолютный слух».
19.55 «Правила жизни».
20.30 Д/ф «Моя великая война». Александр Пыльцин».
21.15 95 лет со дня рождения Бориса Слуцкого. «Больше, чем любовь».
22.00 «Звезды русского авангарда».
22.25 Д/ф «Загадки мумии Нефертити». (США).
23.15 «Новости культуры».
23.35 Х/ф «Они были актерами».
1.05 Д/с «Великие строения древности». «Коллизии».
1.55 «Наблюдатель».

ДОМАШНИЙ

6.30 Удачное утро.
7.00 Джейми: Обед за 30 минут.
7.30 Джейми: Обед за 30 минут.
8.00 Полезное утро.
8.40 По делам несовершеннолетних.
11.35 Мелодрама «Возвращение в Эдем».
17.00 Гардероб навелет.
18.00 Одна за всех.
18.10 Т/с «Не родись красивой».
19.00 Т/с «Не родись красивой».
20.40 Мелодрама «Бальзаковский возраст, или Все мужики сво...»
22.35 Д/с «Звездные истории».
23.00 Одна за всех.
23.30 Мелодрама «Странные взрослые».
1.05 Мелодрама «Все в жизни бывает». (Индия).
4.50 Мелодрама «Такая обычная жизнь».
5.50 Одна за всех.
6.00 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-3

6.00 М/ф.
8.30 Х/ф «Баба Ежка и другие»
10.00 Х/ф «Цыган».
13.30 Х-Версии. Другие новости.
14.00 Д/ф «Охотники за привидениями».
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Гадалка».
17.00 Д/ф «Гадалка».
17.30 Психосоматика.
18.00 Х-Версии. Другие новости.
18.30 Т/с «Пятая стража».
19.30 Т/с «В поле зрения».
20.25 Т/с «В поле зрения».
21.15 Т/с «Кости».
22.05 Т/с «Кости».
23.00 Х/ф «Миллионер поневоле». (США).
1.00 Х-Версии. Другие новости.
1.30 Х/ф «В погоне за счастьем». (США).
3.45 Х/ф «Дорога к славе». (Мексика).
5.45 М/ф.

четверг, 8 мая

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11.30 Местное время. Вести-Дагестан
14.30 Местное время. Вести-Дагестан
17.10 Местное время. Вести-Дагестан
19.35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на даргинском языке)
09.30 «Аутодафе»
10.30 Фестиваль-конкурс военно-патриотической песни «С песней к Победе»
11.40 «Память поколений. Шамсула Алиев»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 TV- shop
12.55 Х/ф «Актриса»
14.30 Время новостей Дагестана
16.10 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Д/ф «Россия на Черном море»
17.45 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на аварском языке)
18.25 Мультфильм
18.45 Передача на аварском языке «Паданги глалалги заманти»

19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «На виду спорт» в прямом эфире
20.50 «Час размышлений»
21.30 «Знак качества»
21.55 «Природа и общество»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Ток-шоу «Всех касается»
00.30 Д/ф «Разгром немецко-фашистских захватчиков под Москвой»
01.00 Ночной канал

ПЕРВЫЙ

5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Время обедать!»
12.55 «Дело ваше...»
13.35 «Истина где-то рядом».
14.00 Другие новости.
14.25 «Остров Крым».
15.00 Новости.
15.15 «В наше время» (12+).
16.10 «Они и мы».
17.00 «Жди меня».
18.00 Новости.
18.30 «Довай поженимся!»
19.35 Большой праздничный концерт «Споемте, друзья!» Трансляция из Государственного Кремлевского дворца.
21.00 «Время».
21.30 Т/с «Переводчик».
22.30 Д/ф «Война и мифы» (12+).
23.30 Д/с «Великая война: Битва за Берлин» (12+).
0.30 Х/ф «Белорусский вокзал».
2.25 Х/ф «Ожидание полковника Шалыгина» (12+).
4.00 «В наше время» (12+).

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 Т/с «Братья по обмену».
11.00 «Вести».
11.30 «Местное время. Вести - Москва».
11.50 Т/с «Братья по обмену».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 Т/с «Братья по обмену».
17.00 «Вести».
17.10 «Местное время. Вести - Москва».
17.30 Т/с «Братья по обмену».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 «Прямой эфир».
23.00 Евровидение - 2014. Международный конкурс исполнителей. 2 полуфинал. Прямая трансляция из Копенгагена.
1.00 «Живой звук».
2.55 Х/ф «Батальоны просят огня»
4.20 «Комната смеха».

НТВ

6.00 НТВ утром.
8.40 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара»
10.55 До суда.
11.55 «Суд присяжных». Окончательный вердикт.
14.35 «Дело врачей».
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 Т/с «Шериф 2».

23.25 Т/с «Инспектор Купер».
1.25 Х/ф «Антиснайпер».
3.25 Т/с «Страховщики».
5.25 Т/с «Патруль».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.00 «События-Махачкала»
8.30 Х/ф «Шел четвертый год войны...»
10.05 «Наша Москва. Патридная музыка».
10.25 Х/ф «Щит и меч».
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Щит и меч».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 Х/ф «Щит и меч».
17.30 «События».
17.50 Музыка на канале
19.10 Путь к здоровью с Тахиной Умалатовой
19.45 «События-Махачкала»
20.05 Х/ф «Кубанские казаки».
22.00 «События».
22.30 Х/ф «Большая любовь»
0.30 Д/ф «Владимир Высоцкий. Мы возвращаем землю». (6+).
1.10 «Петровка, 38»
1.30 Д/ф «Охотники за нацистами»
3.05 Д/ф «Штрафная душа».
3.45 «Петровка, 38»
4.00 Т/с «Исцеление любовью».
4.50 Д/ф «Юрий Никулин. Я никогда не уйду...»
5.45 Д/ф «Три генерала - три судьбы».

СТС

6.00 М/с «Маленький принц». (6+).
6.25 М/с «Приключения Вуди и его друзей». (6+).
6.50 М/с «Пингвиненок Пороро». (6+).
7.00 М/с «Пакман в мире привидений». (6+).
8.00 Т/с «Воронины».
9.00 Т/с «Воронины».
9.30 Боевик «Громобой».
11.15 6 кадров.
11.30 Т/с «Воронины».
13.30 Т/с «Воронины».
14.00 Т/с «Воронины».

15.30 Х/ф «Туман».
18.30 Т/с «Воронины».
19.00 Х/ф «Туман 2».
22.00 Драма «Последний бой».
0.50 Боевик «Район 49». (США - Новая Зеландия - Канада - ЮАР).
2.55 Мелодрама «Ешь, молись, люби». (США).
5.30 М/с «Волшебные Попликисы». (6+).
5.50 Музыка на СТС.

REN TV

5.00 Т/с «У нас все дома».
6.00 «Званый ужин».
7.00 «112».
7.30 «Свободное время».
8.30 «Новости 24».
9.00 «Вам и не снилось»: «Разыскивается враг государства».
12.00 «112».
12.30 «Новости 24».
13.00 «Званый ужин».
14.00 «Званый ужин».
15.00 «Семейные драмы».
16.00 «Не ври мне!»
17.00 «Не ври мне!»
18.00 «Верное средство».
19.00 «112».
19.30 «Новости 24».
20.00 Концерт «Все будет чики-пуки!!!»
22.00 Т/с «Тайный город».
0.00 «Легенды Ретро FM».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

5.55 Т/с «Война на западном направлении»
6.10.00 «Сейчас».
10.30 Х/ф «Битва за Москву» (12+).
12.00 «Сейчас».
12.30 Х/ф «Битва за Москву»
15.30 «Сейчас».
16.00 Х/ф «Битва за Москву» (12+).
18.30 «Сейчас».
19.00-1.05 Т/с «След. Прилетел метеорит».
1.55 Комедия «Семь невест ефрейтора Збруева».
3.50 Драма «Победа». (12+).
КУЛЬТУРА
6.30 Канал «Евроньюс».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».

11.15 Х/ф «Они были актерами».
12.50 Д/ф «Бандиagara. Страна догонов».
13.10 «Правила жизни».
13.35 «Россия, любовь моя!» Ведущий Пьер Кристиан Броше. «Нивхи, живущие у воды».
14.05 Д/с «Великие строения древности». «Альгамбра».
15.00 «Новости культуры».
15.10 Д/с «Истории в фарфоре». «Фарфоровые судьбы».
15.40 «Абсолютный слух».
16.25 «Больше, чем любовь». Б. Слуцкий.
17.05 Владимир Федосеев и Большой симфонический оркестр им. П.И. Чайковского.
18.10 «Искатели». «Тайная война».
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Черные дыры. Белые пятна».

19.55 «Правила жизни».
20.25 К 80-летию В. Непомянутого. «Линия жизни».
21.20 Евгений Дятлов. «Песни войны».
22.00 «Звезды русского авангарда». «Третье измерение Александра Андриевского».
22.30 Д/ф «Чистая победа. Битва за Севастополь».
23.15 «Новости культуры».
23.35 Х/ф «Третий удар».
1.30 Д. Шостакович. Концерт для фортепиано с оркестром. Солист Денис Мацуев. Дрижер В. Гергиев.
1.55 «Наблюдатель».

ДОМАШНИЙ

6.30 Удачное утро.
7.00 Джейми: Обед за 30 минут.
7.30 Джейми: Обед за 30 минут.

8.00 Полезное утро.
8.40 По делам несовершеннолетних.
11.35 Мелодрама «Возвращение в Эдем». (Австралия).
17.00 Гардероб навелет.
18.00 Одна за всех.
18.10 Т/с «Не родись красивой».
19.00 Т/с «Не родись красивой».
20.40 Мелодрама «Бальзаковский возраст, или Все мужики сво...»
22.40 Д/с «Звездные истории».
23.00 Одна за всех.
23.30 Киноповесть «Дожидем до понедельника».
1.30 Мелодрама «Душа моя». (Индия).
4.00 Мелодрама «Такая обычная жизнь».
6.00 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-3

6.00 М/ф.
8.15 Х/ф «Новые приключения Бабки Ежки».
9.45 Х/ф «Сказ про то

пятница, 9 мая

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Поданги ламалги заманги»
07.50 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на аварском языке)
09.30 Х/ф «Летят журавли»
11.25 Мультфильм «И песня воевала»
11.40 Ток-шоу «Всех касается»
12.45 Х/ф «Битва за Москву» Фильм 1. «Агрессия»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Битва за Москву» Фильм 1. «Агрессия»
17.15 «Память поколений. Защитник Севастополя Осман Бабоев»
17.45 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на кумыкском языке)
18.20 «Наши дети»
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
18.55 «Светлой памяти павших в борьбе против фашизма». Минута молчания
19.01 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 К 69-й годовщине Великой Победы. В/ф Арслана Мурзабекова «Мой друг цветок...»
20.30 Х/ф «Белорусский вокзал»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Город молодых»
23.30 Х/ф «Офицеры»
00.30 Время новостей Дагестана

гестана

ПЕРВЫЙ

5.00 Новости.
5.10 День Победы. Праздничный канал.
9.50 Новости.
10.00 Москва. Красная площадь. Парад, посвященный Дню Победы.
11.00 Новости.
11.10 Т/с «Диверсант. Колец войны».
15.00 Новости.
15.15 Т/с «Диверсант. Колец войны».
18.00 Новости.
18.15 Т/с «Диверсант. Колец войны».
18.55 Светлой памяти павших в борьбе против фашизма. Минута молчания.
19.00 Х/ф «Не покидай меня!»
22.00 «Время».
22.30 Х/ф «В бой идут одни старики».
0.00 Москва. Красная площадь. Парад, посвященный Дню Победы.
1.00 Х/ф «Особое важное задание». (12+).
3.30 Х/ф «В двух шагах от Рая». (12+).
РОССИЯ 1
5.15 Х/ф «Они сражались за Родину».
8.00 «День Победы». Праздничный канал.
10.00 Москва. Красная площадь. Военный парад, посвященный 69 годовщине победы в Великой Отечественной войне 1941-1945.
11.00 Т/с «Истребители».
14.00 «Вести».
14.20 Т/с «Истребители».
18.55 «Светлой памяти павших в борьбе против фашизма». Минута молчания.
19.00 Т/с «Истребители».

20.00 «Вести».
21.00 Х/ф «Сталинград».
23.15 Х/ф «Они сражались за Родину».
2.05 Х/ф «Привет с фронта».
3.30 «Семь нот для Безымянной высоты. Правда о подвиге».
4.20 «Комната смеха».
НТВ
6.15 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
7.10 «Смотр».
7.45 Х/ф «Егорушка». (12+).
8.00 «Сегодня».
8.15 Х/ф «Егорушка». (12+).
10.00 «Сегодня».
10.20 Х/ф «День Победы». (12+).
10.55 «Битва за Крым». (12+).
12.10 «Своя игра».
13.00 «Сегодня».
13.25 Т/с «Кодекс чести».
18.55 Светлой памяти павших в борьбе против фашизма. Минута молчания.
19.00 «Сегодня».
19.25 Т/с «Кодекс чести».
23.10 Х/ф «В августе 44-го...»
1.15 Х/ф «Антиснайпер. Двойная мотивация».
3.05 Т/с «Страховщики».
5.05 Т/с «Патруль».

ТВЦ

6.30 Х/ф «Кубанские казаки».
8.15 Х/ф «Солдат Иван Бровкин».
9.50 «События».
10.00 Москва. Красная площадь. Военный парад, посвященный 69 годовщине Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 г.
11.00 Х/ф «Иван Бровкин на цепи».
12.30 Х/ф «Место встречи изменить нельзя».
14.30 «События».
14.40 Х/ф «Место встречи изменить нельзя».
18.55 Светлой памяти павших в борьбе против фашизма. Минута молчания.
19.00 Спецрепортаж о Во-

енном параде, посвященном 69 годовщине Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.
20.00 Праздничный концерт на Поклонной горе. Прямая трансляция.
22.10 Х/ф «Благословите женщину».
0.05 Х/ф «Сердца четырех».
1.55 Д/ф «Военная тайна Михаила Шуйдина».
2.45 Д/ф «Найти человека».
3.25 Д/ф «Животные на войне».
4.05 Т/с «Исцеление любовью».
4.55 Д/ф «Анатолий Папанов. Так хочется пожить...»

СТС

6.00 М/ф «Чиполлино».
7.40 М/с «Пингвиненок Пороро». (6+).
8.00 М/с «Пакман в мире привидений». (6+).
8.30 М/с «Радужная рыбка». (6+).
9.00 Х/ф «Артур и минипути». (Франция).
10.50 Х/ф «Артур и месье Урдалака». (Франция).
12.30 Х/ф «Артур и война двух миров». (Франция).
14.20 Анимаци. фильм «Кунг-фу Панда». (США).
16.00 6 кадров.
16.30 Анимаци. фильм «Страшилки и пугалки».
17.20 Анимаци. фильм «Кунг-фу Панда 2». (США).
18.55 Светлой памяти павших в борьбе против фашизма. Минута молчания.
19.00 Анимаци. фильм «Кот в сапогах». (США).
20.40 Боевик «Морской бой». (США).
23.10 Боевик «Петля времени». (США - Китай). (18+).
1.20 Боевик «Слепая ярость». (США).
3.00 Комедия «Мужчина на расхват». (США).
4.55 М/с «Волшебные Попликси». (6+).
5.35 Музыка на СТС.

REN TV

5.00 «Легенды Ретро FM».
7.00 Х/ф «Как поймать перо жор-птицы».
8.20 Х/ф «Карлик Нос». (6+).
10.00 Х/ф «Алеша Попович и Тугарин Змей». (6+).
11.30 Х/ф «Илья Муромец и Соловей-Разбойник». (6+).
13.00 Х/ф «Добрыня Никитич и Змей Горыныч». (6+).
14.15 Х/ф «Иван Царевич и серый волк 2». (6+).
15.40 Х/ф «Три богатыря на дальних берегах». (6+).
17.00 Х/ф «Карлик Нос». (6+).
18.40 Х/ф «Алеша Попович и Тугарин Змей». (6+).
18.55 «Светлой памяти павших в борьбе против фашизма». Минута молчания.
19.00 Х/ф «Алеша Попович и Тугарин Змей». (6+).
20.15 Х/ф «Илья Муромец и Соловей-Разбойник». (6+).
21.50 Х/ф «Добрыня Никитич и Змей Горыныч». (6+).
23.05 Х/ф «Иван Царевич и

серый волк 2». (6+).
0.30 Х/ф «Шерлок Холмс и доктор Ватсон: Знакомство». (12+).
1.50 Х/ф «Шерлок Холмс и доктор Ватсон: Кровавая надпись». (12+).
3.15 Х/ф «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона: Король шантажа». (12+).
4.30 Х/ф «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона: Смертельная схватка». (12+).
ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ
6.50-10.15 Х/ф «Битва за Москву» (12+).
11.30-17.25 Х/ф «Освобождение» (12+).
18.30 «Сейчас». Спецвыпуск.
18.55 «Светлой памяти павших». Минута молчания.
19.00 Х/ф «Снайпер 2. Тунгус»
21.40 Драма «Привет от Катюши»
0.45 Х/ф «Освобождение» (12+).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.50-10.15 Х/ф «Битва за Москву» (12+).
11.30-17.25 Х/ф «Освобождение» (12+).
18.30 «Сейчас». Спецвыпуск.
18.55 «Светлой памяти павших». Минута молчания.
19.00 Х/ф «Снайпер 2. Тунгус»
21.40 Драма «Привет от Катюши»
0.45 Х/ф «Освобождение» (12+).

КУЛЬТУРА

ва. Я выполнил свое предназначенье...»
0.00 Х/ф «Поздняя встреча».
1.20 Марк Бернес. Любимые песни.
1.50 Д/ф «Петр Первый». (Украина).
1.55 Д/с «Великие строения древности». «Альгамбра».
2.45 Ян Сибелиус. Оркестровые пьесы.

ДОМАШНИЙ

6.30 М/ф.
7.00 Джейми: Обед за 30 минут.
7.30 М/ф.
8.00 М/ф.
9.00 Мелодрама «Скарлетт». (США).
16.00 Комедия «Любовь-морковь».
18.00 Д/с «Звездные истории».
18.55 Светлой памяти павших в борьбе против фашизма. Минута молчания.
19.00 Комедия «Любовь-морковь 2».
20.55 Комедия «Любовь-морковь 3».
22.45 Одна за всех.
23.00 Одна за всех.
23.30 Мелодрама «Про Любофф».
1.35 Мелодрама «Если ты не со мной». (Индия).
4.00 Мелодрама «Такая обычная жизнь».
6.00 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-3

6.00 М/ф.
7.15 Х/ф «Бабка Ежка и другие».
8.45 Х/ф «Кашей Бессмертной».
10.15 Х/ф «Цыган».
17.30 Х/ф «Место встречи изменить нельзя».
18.55 Минута молчания.
19.00 Х/ф «Место встречи изменить нельзя».
1.15 Европейский покерный тур. (18+).
2.15 Х/ф «Секретный фарватер».
5.15 М/ф.

суббота, 10 мая

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

10.10 Литературный ковчег
10.55 Реклама
11.10 Местное время. Вести-Дагестан
14:20 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
07.40 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на кумыкском языке)
09.30 «Город молодых»
10.00 Х/ф «Брат героя»
11.20 О здоровье ребенка в программе «Мой малыш»
12.00 «Галерея вкусов»
12.45 Х/ф «Битва за Москву» Фильм 1. «Тайфун»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Битва за Москву» Фильм 1. «Тайфун»
17.15 Д/ф «Вспомним всех поименно»
17.35 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на лезгинском языке)
18.10 «Вдохновение»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
19.30 Время новостей Дагестана
19.50 Передача «Чистое сердце»
20.00 Фестиваль-конкурс военно-патриотической песни «С песней к Победе»

22.30 Время новостей Дагестана
22.50 Х/ф «В небе ночные ведьмы»
01.00 Ночной канал
ПЕРВЫЙ
5.10 «Песни Весны и Победы».
6.00 Новости.
6.10 «Песни Весны и Победы».
6.40 Х/ф «Берег» (12+).
8.00 «Игры, гармонь любимая!»
8.45 М/с «Смешарики. Новые приключения».
9.00 «Умницы и умники».
9.45 «Слово пастыря».
10.00 Новости.
10.15 «Смак». (12+).
10.55 Д/ф «Леонид Быков. Будем жить!» (12+).
12.00 Новости.
12.15 Х/ф «Сталинград».
15.50 «Голос. Дети».
18.00 Новости.
18.15 Концерт Е. Ваенги «Военные песни».
19.40 Телеигра «Поле чудес». Праздничный выпуск.
21.00 «Время».
21.20 «Сегодня вечером с Андреем Малаховым».
23.00 Х/ф «Лучшее предложение».
1.25 Х/ф «Бездна».
4.05 «Контрольная закупка».
РОССИЯ 1
4.50 Х/ф «Акция».
6.35 «Сельское утро».
7.05 «Диалоги о животных».
8.00 «Вести».
8.10 «Местное время. Вести - Москва».
8.20 «Военная программа».
8.50 «Планета собак».
9.20 «Субботник».
10.05 «Моя планета» представляет. «Дивного-рье». «Эмилия-Романья. Вкус жизни».

11.00 «Вести».
11.10 «Местное время. Вести - Москва».
11.20 Т/с «Пепел».
14.00 «Вести».
14.20 «Местное время. Вести - Москва».
14.30 Т/с «Пепел».
20.00 «Вести».
20.35 Т/с «Пепел».
21.40 «Прямой эфир».
23.00 Евровидение - 2014. Международный конкурс исполнителей. Финал. Прямая трансляция из Копенгагена.
2.15 Х/ф «Зойкина любовь».
4.30 «Горячая десятка».

НТВ

6.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
8.00 «Сегодня».
8.15 «Золотой ключ».
8.45 «Их нравы».
9.25 «Готовим с Алексеем Зиминым».
10.00 «Сегодня».
10.20 «Главная дорога».
10.55 «Кулинарный поединок».

12.00 «Квартирный вопрос».
13.00 «Сегодня».
13.25 Т/с «Кодекс чести».
19.00 «Сегодня».
19.20 Т/с «Кодекс чести».
23.00 Х/ф «За пределами закона».
1.00 Х/ф «Антиснайпер. Новый уровень».
3.00 Т/с «Страховщики».
5.00 Т/с «Патруль».

ТВЦ

5.40 «Марш-бросок».
6.10 М/ф: «Чебурашка», «Трое из Простоквашино». (6+).
6.50 «АБВГДейка».
7.20 «Православная энциклопедия». (6+).
7.50 Х/ф «Васек Трубочев и его товарищи». (6+).
9.10 Х/ф «Отряд Трубочева срывается». (6+).
10.45 «Простые сложности».
11.20 «Петровка, 38».
11.30 «События».
11.50 «Тайны нашего кино». «Одиноким предоставляется общежитие».

12.20 Х/ф «Одиноким предоставляется общежитие».
14.00 Х/ф «Благословите женщину».
16.15 Х/ф «Фанфан-Тюльпан». (Франция - Италия).
17.30 «События».
17.45 Х/ф «Фанфан-Тюльпан». (Франция - Италия).
18.35 Х/ф «Партия для чемпионики».
21.00 «События».
21.20 Х/ф «Партия для чемпионики».
22.30 Детектив «Инспектор Линли». (Великобритания).
0.25 Х/ф «...По прозвищу Зверь».
2.05 Д/ф «Ольга Волкова. Не хочу быть звездой».
2.55 Д/ф «Оборона Севастополя».
3.40 Т/с «Исцеление любовью».
4.25 Д/с «Гиганты из глубин». (Великобритания).

СТС

6.00 М/ф «Сказка о золотом петушке».
7.30 М/с «Смешарики».
7.40 М/с «Пингвиненок Пороро». (6+).
8.00 М/с «Пакман в мире привидений». (6+).
8.30 М/с «Радужная рыбка». (6+).
9.00 М/с «Том и Джерри». (6+).
9.35 М/с «Алиса знает, что делать?» (6+).
10.10 Успеть за 24 часа.
11.10 Анимаци. фильм «Кунг-фу Панда».
12.50 Анимаци. фильм «Кунг-фу Панда 2».
14.25 Анимаци. фильм «Кот в сапогах».
16.00 6 кадров.
16.35 Боевик «Морской бой».
19.05 Х/ф «Повелитель стихий». (США).

21.00 Боевик «Джон Картер». (США).
23.30 Шоу Уральских пельменей. Эз бэд 2. Невосшедшее.
0.30 Х/ф «Сердце дракона».
2.25 Комедия «Герой супермаркета». (США).
4.10 М/ф «Смех и горе у бела моря». (6+).
5.20 М/с «Волшебные Попликси». (6+).
5.40 Музыка на СТС.

REN TV

5.00-4.15 Х/ф «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона: Смертельная схватка», «Охота на тигра», «Собака Баскервилей», «Сокровища Агры», «Двадцатый век начинается», «Знакомство», «Кровавая надпись», «Король шантажа», «Смертельная схватка», «Охота на тигра», «Собака Баскервилей», «Сокровища Агры», «Двадцатый век начинается».
ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ
9.05 М/ф: «Два богатыря», «Бременские музыканты», «По следам Бременских музыкантов».
10.00 «Сейчас».
10.10-17.40 Т/с «След. Убийство в СВ».
18.30 «Сейчас».
19.00-1.05 Т/с «Убойная сила. Благие намерения».
2.05 Мелодрама «Бумеранг».
4.05 Д/ф «Живая история: Довлатов». (12+).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

9.05 М/ф: «Два богатыря», «Бременские музыканты», «По следам Бременских музыкантов».
10.00 «Сейчас».
10.10-17.40 Т/с «След. Убийство в СВ».
18.30 «Сейчас».
19.00-1.05 Т/с «Убойная сила. Благие намерения».
2.05 Мелодрама «Бумеранг».
4.05 Д/ф «Живая история: Довлатов». (12+).

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроноос».
10.00 Х/ф «Поздняя встреча».
11.25 «Легенды мирового кино». А. Баталов.
11.55 «Большая семья».
12.50 «Булат Окуджава. Целый век играет музыка».

13.35 «Пряничный домик». «Часы с кукушкой».
14.05 Д/ф «Драгоценные посланники цветов». (Австрия).
15.00 Спектакль «Сублимация любви».
17.00 «Больше, чем любовь». Ю. Друнина и А. Каплер.
17.40 «Романтика романса». Поют актеры театра и кино.
18.35 Д/ф «Евгений Матвеев».
19.15 Х/ф «Дом, в котором я живу».
20.50 Александра Пахмутова. Творческий вечер в Московском международном Доме музыки.
22.20 Х/ф «Надежда и славо».
0.15 Соль Габетта, Геня Кюхмайер, Сабина Мейер. Гала-концерт в австрийском замке Графенег.
1.20 М/ф: «К югу от севера», «Лифт».
1.55 Д/ф «Драгоценные посланники цветов».
2.50 Д/ф «Поль Гоген».

ДОМАШНИЙ

6.30 М/ф.
7.00 Джейми: Обед за 30 минут.
7.30 Джейми: Обед за 30 минут.
8.00 Полезное утро.
8.30 М/ф.
9.25 Мелодрама «Знахарь». (Польша).
12.00 Мелодрама «Королек - птичка певчая». (Турция).
18.00 Д/с «Звездные истории».
19.00 Т/с «Великолепный век». (Турция).
22.45 Одна за всех.
23.00 Одна за всех.
23.30 Комедия «В двух километрах от Нового года». (Украина).

РАДИО

ИСЛЕН, 5-МАЙ

12.10 «Дагьустан». Хабарар.
12.35 «Хважамжам».
САЛАСА, 6-МАЙ
12.10 «Дагьустан». Хабарар.
12.30 «Кари Дагьустан».

АРБЕ, 7-МАЙ

12.10 «Дагьустан». Хабарар.
12.30 «Девирар».

ХЕМИС, 8-МАЙ

12.10 «Дагьустан». Хабарар. Газетдин обзор
12.30 «Вахт ва жегилар».

ЖУЬМА, 9-МАЙ

12.10 «Дагьустан». Хабарар.
12.30 «Исламдин сес».

КИШ, 10-МАЙ

10.43 «Гьафтедин нети-жар».
10.50 Концерт.

ГЬЯД, 11-МАЙ

10.43 «Кард». Аялар патал программа

ТВ-3

6.00 М/ф.
7.30 Х/ф «Сказ про то, как царь Петр арапа женил».
9.30 Х/ф «Место встречи изменить нельзя».
17.15 Х/ф «Пираты XX века».
19.00 Х/ф «Перл Харбор».
22.30 Х/ф «Семь». (США).
1.00 Х/ф «Дом у озера».
3.00 Х/ф «Секретный фарватер».

воскресенье, 11 мая

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

10.20 Местное время. Вести-Дагестан. События недели. Информационно-аналитическая программа

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана

07.15 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»

07.40 Мультфильмы

08.30 Время новостей Дагестана

08.50 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на лезгинском языке)

09.40 Х/ф «Кубачинская свадьба»

10.15 Тележурнал для детей «Хочу все знать»

10.30 Фестиваль-конкурс военно-патриотической песни «С песней к Победе»

13.00 «Наши дети»

13.40 «Красота 05.ru»

14.20 Х/ф «Сказка странствий»

16.00 «Студия 05»

16.20 TV-shop

16.30 «Прогулки по музею»

17.20 «Галерея вкусов»

18.05 Тележурнал «Скоро свадьба»

19.00 «Служа Родине»

19.30 Время новостей Дагестана. Итоги

19.50 Х/ф «Дом, в котором я живу»

22.00 Концерт дагестанской музыки

01.00 Ночной канал

ПЕРВЫЙ

4.50 Х/ф «Официантка».

6.00 Новости.

6.10 Х/ф «Официантка».

6.45 Х/ф «Берег» (12+).

8.10 «Служу Отчизне!»

8.40 М/с «Смешарики. Пинкод».

8.55 «Здоровье».

10.00 Новости.

10.15 «Непутевые заметки».

10.35 «Пока все дома».

11.25 «Фазенда».

12.00 Новости.

12.15 «Свадебный переполох». (12+).

13.20 Х/ф «Семь нянек».

14.50 Д/ф «Евгений Матвеев. Всем сердцем - раз и навсегда».

15.55 Х/ф «Любовь земная».

17.45 Новости.

18.00 «Точь-в-точь».

21.00 «Время».

22.00 Хоккей. ЧМ. Сборная России - сборная Финляндии.

0.15 Х/ф «Влюбленный Шекспир».

2.30 Х/ф «Руководство для женатых».

4.15 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

5.45 Х/ф «По законам военного времени».

7.20 «Вся Россия».

7.30 «Сам себе режиссер».

8.20 «Смехопанорама».

8.50 «Утренняя почта».

9.30 «Сто к одному».

10.20 «Местное время. Вести - Москва». Неделя в городе.

11.00 «Вести».

11.10 «Смеяться разрешается».

12.40 Х/ф «Чужая женщина».

14.00 «Вести».

14.20 «Местное время. Вести - Москва».

14.30 Х/ф «Чужая женщина».

17.00 «Один в один».

20.00 «Вести».

20.35 Х/ф «Ты заплатишь за все».

0.20 Х/ф «Предсказание».

2.25 Х/ф «Мой нежно любимый детектив».

4.05 «Комната смеха».

НТВ

6.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей».

8.00 «Сегодня».

8.15 «Русское лото плюс».

8.45 «Их нравы».

9.25 «Едим дома».

10.00 «Сегодня».

10.20 «Первая передача».

10.55 «Чудо техники». (12+).

11.25 «Поедем, поедим!»

12.00 «Дачный ответ».

13.00 «Сегодня».

13.20 СОГАЗ. Чемпионат России по футболу 2013/2014. «Зенит» - «Динамо». Прямая трансляция.

15.30 Т/с «Кодекс чести».

19.00 «Сегодня».

19.20 Х/ф «СМЕРШ. Легенда для предателя».

23.05 Х/ф «Дело чести».

1.05 Х/ф «Антиснайпер. Выстрел из прошлого».

3.05 Т/с «Страховщики».

5.00 Т/с «Патруль».

ТВЦ

5.20 Х/ф «Васек Трубочев и его товарищи». (6+).

6.35 Х/ф «Отряд Трубочева срывается». (6+).

8.05 «Фактор жизни». (6+).

8.35 Комедия «Зайчик». (6+).

10.20 «Простые сложности».

10.55 «Барышня и кулинар».

11.30 «События».

11.45 Х/ф «Приезжая».

13.40 «Смех с доставкой на дом»

14.20 «Приглашает Б. Ноткин». Е. Шифрин.

14.50 Музыка на канале

15.00 «Продвижение».

15.20 «Петровка, 38».

15.30 Х/ф «Большая любовь».

17.25 Х/ф «Дом с аорпризом»

21.00 «В центре событий».

22.00 Детектив «Отец Браун». (Великобритания).

23.50 «События».

0.10 Д/ф «Когда уходят любимые».

1.50 «Осторожно, мошенники!»

2.15 Д/ф «Доктор Чехов. Жестокый диагноз».

3.05 Д/ф «Авиакатастрофы. Точка невозврата».

4.30 Т/с «Исцеление любовью».

5.15 Д/с «Гиганты из глубин».

СТС

6.00 М/ф «Аленький цветочек».

8.30 М/с «Радужная рыбка».

9.00 Гав-стори.

9.30 М/с «Русалочка». (6+).

10.00 Снимите это немедленно!

11.00 Т/с «Кухня».

12.00 Т/с «Кухня».

16.30 Т/с «Кухня».

21.00 Комедия «Горько!»

22.55 Шоу Уральских пельменей. По уши в ЕГЭ.

0.15 Комедия «Тутси». (США).

2.30 Комедия «Клетка для безумцев 3». (Франция).

4.15 М/ф «Человечка нарисовал я».

5.20 М/с «Волшебные Поплиски». (6+).

5.40 Музыка на СТС.

REN TV

5.00 Х/ф «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона: Двадцатый век начинается».

7.15 Концерт «Все будет чики-пуки!!!»

9.15 Т/с «Знахорь».

0.20 Х/ф «Я - кукла».

2.30 Х/ф «Мне не больно».

4.30 Х/ф «Чудная долина».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 М/ф: «Самый маленький гном», «Крошка Енот», «По дороге с облаками», «Палка-выручалочка», «Шелкунчик», «Горшочек каши», «Цветик-семицветик», «Тайна Третьей планеты».

10.00 «Сейчас».

10.10 Х/ф «Морозко». (6+).

11.40-17.05 Т/с «Убойная сила. Главные намерения».

18.00 «Главное».

19.30-23.45 Х/ф «Без права на выбор»

23.45 Х/ф «Днепровский рубеж».

2.25-5.15 Д/с «Агентство специальных расследований».

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроньюс».

10.00 «Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфировым».

10.35 Х/ф «Мертвые души».

12.10 Д/ф «Борис Ливанов. Рисунки и шаржи».

12.55 «Россия, любовь моя!»

13.20 Д/ф «Баллада о лесных рыцарях».

14.15 «Пешком...» Москва толстовская.

14.45 . Гала-концерт в австрийском замке Графенег.

15.45 «Кто там...»

16.15 Д/ф «Жизнь по законам степей. Монголия». (Испания).

17.10 «Обожаемый сын» из цикла «Исторические путешествия Ивана Толстого».

17.40 «По следам тайны».

18.30 К юбилею кинотудии «Мосфильм». «90 шагов».

18.45 Х/ф «Подранки».

20.10 «Острова». Н. Губенко

20.55 Творческий вечер в Государственном Кремлевском дворце.

22.45 Опера «Лючия ди Ламмермур».

1.20 М/ф.

1.55 Д/ф «Баллада о лесных рыцарях».

6.30 М/ф.

7.00 Джейми: Обед за 30 минут.

8.00 Полезное утро.

8.30 М/ф.

9.00 Мелодрама «Поющие в терновнике». (США).

ТВ-3

6.00 М/ф.

8.00 Х/ф «Новые приключения Бабки Ежки».

9.30 Х/ф «Секретный фарватер».

13.30 Х/ф «Перл Харбор».

19.00 Х/ф «Голодный кролик атакует». (США).

21.00 Х/ф «Законопослушный гражданин».

23.00 Х/ф «Бойцовский клуб». (США).

1.45 Х/ф «Семь». (США).

4.15 Х/ф «Кашей Бессмертный».

5.45 М/ф.

СПОРТ с 5 ПО 11 МАЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

5.10 Х/ф «Позывной «Стая». Остров смерти».

7.00 Живое время. Панорама дня.

8.55 «24 кадра».

9.25 «Наука на колесах».

9.55 «Наука 2.0». Ехперименты. Недетские игрушки.

11.30 «Моя планета». Мастера. Камнерез.

12.00 «Большой спорт».

12.20 Х/ф «Операция Горгона».

15.45 «Освободители». Истребители.

16.35 «24 кадра».

17.05 «Наука на колесах».

17.35 «Рейтинг Баженова». Война миров.

18.30 «Большой спорт».

18.55 Баскетбол. Единая лига ВТБ. 1/8 финала. Прямая трансляция.

20.45 Х/ф «Охота на пиратню».

23.00 «Большой спорт».

23.30 «Наука 2.0». Ехперименты. Недетские игрушки.

1.00 «Челюсти. Правда и вымысел».

2.00 «Моя планета». Мастера. Камнерез.

2.30 «24 кадра».

3.00 «Наука на колесах».

3.30 «Угрозы современного мира». Атомный краш-тест.

4.25 «Диалоги о рыбалке».

4.50 «Язь против еды».

ВТОРНИК

5.15 Х/ф «Позывной «Стая». Попутный ветер».

7.00 Живое время. Панорама дня.

8.55 «Моя рыбалка».

9.25 «Диалоги о рыбалке».

9.55 «Наука 2.0». НЕпростые вещи. Часы.

11.30 «Моя планета». Страна.г. Красноярск.

12.00 «Большой спорт».

12.20 Х/ф «Охотники за караванами».

15.40 «Освободители». Морская пехота.

16.35 «Диалоги о рыбалке».

17.05 «Язь против еды».

17.35 «Челюсти. Правда и вы

Аквадай хьтин дегишвилер жеда

ИНТЕРВЬЮ

Куругъли КИЕЛЕТВИ

Уьлкведин Президентди 2014-йис Медениятдинди яз малумарайдалай гуьгъуьниз РФ-дин Гьукуматди уьлкведин сергьятра кьиле тухудай асас мярекатрин планни раижнава.

Дагълух район тир Докъузпарада медениятдин гьалар гьихьтинбур ятла чирун патал и мукьвара зун райондин културадин управленидин начальник Беглер БАБАЕВАХЪ галаз гуьруьшмиш хьана.

■ Беглер Къараханович, алай йис Россияда медениятдиз талукьарунихъ галаз алакьалу яз райондин сергьятра гьихьтин мярекатар кьиле тухун фикирдик ква? - хабар кьуна за.

- Гьакьикъатдани, медениятдиз кьетлен фикир гун патал Президентди акъуднавай кьарар метлеблуди я. Адахъ галаз алакьалу яз районда медениятдин хиле аквадай хьтин дегишвилерни жеда. И жигьетдай сифте камар кьачунва. Цийи йисалай райцентрада халкьарин адетдин медениятдин центр кардик кутунва. Эхиримжи са шумуд йисуз райцентрада Кьиблепатан Дагъустандин халкьарин музыка, меденият хуьнин ва гележегдин бажарагьлу музыкантар, манидарар ашкьиламишунин мураддалди "Манияр лугъузвай симер" тивар алай фестиваль кьиле тухвана. И фестивалда иштираккай вири манидарриз, ВИА-риз райондин администрациядин патай кьиметлу савкъатар, грамотаяр гузва. Докъузпарадин чилел цинин йисузни и хьтин мярекат тешкилдай ният ава чахъ.

Усугъчайдал РДК ачухун патал и йисара эцигай цийи дараматдиз герекзамиди кьенепатан ремонтар я, гьакьни райцентрада цийи музей эцигдай фикир ава. Хуьрерин медениятдин квалерни (СДК) ремонт хьийида. Гьелелиг Къурушрин СДК ремонтна, хъсан гьалдиз хканва. Меденият хкажун патал вири жуьредин куьмекар гузвай райондин регьбердиз чухсагьул лугъуз кланзава аз.

■ Алай вахтунда райондин медениятдин хиле гьалар гьихьтинбур я?

- Маса районрив гекьигаilla, чина гьалар пис туш. Вири хуьрерин ктабханайрин, СДК-рин кьене патанни винел патан ремонтар авун патал лазим затларди таъминарзава.

2012-йисан 1-мартдиз районда "Шалбуздагъ" тивар алаз 6 гададикайни 6 рушакай ибарат тир милли куьулердайбурун десте - ансамбль арадал гьана. Икьарардалди 20 агъзур манатдин кьадарда аваз мажиб гузвай хъсан хореографни Избербаш шегьердай кьунва. Пешекарди вичин квалех лайихлудаказ тухузва. Идан гьакьиндай 2013-йисуз Кьиблепатан Дагъустандин 8 ансамблдикай ибарат яз милли куьулердайбурун арада кьиле фейи фестивалда "Шалбуздагъди" 2-чка кьазанмишунини шагьидвалзава. Ингье цинин йис Медениятдинди хьуниз килигна абуру генани гегьенш майданрал чпин алакьунар кьалурда. Алай вахтунда абур и йисан апрелдиз Махачкъалада кьиле фидай фестивалдиз гьазур жезва.

■ Малум тирвал, цинин йис Дагъустандин халкьдин шаир Стал Сулейманан 145 йисан, докъузпарави шаир-сатир Жамидинан 80 йисан юбилейринди я. Районда и юбилеяр кьейд авун фикирдик квачни?

КУЬРУЪ КЪЕЙД.

Беглер Къараханович БАБАЕВ Миграгьрин хуьре 1967-йисуз дидедиз хьана. 1984-йисуз мектеб куьтягьайдалай кьулухъ 1985-1987-йисара армиядин эжергеяра кьуллугъна. 1989-1994-йисара Украинадин Днепронетровск шегьерда госуниверситетдин химиядин факультетда клелна. 1994-йисуз университет куьтягъна хтай эсегьил пешекар хайи хуьруьн мектебда муаллимвиле квалалах акъвазна. Мектебда 2010-йисал кьван химиядинни физкультурадин тарсар гана. 2010-йисан октябрдилай Б.Бабаева Докъузпара райондин културадин управленидин начальниквиле клвалахзава.

- Гьелелиг вири хуьрерин, мектебрин ктабханайра и юбилейриз талукъ тир вечерар тухун кьетнава чна. И мярекатар тешкилуни квалалах ЦБС-дин директордал тапшурмишнава.

■ Ктабханайрикай ихтилат кватай чкадал гьабуркайни ихтилатнайтла кланзавай.

- Ктабханайрин фонд члехиди я - вири хуьрера санлай 57 ктабхана ава. Алатай йисуз федеральный фондунай 46 агъзур манатдин ктабар хтана. Лезги писателрин, шаиррин ктабарни хквезва. Гьелелиг Цийи Каракуьредин, Мискискарин, Миграгъ-Къазмайрин ктабханаяр компютерралди, бязи хуьреринбур Интернетдалди таъминарнава. Анжах ктабханайриз кьезвай клелчийрин кьадар тлимил я. Анра кьуллугъзавайбуру клелдайбур желбуунин мярекатар, конференцияр, аялрихъ галаз суьгьбетар тухузва.

■ Куь коллективдин гьакьиндай вуч лугъуз жеда?

- Вирида рази жедайвал квалалахзава. Чахъ музыкадин рекьяй бажарагьлу хъсан пешекарни ава. Инал завай гевескар манидарар тир Э.Мегамедовдин, З.Чигиневдин, Р.Чигиневдин, З.Саидован, ашукъ Шемширан, кемеи язавай устад Н.Эмирбекован, РДК-дин художественный руководитель А.Аликьулиеван, музыкант К.Юзбекован ва масабурун тиварар кьаз жеда.

Алатай йисан лишанлу йикъариз, суварриз талукъ тир вири мярекатра чи работнирки иштиракна, агьалийриз милли манийрин концерттар хуьрерани гана.

■ Беглер Къараханович, алай макъамда терроризмдиз акси серенжемар вири идарайри, тешилари кьабулна кланзава. Куьне и жигьетдай гьихьтин квалалах тухузва?

- А темадиз талукъ яз чна коллективдин иштираквал авай мукьвал-мукьвал семинарар тухузва. Чи арайра ахьтинбур гьич тахьурай. СДК-рин директорни чкайрал и жигьетдай семинарар, маса серенжемар тухун патал тагькимарзава.

Дербентдин 2000 йис

Квалалахрив эгечнава

*Шикилрин репортаж***Къагьриман ИБРАГЪИМОВ**

Малум тирвал, 2015-йисуз Россияда виридалайни кьадим, пак Дербент шегьердин 2000 йисан юбилей кьейдда. Россиядин регионар вилик тухудай министерстводи, Кеферпатан Кавказдин федеральный округди, Дагъустан Республикадин министерстводи, Дербент шегьердин кьил Имам Яралиева ва администрациядин кьуллугъчийри шегьер суварин дундиз гьунин рекье галатун тийжиз зегьмет члугвазва.

Икь, Женгинин баркаллувилин паркуна "Дербент-2000" ГКУ-дин Дирекцияди "Парк цийи кьилелай туькьур хьийизва" гафар кхьенвай банер алкьурнава. Им Дирекциядин планрик кутунвай квалалахрикай гьиле кьуна, эгечнавай сад лагъай квалалах я. Шегьердин майдандин квалалах гвай и парк кьве патахъайни жагъундалди клевнава. Паркуна авай вири тарар атланва. Чун аниз фейи юкьуз паркуна экскаваторди квалалахзавай. Экскаваторщик паркуна амай тарарин пунар акъудунал машгьул тир. Дирекцияди лугъузвайвал, паркуна авай накьварин са кьатни акъудна, аниз менфятлу накьвар хкидайвал я. Са гафуналди, парк цийи кьилелай туькьур хьийиз башламишнава. Ина жегьил кьелемар ахкьурна, цуьквер ва маса набататар цада.

2012-йисуз Дербент селдин хура гьатай вахтунда Мамедбекован куьнедиз гзаф зиянар ганай.

Мамедован куьче

Женгинин баркаллувилин парк

Алиеван куьче

Низами Генжевидин парк

СтІал Сулейманан 145 йис

“Девирдиз тІвар гайи шаир”

Ф.Р.Нагъиев: “СтІал Сулейманан шииратдин зурбавал чирунин чун анжах рекъе ава”

Жамиля ГЪАСАНОВА

Алай йисуз “Мавел” чапханада сулеймановед, текстолог, филологиядин илимрин доктор **Ф.Р.НАГЪИЕВАН** цийи ктаб чапдай акъатнава. Ам лезги ва Дагъустандин классик, вичиз М.Горькийди “ХХ асирдин Гомер” лагъай шаир СтІал Сулейманан яратмишунриз гашнавайди я. КІелзавайбуруз адай чпин рикІ алай шаирдин умуьрдикай, адан яратмишунрикай хейлин цийи делилар жагъида. Къедалди СтІал Сулейманан шиират тамавилелди ахтармишнавач, адан яратмишунар ахтармишай гзафбуру шаирдин эсерриз гъа са тахан вил вегъена. Сулейманан шиират лагъайтІа, дерин гъулуьз тешпигъ я ва ана жагъун тавунвай сирер гзаф ама.

Чіехи шаирдин юбилейдин вилик акъуднавай и ктабдикай ва яратмишунрин бязи терефрикай чна **Фейзудин Рамазанович НАГЪИЕВАН** галаз суьгъбет авун кетІна.

■ **Фейзудин Рамазанович, гъелбетда, сифте суал ктабдин тІварцихъ галаз алакълу я. “Девирдиз тІвар гайи шаир” лагъайла, чун гъикІ гъавурда акъунлазим я?**

- Вири дуьньядин литература асирриз килигна вилик-кылик хъайи шаиррихъ галаз алакълу ийизва. ИкІ, месела, урус литературада Пушкинан девир ава, дуьньядин литературада - Дантедин девир ва икІ мад. Лезги литературада важиблу девир Сулеймананди хъана. Ихътин шаир майдандиз акъатун, идалай зурба вакъиа гъелелиг чахъ хъанвач. Сулейманан девирда лезги ва Дагъустандин литературада гзаф шаирар, писателар хъана, амма, вичиз кІелун-кхъин тийижиз, ихътин зурба бажарагъдалди машгъур хъайи маса шаир хъанач. Мадни, СтІал Сулеймана майдандиз халисан лезги кылих акъудна ва раижна. Лезги кылих лагъайла, ам вичин яратмишунрани, умуьрда гъихътинди тиртІа, гъахътинди яз амуькна: хъуьтуьлвал гвай, рикІ ачух, артух дамах гвачир, амма лазим чкадал герек атайла авай гаф чинал лугъудай, эдеб-ахлакьдин жигъетдайни вичелай анжах чешне къачуз жедай инсан тир. Сулейманан зурбавал чаз гъелелигда ам чахъ галамачирлани тамамдаказ чир хъанвач. Ам чаз вичин шииратдин цийи-цийи терефрихъай ачух хъжеда ва и жигъетдай ахтармишунрин рекъерни чи литературоведдин вилик ква...

■ **Куьн пешекар-текстолог я. Лезгийрин литературада, гъаки санлай Дагъустандин ва Кеферпатан Кавказдин литературайрани текстологар мад авач. Им гъайиф къведай кар я, гъикІ хъи, текстологри художественный яратмишунрин тарих, адан къисмет гъилелай-тупІалай ийизва, автордин са гъихътин ятІани себебралди чап тавуна амай яратмишунар ахтармишзава, абур винел акъудзава. Виридалайни кылин зегъмет, текстологди писателдин, шаирдин паталай гъейри-**

да, чара касди, адан яратмишунрал “гъил элкълуьна” куктунвай, авайвал лугъун хъайитІа, цензурадин гелер жагъур хъийизва ва чешне дуьм-дуьз арадал хкиз алахъзава. СтІал Сулейманан яратмишунрал куьн текстолог хъиз машгъул тирди литературоведриз хъсандиз чизва. И жигъетдай шаирдин яратмишунрикай са къве гаф лагъанайтІа кІанзавай.

- Пара сагърай. Куьн гъахъ я. Дугъриданни, текстологдин ве-зифа пара жавабдарди я. ЧІалан устаддин шаклу эсер, гъар патхъай ахтармишна, адак квай чарадан гъилин лишанар раижун, ам чара фикиррикайни гъалатрикай михъун ва чап авун ибур - са акъван регъят крар туш. Кар михъидаказ ва тамавилелди кыле тухун патал ЧІалан устаддин яратмишунар ахтармишзавай касдиз эвелни-эвел эсердик акатнавай гъалатІрин рехъ, абур арадал атуьнин тарих тайинарун герек жезва. Ахпани вилик маса, мадни четин месэла акъваззава: жува ахтармишзавай эсердин туькІуьр хъунин жуьре, къурулуш, фикир-хиялдин саягъарни терефар, иш-лемишнавай поэтикадин алатар, ЧІалан ва хатІунин кетІенвилер винел акъудун, ахтармишун ва веревирдер авун. Анжах и кама-рилай гуьгъуьниз текстолог эсердин автор вуж ятІа чируниз мукъва жезва. Гъелбетда, литературадин тарихда сад-садаз ухшар, амма чеб гъар жуьре авторрин эсерарни гъалтзава. Ихътин берейра а зарийрин ЧІалан ва поэтикадин махсус кетІенвилер, анжах са касдиз хас тир лишанар, гелер акъаз ва раиж ийиз алакълуни гъи эсер нинди ятІа чириз куьмек гуда.

Гъа и жуьредин ахтармишунри чаз СтІал Сулейманан (гъаки Етим Эминанни) са къадар цийи эсерар жагъур хъуьуниз куьмекна. Эминанни Сулейманан шиирин ктабра чарабурун эсерар (Сулейманан ирсина масадбуру къасухдай ЧІурнавай эсерарни кваз) тайинардай мумкинвал гана. Майдандиз акъудай цийи эсерри СтІал Сулейманан яратмишунриз са виляй - туьнт большевикилин идеологиядай ва я диндин ругъанивилей - килигзавайбурун, шаирдиз гъар терефрин тегънеяр ягъиз хъайибурун мецер куьруь авуна.

Халкъдин зурба шаирдин

юбилейрин вилик кІелзавайбу-рал адан цийи шиирар, цийи терефрихъай адакай веревирдер, газетриз макъалаяр, шиирин ктабар акъатзава. Амма, гъайиф хъи, акъатзавай ктабра шаирдин вичинбур тушир теснифар, чарадан гъил кІурбур, бязи рехнеяр кутунвай ва я эсиллагъ ЧІурнавай къаматІ шиирарни кумукъзава. Гъа са вахтунда шаирдин вичин хъуси хейлин ЧІалар кІелзавай-бурал агакънавач. Шумуд юбилей-яр къвез-алатзаватІани, Сулейманан шиирин тамам ктаб хъенин йикълалдини акъудиз хъанвач.

Булахдин тІям са хупІ цйяни чир жедайвал, чал агакъай шиирарни Сулейманан зурбавал, адан шаирвилин устадвал тамамдаказ акъазва. Амма йис-йисандавай маса терефарни малум жезва: гъелелиг Сулейманан шииратдин деринвални генгвал вири патарихъай чаз чизвач. Алатай девирдин компартиядин идеологияди СтІал Сулейман чаз анжах са терефдихъай - а вахтунин мурад-метлебдив къадайвал къалуриз хъана. Чіехи пай бахшандар, насигъатдин шиирар, сад-вад яшайишдин эсерар тир. Амма властдин татугайвилерилай наризвалзавай, коммунистризни ришветчийриз, властдин кыле-вай башибузуькьриз тегъне язавай шиирар, муьгъуьббатдиз ва диндиз талукълур... - абурукай анжах са бязибур гила майдандиз акъатзава... Инал лугъун хъи, диндиз акси шиирар Сулейманаз эсиллагъ хъайиди туш. Тапан дингъ-лийриз, гъил михъи тушир фекийриз аксибур - эхъ, хъана.

■ **Багъишламиша, эгер диндиз акси тушиз, шаир анжах кылдин бязи дингълийрин ЧІуру хесетриз акси тиртІа, им Сулейман атеистрин, советрин рекъиз хушвилелди килигдайди туш лагъай ЧІал жезвачи? А девирдин идеология атеистринди тир эхир...**

- Гъелбетда, Сулеймана инкъилаб, Совет власть хушвилелди къабулна. Вич хътин зегъметдин виклиник квай фялеяр азаддай даях хъиз. Амма сиясатдин, коммунист идеяйрин деринвилерин гъавурда авачир савадсуз шаирдин кыл властдин вири рекъерай акъатзавачир. ЯтІани вичин дерин фагъум-фикирди, вири укълуь-цурувилер акун, вичин лежбервили философияди, гъахъ-адалат рикливай гъисс авуни шаир гъамиша дуьз рекъе хъена.

Вилик-кылик квай лезги интеллигенциядин бязи векиприни (гъелбетда, рикле анжах Сулейманан ягълмиш хъуникай хуьнуьх аваз) шаирдин бязи ЧІалар чпин рандайрикай хкудиз хъана. Бязи шиирар абурун теклифралди дуьздиз акъатнач, бязибур эсиллагъ амуькнач, гелсуз квахъна. Са бязи шиирар, мана михъиз дегишарна, кІвачерилай кыилел терсеба элкълуьнава.

Месела, “Сив хуьниз” шиирдикай къве гаф лугъун. Сулейманан шиирин кІватІалра и шиир “Сив хуьниз акси яз” тІвар алаз ва манадин жигъетдай михъиз терсина элкълуьнаваз гъатнава.

Белки, Сулейманан хийир кІандай са редакторди, и къуьзуь кас “вахтунин пурара” пайгардаказ ацукълар лагъана, и шиир девирдин, идеологиядин истемиишунрихъ галаз къадайвал къайдадиз гъанайтІа?..

За винидихъни лагъанай:

Сулейманан ирс гъелелиг вири тамамдаказ кІватІна куьтягнавач. Къени чаз инай-анай, гъич гуьзлемишни тавур чкайрай, шаирдин ЧІалар жагъизва. Абур чи жемятдин рикІера, архивра, сандухра амазма.

Зи рикІел Агъа СтІалрин школадин математикадин муаллим Разаханов Абдулагъай муаллимдинни зи дах Рамазан Нагъиеван арада СтІал Сулейманан музейдин гъаятда фад хъайи ихтилат кхеззва. Абдулагъай муаллимдин гафарай, Сулейманан ктабриз адан ЧІаларин гъич цІудай са пайни акъатнавачир. Муаллимдин фикирдалди, Сулейманан вири шиирар чапдиз акъатнайтІа, белки, шаир а дережадиз хкажин жедачир. Вучиз лагъайтІа, адан са пай ЧІалар диндикай, Аллагъдикай тир. Мадни адахъ коммунистриз, Совет властдиз акси шиирарни гзаф авай. Ахътин шииррикай са гзафбур а ЧІавара райондин газетдин редактор хъайи Разаханов МутІагъиран меслятдалди дуьздиз акъудначир. Сулейманан шиирар авай са шумуд дафтар МутІагъирав та вич дяведиз фидалдини гумай.

Гуьгъуьнай, Сулейманан ирс кІватІна ахтармишдайла, гъикъван суракъ авунатІани, заз МутІагъиран Разаханован дафтаррикай са хабар, делил жагъанач. Белки, абурукай са вуч ятІани са нин сандухра ама жеде. Белки, шаирдикай мад цийи делилар чал агакъ хъийин. Умудар ама...

■ **Фейзудин Рамазанович, СтІал Сулейманакай ихтилат кватайла гзафбуру адаз шаир ваъ “ашукъ” лугъуза. Ашукърин поэзиядихъ вичин кетІенвилер авайди чаз чиди, амма Сулейманан шииратдив ашукърин шииратдив хъиз эгечІун дуьз яни?**

- Ваъ, гъелбетда, дуьз туш. Сулеймана маняяр лугъузвачир эхир! Ам чидайбурун гафарай, гъатта касдивай ширинвилелди, устадвилелди чуьнгъурни ягъиз хъайиди тушир. Гзаф алимри, чпи вуч лугъузватІа фикирдани такъаз, Сулейманакай рахадайла, адаз “ашукъ” лугъуза. И гаф, гъелбетда, кчадин литераторрин урус таржумачийрин, журналистрин, литературоведдин мецелай къачуна. Эгер ихтилат умуьрдал къарувликай, гуьзелвилел ашукъвиликай физватІа, абур гъахъ я: эхъ, Сулейман умуьрдал пара ашукъ кас тир. Гъайиф хъи, вичин туькълуьл ва залан умуьрди Сулейманаз муьгъуьббатдикай, гуьзелвиликай гзаф ЧІалар туькълурдай мумкинвал гана.

■ **Маналу суьгъбетдай чухсагъл. Чи рикІ алай шаирдин яратмишунар ахтармишунин карда квехъ чандин сагъвал ва яргъл йисар хъурай.**

- Куьнни сагърай...

“Чан алай” жавагъирав

Марсель РИЗАЕВ,
лезги ЧІаланни литературадин муаллим

Девирар къвез алатда, амма девиррин лишанлу вакъиаяр, тІебиатдинни инсаниятдин рафтарвилер, вахтарин макъамриз, сиясатдиз рехъ ганани тагана, вичин кІалуб-къайда, намус хвена, гел-сес тур инсанрин зегъметдинни къисметдин уьленар тарихдивай гъич садрани чара ийиз жедач.

“Зун гъеле дидеди хадалди, бубади са себебни авачиз ам рахкурна, маса паб къачунай. Зун халудин тевледа ханай. Бубади авур и кар дидедин мукъвабуруз гзаф залан хъана, хъел атана, адан ажугъар абуру залай вахчунай: гъич дидедин некІедин дадни акъаз тутуна, абуру зун, иски пекерик кутуна, бубадин ракларихъ гадарнай. Зи умуьр гъа саягъда рикІин тІарвилелди башламиш хъайиди я”. - И гафара чуьнуьх хъанвай мана-метлебдин къуватди, заз чиз, гъихътин зурба рикІ авай ва яцІу хъиредин инсан хъайитІани зурзурда!

“Жувакай ихтилат” тІвар алай и зурба суьгъбет-макъала, бажарагълу шаир, инсанперес ва ватанперес Сулеймана лугъуз, а вахтунда тІвар-ван авай таржумачи Эффе-нди Капиева, вичиз чухсагъл, майдандиз акъудна. Майданни маналу, яратмишунрин жигъетдай женнет багъдин емишрин бегъеррив гекъигиз жедайди хъана.

Малум тирвал, шаирдиз кхъиз-кІелиз чидачир, амма адан акълдинни камалдин деринар алцумна кыле тефидай гъава къван тир. Сулейманан шииратдай чаз, санлай къачурла, вич яшамиш хъайи девирдин укълуь-цуру, пис-хъсан акъазва. Мадни, тажуб жедай кар ам я хъи, кІел-кхъин тийижир савадсуз Сулейманаз девирдин сиясатдикай хъсан хабар авай. И кар адан “Фекъияр”, “Судуяр” шиирра ачухарнавай ришветбазринни фенди-гаррин къаматрай акъазва. “Са Шагъ дагъ я”, “Чи властдин къеле”, “Фагъум, фикир ая, килиг”, “Вун квахъ, къей куьгъне замана” ва икІ мад шииррай чаз СтІал Сулейманан руьгъдинни камалдин девлет, а ЧІаван сиясатдин мурадар-гъерекатар, татугайвилер-рафтарвилер якъин жезва:

*Яцар хъиз кутІуниз виклиник,
Гъамиша ви къузад кІаник,
Девлетлудив завуд, фабрик
Гуз, гъабурув тир вун шерик,
Вун квахъ, къей куьгъне замана.*

*Гъич кесибдин аялдив кІел
Ийиз таз хъанач ви рикІел;
Девлетлу эхцигна кІеенкІеел,
Саймишна на кІутан мукал.
Вун квахъ, къей куьгъне замана.*

Ингъе вахтар вилик физва, амма, чаз акъазвайвал, СтІал Сулейманан шиират, санлай къачурла, яратмишунар гъам мана-метлебдин, гъамни жанрдин, темайрин жигъетдайни чун яшамиш жезвай ХХІ асирдани “чан алай” жавагъирав яз ама.

Тыкъван яшлу хъайитлани...

САЖИДИН

Дердер ава

Дердер ава нив хъайитлан
гуз тежер,
Гужар ава цлал вегъена куз тежер.
За ваз вучин, секинсуз рикл,
суст тежер?
Хурун кьефес, лагъ, ваз вучиз
дар ятла?

Хиялрив на къаз тазвай зун есир яз,
Ги кардал зун гысабзава
тахсир яз?
Заз акурди кве жуьредин асир яз,
Кье чи кылел къурзавайди
хар ятла?

Дердери жув пиян авур береда
Жуваз жувни аквазва са жуьреда.
Ван хъайибур, мумкин я,
зал хъуьреда,
Яраб, зи хъиз, нин рикл хура тлар ятла?

Зазни чидач, зи эхир кыл
гыкл жеда.
Хажалатар зун кьейила чиг жеда.
Ги касдихъ халкъ играми тир
рикл жеда,
Гьам бегьердин цуьквер алай
тар ятла?

Сажидиназ лугъудай гаф
мад амач.
Рахуникай, ван татайла, дад амач.
И дуньядал гьахъни дуван
фада амач.
Ам туькьуриз алакьдай
са кар ятла?

Саламдин чарчиз

Саламри, заз на тур рекье,
Гьевесдин цлай тунай рикле.
Заз гыкл хъанай, зун са еке
Аршдиз къакъан дагъ хъайид хъиз!

Заз вуна тур рекье кагъаз,
Ам лиф тиртла цава къугъваз?
Заз гыкл хъанай, билбил рахаз,
Зи дарамат багъ хъайид хъиз!

Рикл са цуьк я члура авай,
Михи сирер пара авай.
Гыкл хъана заз, хура авай,
Гъайифдин хер сагъ хъайид хъиз!

Чан сагърай, зун риклел атай,
Зи илгьамдин никлел атай.
Хажалатрин мерез атлай,
Чими, экуь рагъ атай хъиз!

Лугъуз жедани?

Рикл дар члавуз, са кар текъвез
гилерай,
Къизил балугъ къаз клан жеда
гьуьлерай.
Рекъиз клан хъун са нин ятлан
хъилерай,
Идазни кваз уьмуьр лугъуз
жедани?

Цав-циф авай, квал мичли яз
акурла,
Хурун кьефес дар жеда
рикл дакурла,
Са дуьз квалах ийидай рехъ
такурла,
Идазни кваз уьмуьр лугъуз
жедани?

Фа дад гудач, рахаз, хъуьрез
кагъал яз,
Дуст жагъанач, жуван хуьруьн
магъал яз,
Цав къакъан, чил клеви я, жув пис
гъал яз,
Идазни кваз уьмуьр лугъуз
жедани?

Гыч са карни гыляй татай береда,
Са вил ишез, муькуьд сефил
хъуьреда.
Мефт къурадай члавуз кылин
хъиреда,
Идазни кваз уьмуьр лугъуз
жедани?

Вахтар жеда жув жувакай
куьцледай,
Кваллин къавар жуван кылел
уьцледай.
Йифекайни кваз мичли тир кичледай,
Идазни кваз уьмуьр лугъуз
жедани?

Рекъин дуст

Шабалутдин чларар ахъа
кьечлемдин,
Гьарфар хъана кылер элкъвей
аджемдин.
Пияла хъун хъана завай
ви жемдин,
Зун цлуд йисан жегьил хъана,
рекъин дуст!

Лацу гылер, гьар са тлуб -
са къизилдин,
Буйдиз шумал, дамахар гъаз
жегьилдин,
Гафар рахаз сесиналди билбилдин,
Дердерин пар кьезил хъана,
рекъин дуст!

Есир хъана зун ви чулав вилерин,
Хур лепейрив къугъвазва ви
гьуьлерин,
Сив ухшар тир тавдиз къизил
гьуьлерин,
Рикиз куьруь мензил хъана,
рекъин дуст!

Пагъ, а квачер гыкл эцигин
чилерал!?
Гъаз кьекъвейтла, хъуьреда жал,
гилерал?
Ашуькдин чан къачуз чидай
вилерал,
Сажидин вал пехил хъана,
рекин дуст!

Азиз тир эл

Азиз тир эл, шад я кье куьн ачунал,
Ихътин гуьзел мярекатдал атунал.
Шииратдин Шалбуз дагъ тир
кьатлунал,
Чи бахтунай хайи кас я Сулейман!

Багъа жезвай гьар са цлий
йикъалай,
Арифдар я вири халкъдин
рикл алай.
Кесиб синиф патал, раklar акъалай
Ахъагъиз, чан гайи кас я Сулейман!

Вири уьмуьр зегъмет члугъаз
акъудай,
Ам шаир тир фяле-лежбер агудай.
Лигим хъана хтай члавуз Бакудай,
Халкъдин векил хъайи кас я
Сулейман!

Гыкъван дегиш хъайитлани
девиар,
Мидаим я халис халкъдин шаирар.
Кьуьчхуьр Саид, Етим Эмин -
магъиарар,
Чи риклерал гъайи кас я Сулейман!

Къакъан аршда гъед тир кхахъ
тийидай,
Ам гысабиз женни мегер
кьейидай?
Лугъудай гаф, квалах чидай
ийидай,
Халкъдин гьуьрмет хвейи кас я
Сулейман!

Дуствиликай

Дуствиликай рахайтла чун
дагъвийрин,
Накъни кье туш, шумуд агъзур
йисар я?
Бахтлуди хъун патал уьмуьр
багърийрин,
Сад хъун патал ганвай
илим-тарсар я.

Риклел хкин Шейх
Мегъамед Ярагъи,
Гимридай тир имам
Къази Мегъамед.
Уьмуьр къисмет хъаначтлани
лап яргъи,
Баркаллу я гьар са касдин
пак къисмет.

Чи халкъарин дуствилерин
муькъверин
Бине-мягкем, дережайриз
къакъан я.
Чи дуствилин гегъеншвилин
рекьерин,
Дагъустан чи вирибурун макан я!

Сулейманаз ххавал авурд
Расул я,
Дагъви халкъар аршдиз къакъан
са дагъ я!
Дуствал - ам чи кылин падеж -
Асул я,
Гъа кар себеб агъзур сара
чун сагъ я!

Авазрин сесер

*Композитор
Готфрид Гьасановаз*

Нотадин чарчик хклуна кълем,
Шад хабарар гъаз атана сегьер.
Ачух хъана цав, хъуьрена алем,
Емиш багълари гъана бул бегьер.

Гьар са булахда, кламара михи,
Музыкадин ван авуна алциф.
Хкаж хъана рагъ майдандиз члехи,
Такабур я цав, аламачиз циф.

Нотадин чарчик хклуна кълем,
Мадни гуьзел жез згечина дагълар.
Члалат атана чан алай алем,
Шадлу макъамрив рахана багълар.

Дагъвийрин гуьзел макъамрин
сесер,
Метлебдиз дерин, лув гуниз къезил;
Абулейсандин марфадин тегьер,
Къекъвезва цава, чин тийиз
мензил.

Дагъви музыка цавариз зурба
Хкаж авунвай кьегъал тир инсан!
Гысабзава гъа рекъяй яз зурба,
Гьасанан хтул, Готфрид масан!

Капитан

*Зи хуьруьнви
К.Гъажимегъамедаз*

Аял члавуз са экв такур вилериз,
Хажалатар, клат! жез, фенай
гьуьлериз.

Гьакл ятлани вун цилинал
кьуьлериз,
Аквадай чаз пагъливан яз, капитан.

Атай члавуз бедбахтвал
чи Ватандал,
Вири гъазур хъанай вегъез
душмандал.
А женгера цаяр кана ви чандал,
Машгьур хъанай къагъриман яз,
капитан.

Душманар терг ийиз яргъал
рекьера,
Шадвилер тваз хъанай халкъдин
риклера.
Шумудра хер хъанайтлани женгера,
Къалурнай на вун клубан яз,
капитан.

Дяве давам хъана шумуд са йисан,
Вун гъалибвал гъаз хтана
чаз масан.
Уьмуьрдани къалурна куьн
лап хъсан,
Тербиячи са хизан яз, капитан.

Заз бахт хъана квехъ галаз
сад квалахдай.
Вун аялриз чирвилер гуз алахъдай.
Хъаначтлани жегьил вахтар
дамахдай,
Аквазва вун чаз хъсан яз, капитан.

Зи жегьилвал

Гатун ийфиз мичли цавай
Гъед цлуьдгъуьниз акуна.
Вун къакъатай члавуз завай
Шел аклана туьтуьна.

Вахъ галаз зи катна гьевес,
Вун фейивал гел къуна.
Валлагъ, къачуз жезмач нефес,
Кье жигерди кьел къуна.

Яраб мад вун ахквадач жал,
Зи масан тир жегьилвал?
Вуч себебда къванватла чал,
Тлурфан галай пехилвал.

Зи жегьилвал, зи муьгъуьббат,
Ахвар тир жал акурди?
Вири эхна, эй мусибат!
Амач хьи заз такурди.

Амач риклин захъ чимивал,
Яшлуни я, сефил я.
Кесибвал туш, я эркинвал,
Руьгъ патал зун жегьил я.

Гыкъван яшлу хъайитлани,
Риклин чим зи рекьидач.
Сажидин яз кьейитлани,
Шаир яз зун рекьидач!

Авудна зун ахварай

Муьгъуьббатди авудна зун ахварай,
Гар галукъай, чиг аламай
цуьк хътин.
Гъаз катна зун аламатдин рекьерай,
Перт хиялрин есир хъанвай
рикл хътин.

Харни къурна муьгъуьббатди
кылел зи,
Дагъдин хътин, ракъин кланик
хъверзавай.
Шад лепеяр акъалдарна
гьуьлел зи,
Ашкъидин цлу сагъарна рикл
херзавай.

Муьгъуьббатди хъверни гъана,
шелни заз.
Ам багъишай клани ярдиз
шуькуьр хъуй.
Адакай гыч са клус кьезваз
хъелни заз,
Муьгъуьббат чин тийирбуруз
фикир хъуй.

Уьмуьр вахт я дегиш жедай
датлана,
Гагъ чими жез, гагъ мекъи жез
гъаваяр.
Акъваз женни мегер умуд атлана?!
Вун хиял хъиз даим рикле ава, яр.

Са зун туш къван, са вун туш къван
кайибур,
Вад къуз ятлан чаз муьгъуьббат
акун.
Бахтлурбур я Сад Аллагъди гайибур.
Муьгъуьббат къаз алахъ рикле
члугуна.

Чаз гьар садаз ганва жуван
къисметар.
Чахъ гьар садахъ ганвай
куьруь вахт ава.
Писбурузни ийиз алахъ гьуьрметар,
Хъсанвиллиз, инсанвиллиз бахт ава.

Вун инсан яз атанватла чилерал,
Муьгъуьббатдин декъикъаяр хуьз
алахъ.
Лейли себеб, накъвар алаз
вилерал,
Дуьнья гъалай пак тир Межнун хъиз
алахъ.

Бязибуруз жеда ибур махар хъиз,
Садбур агъаз, муькуьбур
зал хъуьреда.
Заз муьгъуьббат акуна
са ахвар хъиз,
Вил галама ахкунихъ са жуьреда.

Лугъумир хьи, Сажидин кье
дили яз,
Члал хъизвай муьгъуьббатдин
рекьикай.
Рагъ авай цав гъамишалиг вили я,
Заз хабар я гьар са жегьил
рикликай.

Инсан хъиз я

Акун кьене инсан хъиз я кыл авай,
Амма вичин амалар я члурбур.
Дишегълидин геле гъатда
гьуьл авай,
Сарар кьери, вилерни я цларубур.

Гьар хъвайи къван паб гатада
квалевай.
Хуш я лугъуз хъуькьвен кылер
цларубур.
Къизилбалугъ къаз клан жеда
гьуьлевай,
Тупар ягъиз чида анжах къурубур.

Я квал амач, я хизан, я паб амач.
Таяр-туьшер-къецибурни
шуллубур.
Дуьз гафарин ван къедай кье
яб амач,
Куьз лагъайтла хиялар тир
къалубур.

Гьина мехьер,

гьина мел

Гьина мехьер, мел ава,
Гъана шад межлис жеда.
Гьина чуьруьк-хъел ава,
Гъана къал, иблис жеда.

За и гафар лугъунихъ
Гзаф ава себебар.
Гелкъведайбур руфунихъ,
Хкуда квез метлебар.

Мел-мехъерик вичиз хас
Хъун герек я адетар.
Даклан я заз ахътин кас,
Квай члуру тир хесетар.

Лезги мелен, мехъерин
И дуьньяда ад ава.
Шадвал хъийир рекьерин
Суракъра зун мад ава.

Инсан ва адан кар

Гележегдикай
фикирзавайди

РУО-дин начальник Ж.Асланова, А.Баламирзоева, школадин директор Б. Алнева олимпиада ачухзавай вахт

Шагъабудин ШАБАТОВ

Са пуд йис вилик заз Сулейман-Стальский райондин Вили Сталприн юкван школадин директор, РД-дин лайихлу муаллим **Башир АЛИЕВА** чпин школадиз ачух тарсуна иштирак авун патал теклифнавай. Ана зун и хуьруьнви, технический илимрин доктор, профессор **Абдул Гажибалаевич БАЛАМИРЗОЕВАХЪ** галаз гуьруьшмиш хъанай.

Ийикъара Вили Сталприн юкван школада математикадай районрин уртах акъажунар - олимпиада - кыле физвайди чир хъайила, зун мад аниз акъатна. Директордихъ галаз хъайи куьруь суьгбетдай чир хъайивал, пуд меркбадин школада са сменада 175 аялди клелзава, абуруз 52 муаллимди чирвилер ва тербия гузва.

- Чаз са жуьрединни четинвилер, кимивилер авач. Школа, мебель цийибур я, 19 кабинет кардик ква, лап хъсандиз тадаракламинава, - лугъзва директорди. - Анжах аквадай пособиар зайиф я. Чун къайгъуйрик ква, пулдин куьмек гудай къеъалар майдандиз акъатдайдак умудар кутазва.

Директордик мад са карди къалабулук кутазвай. Пуд йисан вилик школада 250 аялди чирвилер къачузвай, къе абурун къадар 175-дал атанва, муаллимрин къадарни 8-дан тлимил хъанва. Себеб, вири хуьрера хъиз, сад я: чкадал ийидай къвалахар авачирвилей жегъилар чпин хизанарни галаз патарал физва.

Райондин уртах акъажунар башламишдалди чун Абдул Баламирзоевахъ галаз гуьруьшмиш хъана. Вичин хайи хуьруьн юкван школада математикадай акъажунар тешкилнавайди ам тир. Иниз адахъ галаз МГУ-да санал клелай дустар Къадимов Мариф, яхулви Гябибуллаев Гябибулла, Хив райондин Хъукъварин хуьрйи тир Аскеров Аскерни хтанвай.

- Им ирид лагъай йис я абур захъ галаз чи хуьруьн школадиз хквез. Абурухъни илимдин кандидативилин дережаар ава, республикадин вузра муаллимар яз къвалахзава, - лагъана ада.

- Ихътин мярекатар школада кыле тухун патал пулдин такъатралди ни таъминарзава, абур тешкилуни мурад-метлеб вуч я? - хабар къуна за Абдул Баламирзоевавай.

- Вири харжияр за жуван жибиндай ийизва. За Москвада МГУ-да клелдайла, заз чи хуьруьнвиди, баркалла ваз, чан хва, вуна чи хуьруьнвийрин кыл виниз хкажзава лагъана, 50 манат пул ганай. И карди зак мадни хъсандиз клелунин, инсанвилер рекъай амайбуруз чешне жедайвал тухунин руьгь кутунай. Гъа халуди гайи 50 манат себеб яз, белки, закай хуьре сифте доктор, профессор хъана жеде. И кар зи фикирдай акъатзава. Зазни жуван хуьруьн, хуьруьнвийрин ад хкаж хъана клелзава. Ирид йисан вилик зи кылиз ихътин фикир атана: вучиз завай хуьруьн школада клелзавай аялар руьгьламишиз жедач къван? За школада сифте 9-11-классрин аялрин арада математикадай акъажунар тешкилнай, тафаватлу хъайи аялриз пулдин пишкешар, гуьрметдин грамотаяр ганай. Абуруз чирвилер гузвай муаллимрин руьгъни хкажжезвай. Нетижар писбур хъаначир. Ирид аялди ДГТУ-да, ДГУ-да математикадай лап дерин чирвилер аваз клелиз хъана, чак и карди мадни руьгь кутуна.

Чи кылин мурад жегъилар илимдал желб авун я. Гъавилей гыле кьунвай кар "Илимдиз кам" ("Шаг в науку") лишандик кваз кыле тухузва. Гуьгъуьнлай чна 5-классда клелзавай аялрин фикир математикадал желб авуна, аялриз чирвилер къачудай, илимдиз кам вегъедай мумкинвилер арадал гъана. Чна руьгьламишзавай аялри РД-дин, РФ-дин олимпиадайра математикадай лап члехи нетижар къазанмишзава. Гъавилей за винидихъ тварар кьунвай зи дустар хайи хуьруьн аялрин чирвилер гъаькиятда ахтармишун, абурувай имтигъанар кьун патал хквезвайбур я. Абуру гъар йисуз чи муаллимрин алахъунрал ва аялрин чирвилерал рази яз амуькьзава.

Алатай йисара призовой фонд екеди тушир, ятлани, аялрик руьгь кутаз, абуруз чеб-чпихъ галаз бягъсериз экъечдай мумкинвал арадал

гъиз чалай алакьнай. Йисандавай йисуз фондунин къадарни, мумкинвилерни артух жезва. Аялриз хъсан чирвилер гузвай муаллимар патал премияр ва уьлкведин вузра лап хъсандиз клелзавай студентар-хуьруьнвиар патални стипендияр тайинарда.

Цинин йисуз олимпиадада Сулейман-Стальский ва Ахцегъ районрин, Дербент, Махачкъала, Хасавюрт шегъеррин школайра клелзавай 176 аялди иштиракна. Гележегда география мадни гегъеншарун пландик ква.

1,2,3-чкаяр кьурбуруз, талуьк тирвал, 1000, 750, 500 манат пул ва махсус дипломар гузва. Хъсан чирвилер къалурайбурузни - грамотаяр.

ИкI, 1-чка Дербент шегъердин 15-нумрадин школадин 11-классда клелзавай Фаргат Алимова, 2-чка Ахцегъ райондин Хуьруьгрин юкван школадин 11-классда клелзавай Медина Саидовади, 3-чкани Къасумхуьруьн 1-нумрадин юкван школадин ученица Ирина Абуевади къуна. Ибурулай гъейри, Махачкъаладин математикадин лицейдин 8-классдин ученик Гъажимурад Селимов тафаватлу хъана.

Лугъун лазим я хъи, чпихъ математикадай дерин чирвилер авайди Хасавюрт шегъердин школа-гимназиядин, Испири, Герейханован тварунихъ галай хуьрерин юкван школайрин 6-9-классра клелзавай аялри къалуьна. Заз акурвал, дугъриданни, тешкилнавай и серенжемди неинки аялрик, гъаки муаллимерикни руьгь кутунва. Чухсагъул ихътин баркаллу инсанриз! Абдул Баламирзоев карчи туштлани, зурба мал девлет адахъ авачтлани, ада вичин зегъметдин дуллухдикай алакьдай къадар пул хуьруьн жегъилприн гележег патал харжзава. Чухсагъул, баркалла! Гъал-агъвал авай инсанар чи амай хуьрерани тлимил авач. Ихътин баркаллу крар абуруни гележегда ийидайдак умуд кутаз клелзава заз.

КЪЕИД.

Абдул БАЛАМИРЗОЕВ Вили Сталдал 1958-йисуз дидедиз хъана. Хайи хуьре 10-класс кьутягъна, Армиядин жегъейра кьуллугъна. МГУ-дин механико-математический факультетдик экечИна, 1984-йисуз вуз хъсан кьиметар аваз кьутягъна. Ам Дагъустандин энергетикадин илимринни ахтармишунрин институтдиз (ДагЭНИИ) рекъе туна. Ина 1992-йисалди зегъмет чIугуна. Гуьгъуьнлай ДГТУ-диз теклифна ва 1997-йисалди ана къвалахна ва илимдални машгъул хъана. 1997-йисалай кьенин ийкъалди ада Москвадин автотдорожный институтдин Махачкъаладин филиалда прикладной математикадин кафедрада зегъмет чIугъазва. Абдул Баламирзоев профессор, гъаки РФ-дин высший профессиональный образованидин Гуьрметлу работник, РД-дин образованидин лайихлу работникни я.

Адан уьмуьрдин юлдашди республикадин аялрин къвале медсестравиле къвалахзава. Абурухъ 2 велед ава. Гадади политехнический колледжда муаллим яз зегъмет чIугъазва, ам илимрин кандидатни я. Руша автотдорожный институтда къвалахзава.

Чи муаллимрин агалкъунар
РикIи дагъларихъ
ял хъувуна

Жамиля ГЪАСАНОВА

КЪУРАГЪ райондин Хверержин хуьре агъул чIалал рахазвай пуд виш касдилаь са тлимил артух агъалияр яшамиш жезва. Тарихдин делилрал асаслу хъайитIа, ам къадим хуьрерикай сад я.

Хуьр са акъван члехиди туштлани, Хвережа Кульгурадин къвал, ктабхана, фелъдшервилинни акушервилин пункт кардик ква ва аялриз чирвилер гузвай юкван образованидин школани ава.

И хуьрйи машгъур гзаф къадар ксарни акъатнава: РД-дин юстициядин министрдин заместитель Абулмуслим Алиев, хирург, медицинадин илимрин доктор Меъамед Алиев, художник Меъамед Хидиров, РД-дин лайихлу экономист Мелик Ибрагъимов, подполковник Гъажирамазан Хидирильяссов, РД-дин лайихлу духтур Гъададов Омар ва мсб.

Чна вичикай ихтилат ийизвай Хверержин юкван школадин тарихдин тарсар гузвай, кылин категориядин муаллим Гъададов Азим Ибрагъимхалилович Къурагъ районда машгъур духтур Гъададов Омаран стха я. Гъададоврин саки вири сихилди кылин образование къачунва: муаллимар, духтурар. Абуру хверевийрин арада сейли, гуьрметлу инсанар я.

Азим муаллимди хуьруьн школада тарихдин тарсар гуз хейлин йисар я. Муаллимвилин пеше ада сифте Буйнакскдин педагогивилин училищеда къачуна. Анаг акъалтIарна, армиядин жегъейра кьуллугъна хтайла, дугъриданни, школада, аял-

А.Гъададов Хверержин мектебдин школьникрин юкьва

» Зун хайи хуьруьз хтана, ингъе са шумуд йис я за Хверержин юкван мектебда аялриз тарихдин тарсар гуз

риз чирвилер ва тербия гун - им вичин уьмуьрдин асул шартIарикай тирди гъисс авур ада, эглеш тавуна, документар Дагъустандин госуниверситетдин тарихдин факультетдиз вугана. Анаг лап хъсан кьиметралди акъалтIарай жегъил педагогди вичин пешекарвилин сифтегъан тежриба Ивановский областдин Иваново ва Палех шегъеррин мектебра къачуна. 1997-йисалай 2005-йисалди Азим муаллимди урус школайра зегъмет чIугуна. Ина адахъ къвалахдин рекъе агалкъунарни хъана ва образованидин управленидин кыле авайбуру адан зегъметдиз, алакьунриз лайихлу кьиметни гана: адакай 1 - категориядин муаллим ва гуьрметдин гзаф къадар грамотайрин, дипломрин сагъиб хъана.

- Гуьрбатда шартIар гыкъван хъсанбур хъайитлани, - лугъзва Азим муаллимди, - рикIи, вуч авуртлани, хайи дагъларихъ, хуьруьнвийрихъ, багърийрихъ ялда. Зун хайи хуьруьз хтана, ингъе са шумуд йис я за Хверержин юкван мектебда аялриз тарихдин тарсар гуз. Зун хтайла, мектебда тарихдин кабинет авачир. За жуван къвалах кабинет арадал гъунилай башламишна. И карда заз райондин образованидин управленидин начальник Р.Катибова ва методист Къ.Абдулхаликьова ва мектебдин директор С.Ражабова куьмекарна. Кабинетда алай вахтунда лазим литература ва къалурдай пособиар ава. Ам тадаракламишунин кардал зи ученикарни машгъул хъана.

Вири и йисара зи ученикри райондин ва республикадин олимпиадайра иштиракна, лайихлу чкаяр кьур вахтарни хъана. Цинин йисуз Хверержин юкван мектебдин школьникри республикадин дережада аваз тешкилнавай "Уьлкведин пайдахди такабурдиз лепе гузва" конкурсда иштиракна ва абуру цIудакай кьуд лагъай чка къуна. Чи фикирдалди, са гъевчIи хуьруьн мектебдин аялри республикадин дережада ихътин конкурсра, олимпиадайра гъатта иштирак авунни са члехи кар я.

Чна Азим муаллимдиз ва адан ученикриз агалкъунар мубараказава.

Риклел хкунар

Етим руш - гьаким руш

САЖИДИН, шаир

АЛАТАЙ асирдин кьвед лагъай паюна чи юкьван яшарин несилдикай, Кьулан Стлалрин гамар, халичаяр храдай фабрикадикай ва анин кивенклевчийрикай хабар тахъай кас хъанач жеди. А фабрикадин устадри храй гамар, халичаяр дуьньяда кыле фейи са кьадар выставкайрин дамахар хъана.

Советрин девирда, рахадайла кьейд ийин, етим-есирдин кьисмет а члавуз гьакимрилай гзаф аслу тир. Абурун кьайгьударвал себеб яз, етим хъанвай аялриз келдай ва пешекарвал кьачудай, ахпа яваш-яваш вини дережайриз хкаж жедай мумкинвилер хъана. Гьа ихтинбурукай садаз, етимдикай гьаким хъайи, вичизни Кьулан Стлалдилай уьмуьрдин юлдаш жагъана, бахтлу хизандин диде хъайи, зугьрабахуьрунжуван руш **ЖАМИЕВА Гъайисат** вахаз зун и мукьвара мугъман хъана. За адавай вичин аял вахтарилай, уьмуьрдин рекъерикай суьгьбет авун тлалабна.

- Чун, 1953-йисуз Дербентдин профтехучилищеда пешекарвилер кьачур вад руш, Кьулан Стлалрин гамар ва халичаяр храдай артелдиз рекъе туна. Чакай пуд руш, ина гьалтзавай четинвилер себеб яз, дурум гуз тахъана, хъфена, зунни Бейбалаева Перихалум, кьулай шартлар авачиртлани, квалах давам ийиз акъвазна. Чун хтай макъамда артелдин директор Фаттуллаев Бейдулагь халу тир. Са хъсан кьилихрин кас тир хъи, ам чакъ галаз хайи буба хъиз рахадай. Ам чалай гзаф рази тир. Чна ийизвай квалахдиз килигна, чун авай шартлани акурла, ада чаз са кьадар куьмекарни ганай. Сифте чун ученикар яз кьабулна. Артелда, чпихъ келкхьинин еке дережаяр авачтлани, хурун илимдалди гуьзел халичаяр ва гамар храдай уstad са шумуд дишегъли авай. Чна абурувай пешекарвилин сирер чирна.

■ **Гъайисат вах, за вавай ви уьмуьрдин рекъерикай рахун тлалабайла, ви етим-виликай на са гафни лагъанач эхир?**

- Чаз хъсандиз чизвай, дидебуба кьилел аламачир аялрин кьисмет гьихътин четинди тиртла. Абурукай гзафбур гишила рекъизвай, амукъайбуруни, гелкьведай, михъивал ийидай кас авачиз, гачалри кьуна, са гужалди яшамеш жезвай. Зун, дидебуба амач лагъана, бедбахт хъанатлани, Аллагь чпелай рази хуьрай, мукьвабурун, райондин гьакимрин кьайгьударвал себеб яз, Дербентдиз, пешекарвал кьачуз рекъе туна. Зи буба Зугьрабахуьрун лапагар хуьзвай чубан Хидиров Жами ва дидени колхозчи Умуят тир. Залай члехи Гуьлхалум твар алай са вахни авай заз. Залум тифдин азар галукъна, эвел буба, ахпа дидени кьена. Члехи вах лап гъевчлизмаз гъуьлуьз ганвай. Тек яз амуькайла, мукьвабуру зун 1942-йисуз Кьасумхуьрун детдом-

диз рекъе туна. За келни хъсан ийизвай. Муаллимрин патайни заз гьурмет авай. Детдомдин директор Шихрагъимова Нажабат халади чун вад руш гележегдин пешекарар хъун патал Дербентдин профтехучилищеда рекъе туна. Профтехучилищеда келдайла, чаз хъсан чирвилер гайибурукай завай Марья Ивановнадин, гуржи дишегъли Александра Павловнадин тварар гьурметдивди кьаз жеда.

■ **Вун квалахал хкведальди, Кьулан Стлалдал гамар, халичаяр храдай дишегълияр неинки яшлур, гьакъ бажарагъ авай жегъиларни авай...**

- Дуьз риклел хкизва, Стлал Сулейманан суьрет аваз хранвай халича Агъа Стлалдал члехи шаирдин музейда амазма. Низ чидана ахътин халичаяр шумудни сад гъазурнайтла! Чна ахътин жавабдар затлар храдайла, паталай гъана, пешекарив гуьзчивал ийиз тадай. Чи жегъилрин арадани еке гуьнара кьалурай уstadдар гзаф авай. Виридан тварар такьуртлани, завай инал чи гьурметлу члехи вах, шаир ва халичайра шикилар тваз храй ва генани и пеше жегъилриз чирзавай Агъмедпашаева Мислиматан твар такьуна акъвазиз жедач. Са члавуз адан рикле Индиядин премьер-министр Индира Гандидиз адан суьрет аваз халича хурунин кьаст хъанай.

Ругуд вацралай чаз жуван кьилелди квалахдай ихтияр гана. Перихалумакай старший мастерица, закайни технический отделдин начальник хъана. 1961-йисуз чи артелдикай гьукматдин дережадин гамар ва халичаяр храдай фабрика хъана. За, мукьвал-мукьвал квалера квалахзавайбурун патав физ, халичайрин ери ахтармишзавай. Вучиз лагъайтла, са кьадар уstadрин халичаяр выставкайриз рекъе твазвай. Чи халичайрин ерийриз хъсан кьиметар гузвай, еке премияр кьачузвай. Фабрикадин директорвал вичихъ тешкилатчивилин алакьунар авай Сердеров Мамалидал ихтибарнай. Са куьруь вахтунда Сердерева фабрикада еке дегишвилер туна. Зун ада фабрикадин кьилин инженервиле тайинарна. Гьелбетда, кьуллугъдиз хкаж хъун хъсан кар тир, амма заз и члехи вилихъ еке жавабдарвални галайди хъсандиз чизвай. Зун гьар са уstadдиз, яшариз члехибуруз - руш, таяр-туьшериз вах хъана. Жувахъ авай чирвилер виридаз гуз алахъна. Зизика, Аламишешда, Испика кардик квай цехарни кваз, 1976-йисалай фабрикадикай "Касумкент" твар алай гамар

ва халичаяр храдай объединение хъана. Мамали халу рагъметдиз фейила, директорвиле Межидов Рамазан тайинарна. Гьа члавалай башламишна фабрикадин рабочийрин кьадар артухарадай ва цехар эцигдай кьарар кьабулна. Икьван члавалди халичаяр, гамар са кьадарбуру квалера хразвай. Фабрикадихъ, гьукматдин планарни тамамарна, цехрин еке дараматар эцигдай такьатар авачир. КПСС-дин райкомдин сад лагъай секретарь, рагъмет хуьрай вичиз, Ибадуллагъ Тагъирова чи фабрикадин гьалар хъсанаруниз кьетлен фикир гана. Цийи цехар эцигунин карда вичихъ еке чирвилер ва тежриба авай пешекар Мегъамедов Зейдуллагъ заместителвилер рекъе туна. Аллагъ рази хуьрай вичелай, кчадал еке цех, складдин квалер, патав 50 аялдиз чка авай бахча, кьуллугъчийриз кьве мертебадин конторадин дарамат, столовой, Зизика, Аламишешда ва Испикани цехар эцигна. Агъа Стлалдилай, Вили Стлалдилай рабочияр гъиз-хутахдай автобус кардик кутуна.

Чакъ тариф авуниз лайихлу юлдашар гзаф авай: Абдурагъимова Зиябат, Мегъамедова Перихалум, са шумудра республикадин Верховный Советдин депутат хъайи халичайрин уstad Гьажиагъмедова Нарима ва масабур.

Советрин Союз клидай макъамда Стлалрин фабрика варазара хъана, амма Аллагъдиз шукур, Зизикрин цех саламат яз хвена жемьтди. Ана цийи кьилелай гамар, халичаяр храдай уstadдар патал лезги халкьдин кьадим сеняткарвилел чан хкиз алахънавай Ибрагъимов Закиран зегъмет екеди я.

Кьулан Стлалрин фабрикадиз са шумуд хуьруьн дишегълияр кьезвай. Зун Агъа Стлалринни Вили Стлалрин векилрикай рахазвач. Абуру квалахал гьар экуьнахъ, гъавадин кьулайсуз шартларани, вахтунда кьез хъфидай. Квалахив эгечайла, ваз чи цехда, манийрал илигна, шадвалзавай тегьер акунда кландай. На лугьуда, вун артистар кьугъвазвай сегънедиз аватна.

■ **Вазни Дагъустан Республикадин Верховный Советдин Гьурметдин грамота, са кьадар маса наградарни гана, ингъе вуна лайихлудаказ ял язава, члехи диде яз, хтулар тербияламишзава. Вахъ вуч хизанар ава?**

- Зун Кьулан Стлалрин артелдиз квалахиз хтайла, заз и хуьруькай кьвед лагъай ватан хъана. Зун зугьрабахуьруьни Жамидин руш тиртла, закай гила вирида гьурмет ийизвай са шумуд хуьруьн руш хъана. Заз кьуд гада, цуд хтул, вад птул ава. За жув гьар са карда, хизанда, хуьре-квалеле, гьар са межлисада халкьдиз вафалу велел яз тухвана. За акьалтзавай жегъил несилдизни звер гузва: чан балаар, инсан гуьрчегарзавайди дуьз тербия, гьакьисагъ зегъмет я. Зегъметдал рикъ аллаз уьмуьр кечирмишайбурун кьилер вине жедайди садрани рикелай ракъурмир.

Лайихлу тварарин сагъибар

Зегъмет адан уьмуьрдин игътияж я

Хазран КЬАСУМОВ

Дагъустан Республикадин Кьил Рамазан Абдулатипован Указдалди "Сулейман-Стальский район" муниципальный райондин "Зардиян" ООО-дин кьилин агроном **Алимирзе АГЪАМИРЗОЕВАЗ** 2013-йисан октябрдин вацра "Дагъустан Республикадин хуьруьн майишатдин лайихлу работник" лагъай твар гана. Члехи наградани адав алаатай йисан 26-октябрдиз Къизляр районда "Чуьлдин югъ" твар алай республикадин хуьруьн майишатдин пешекаррин мярекат-выставка тухудайла вахканай.

Дагъустан Республикадин Кьил Рамазан Абдулатипова А.Агъамирзоева наград вахкузвай вахт

Эминхуьрай тир Алимирзе Агъамирзоев ихътин члехи тварциз куь лайихлу авуна?

И суалдиз куьрелди ва са гафуналди жаваб гуз жеда: зегъметди.

Лагъана кланда, жуван хуьруьни яз, А.Агъамирзоев заз мукьвай чиз гзаф йисар я. Са вахтара чаз хуьруьн майишатдин производствода санал квалахдай мумкинвални хъанай.

Алимирзе Агъамирзоев 1960-йисуз Цице дидедиз хъана. Яргъал йисара алишверишдин хиле квалах авур Жамалан ва 45 йисуз производствода зегъмет члугур Секинатан гзаф аялар авай хизанда члехи хъайи Алимирзедиз зегъметдин дад, чилин кьадир гъеле школада амаз чир хъана: ада 4 йисуз школадин аялрин производственный бригадада квалахна.

Тульский областдин Богородецкий шегъердин хуьруьн майишатдин техникумдин агрономический отделение акьалтларай А.Агъамирзоева 10 йисуз совхозда уьзюмчивилин бригадада бригадирвиле квалахна. И йисара 55 гектарда цийи уьзюмлухар кутуна. Гьар са гектардай 80-110 центнер ципицлар кватл хъувун бригададиз адет хъанвай кар тир. Кьве йисуз республикадин уьзюмчивилел машгул жегъилрин бригадайрин арада 3-чкьяр кьуна.

Квалахда хъсан нетижаар жезвай, чилин кьадир ва тешкилатчивилин алакьунар авай А.Агъамирзоева 2 йисуз совхозда кьилин агрономвиле ва са шумуд йисуз кьилин зоотехниквиле квалахна.

2006-2007-йисарилар эгечна чи райондани хуьруьн майишат квалачел ахъалдариз, уьзюмлухринни багъларин, тежил гьасилзавай никлерин майданар артухариз башламишна, хуьруьн майишатдихъ га-

лаз алакьалу программаар, проект кардик кутуна. Яваш-яваш цийи жуьреда квалахзавай карханаяр, инвесторрин майишатар арадал атана. Ихътин карханайриз хъсан пешекарин игътияжни хъана. Тежрибалу агроном Алимирзе Агъамирзоеваз 2008-йисуз районда цийи тешкилнавай "Зардиян" ООО-диз квалахал теклифна. Гьа йисалай Алимирзе Жамаловича и карханада кьилин агрономвиле квалахзава. Ана гьар йисуз жезвай хъсан нетижаар, агалкьунрик тежрибалу агрономдин зегъметдин еке пайни ква.

- "Зардиян" ООО гзаф хилерин кархана я, - лугъуза А.Агъамир-

зоева. - Кьилди кьачуртла, чакъ 185 гектар уьзюмлухар, 20 гектар багълар, магъсулрин никлер, цементдинни ракъун даяхар акьуддай цех, алай аямдин техникадалди таъмин тир мехпарк ава. Карханада 50-60 кас пешекарри, рабачийри ва механизаторри зегъмет члугваза.

Чаз акурвал, карханадин уьзюмлухура, багълара хъсан кьайда ава. Инал-анал рабочийри ял ядай, фу-затл недай, кьулайвилер авай чкаяр туькьлуьрнава, рабочияр хуьрерай квалахал махсус автобусада аваз гъиз-хутахун тешкилнава.

Мукьвал йисара уьзюмлухар кутун патал 100 гектар чил гъазурнава, 10 гектарда Ставропольский крайдай гъана тумунин кьуьл гьасилун патал канва.

- Алимирзе Жамалович хъсан чирвилер, квалахдин тежриба авай ва квалах алакьдай, цийивилерихъ кьекъезвай пешекар-агроном я, - лугъуза райондин хуьруьн майишатдин ва суьрсетдин управленидин начальник Мегъамедзагъид Бабаева. - Ада зегъмет вичин уьмуьрдин игътияждай кьазва, зегъметди арадал гъайи хъсан нетижаар адан руьгъдиз секинвал, риклиз шадвал гузва. Ам ганвай тварциз, тариф авуниз лайихлу инсан ва пешекар я.

Алава хъийиз кланзава хъи, чилин кьадир авай, халкьдин суфра девлетлу авун патал зегъмет члугвазвай хъсан пешекар хъиз, Алимирзе Жамалович хуьре-квалеле гьурмет авай низамлу хизандин кьилни я.

Чна Алимирзе Агъамирзоеваз Дагъустан Республикадин хуьруьн майишатдин лайихлу работник лагъай твар мубаракзава ва адахъ мягъкем сагъламвал, квалахда мадни еке агалкьунар хъана кланзава.

С.А.ГЪАМЗАТОВА:

“Чна хъсан пешекарар гъазурзава...”

Жамиля ГЪАСАНОВА

Г.А.Илизарован тIварунихъ галай Дербентдин медицинадин колледжди алаатай йисуз вичин 60 йисан юбилей къейдна. ДМК 1953-йисан 1-октябрдиз тежиклнай. Тамам зур асирдин девирда и колледждай машгъур духтурар акъатна.

Дербентдин медицинадин колледжда чирвилер къачур пешекарри неинки Дагъустандин медицинадин идарайра, больницайра, поликлиникайра кIвалахзава, гъакIни абуру Россиядин гъар са пиле зегъмет чIузвазва.

Алай вахтунда и колледж чиреспубликада юкван пешекарвилер чирвилер гузвай, вилик жергеира авайбурукай сад я. Ам къенин юкъуз алай аямдив къазвай, юкван медицинадин образование гунын карда гъаф хилер авай, цIийи къайдайрал бинеламаш хъана кIвалахзавай СУЗ-рикай сад яз гъисабзава. ДМК-да медицинадин къилин пуд хил чирвилер гузвай муаллимрин коллектив 45 касдикай ибарат я, абурукай 20 муаллимдихъ къилин ва сад лагъай дережадин квалификация ава. Муьжубд муаллимдиз “Лайихлу духтур”, “Лайихлу муаллим”, “Здравоохраненидин лайихлу работник” ва “Здравоохраненидин отличник” лагъай тIварар ганава.

Иллаки эхиримжи йисара Дербентдин медицинадин колледж виле акъадайвал, генани хъсан патахъ дегиш хъанва. Гъаятдиз гъахъайла чаз ина кутугай селигъа, дараматдин винел пад цIийиз асуннаваз, къене пад лагъайтIа ремонт авунваз, цIийи партаяр, ачух, алай аямдив къадайвал туькIурнавай, лазим вири тадаракрадди таъминарнавай кабинетар акунва.

Эхиримжи ругуд йисан къене Дербентдин медицинадин колледждиз Дагъустан Республикадин лайихлу духтур, Дагъустан Республикадин Общественный палатадин член, экономикадин илимрин кандидат **Светлана Абдурашидовна ГЪАМЗАТОВАДИ** регъбервал гузва.

Светлана Абдурашидовна, алай вахтунда Дербентдин медицинадин колледжди гъихътин шартIара чирвилер гуз ва ва иниз кIелиз атанвай студентрин вилик куьне сифте нубатда гъихътин истемешунар эцигзава?

- Эхиримжи вад йисуз чи колледж винел патанни къенепатан жигъетдай хъсан патахъ дегишарун патал неинки за, гъакIни санлай чи коллективди бегъем зегъмет чIугуна лагъайтIа жеда. Колледж кланелай винелди, вири мертебаяр лап хъсандиз ремонтнава. Куьне къведайла фикир ганатIа, колледждиз гъахъзавай

С.А. Гъамзатова 1960-йисуз Дагъустан Республикадин Рутул райондин Ихрек хуьре къуллугъчидин хизанда дидедиз хъана. (Буба муаллим ва диде духтур). Мегъарамдхуьруьн юкван школа акъалтIарайдалай къуллугъ, 1978-1984-йисара Казандин госмедицинститутдин санитарно-гигиенический факультет яру дипломдалди акъалтIарна. Хейлин йисара Махачкъала шегъердин общепитдин идарада къилин санитарный духтур яз, Дербент шегъерда духтур-эпидемиолог, Дербент шегъердин къилин больницада вирусологиядин лабораториядин заведующий яз кIвалахна.

Светлана Абдурашидовнади къвед лагъай къилин образование къачунва. Ада Дагъустандин госуниверситетдин экономикадин факультетда “Государственный ва муниципальный управленидин” отделение акъалтIарна ва 2003-йисуз “Организационно-экономические основы управления здравоохранением и оздоровительными мероприятиями в современных условиях” темадай кандидатвилдин диссертацияни хвена. Адахъ гъаф къадар грамотаяр ва гъукуматдин наградаяр ава.

Светлана Абдурашидовнадихъ гъуьрметлу хизанни ава. Уьмуьрдин юлдаш Гъамзатов Гъамзат Рамазанович духтур-диагност я. Абурун къве хъини (Наримана ва Султана) жуьребажуьре пешейрай - сада кибернетикадай, муькуьда экономикадай къилин образование къачунва, алай вахтунда чпин пешейрай кIвалахзава.

варарал КПП эцигнава. Яни иниз какатай нивай хъайитIани къвез жедач, чна чи студентрин, муаллимрин хатасузвал хуьзва.

Рушар патал 80 чкадин общежитие ремонтнава. Зун гъа и муьвара Москвадай хтанвайди я. Аниз финин метлебни чи студентриз, 800 касдиз чка авай цIийи общежитидин дарамат колледждин гъаятда эцигунин месэла кудун тир. Аллагъди гайитIа, чна и карни къилиз акъудда. Хиве къунва. Келзавайбур саки чIехи пай хуьрерай атанвай рушар я, чазни, абуруз чпизни шегъерда кирида кIвалер къуна яшамаш жедалди колледждин гъаятда общежитида къулай жедай. Алай вахтунда чина агъзурдалай гъаф студентри чирвилер къачузва, абурукай анжах 89 гадаяр, амайбур рушар я.

Студентриз къезилвал гун патал чна столовойни неинки

хуьвунва. Сифте нубатда вири кабинетар Интернетдин сетдик кутунвай компютерралди таъминарнава. Интерактивный доска къачунва. Муаллими вацра садра чпин кIвалахдин анализ гузва.

Яни чирвилер гунин къайдайрив цIийидаказ эгечIнава, тушни?

- Эхъ. Чна гъа сифте курсунилай студентар таъкимарзава: медицинадин къуллугъчи хуьним хивез къачузвай еке жавабдарвал я. Ина гIиллебазвал авач, гъикI хьи, инсанрин сагъламвал абурулай аслу жезва. Медицинадин образование къачун вири девирра четин тир.

Медицина югъ-къандавай вилик физва ва идахъ галаз алакъалу яз и рекъай чирвилер гунин кIвалахни геъенш жезва. Гъавилляй студентри вахтунин истемешунрихъ галаз къадайвал

рай аквазвайтIа, къенин юкъуз абуру муляжрал кIвалахзава. Тарсара ганвай материал гIилегIлди практикадин кIвалахра ишлемишунин карда абурун зигъин, къатIун мягкем жезва, ганвай тарс рикIел аламуькзава.

Чна муьквал-муьквал цIийи фантомар къачузва ва анатомиядин кабинетдани алай вахтунда къве скелет ва са къадар маса лазим тадаракар ава.

Куь колледждиз кIелиз къвезвайбурун къадар гъикъван я ва абуру гъихътин гъазурлухвал аваз къвезва?

- Дербентдин медицинадин колледждиз кIелиз къвез кланзавайбурун къадар вири вахтара артух тир. Гилани гъакI я. Иллаки эхиримжи йисара медицинадиз ийизвай интерес жегъилприн патай екеди я. Са касдин чкадал къуд-вад кас жезва.

Школадай гъихътин гъазурлухвал аваз къвезва лагъайтIа, гъайиф хьи, тарифдинди туш. Чирвилер зайифбур я. Чна абурун сад лагъай курсуна бегъем кIвалах хъийизва. Чи ахтармишунрин делилралди виш процентдикай цIуд процент сифте курсара хъсан гъазурлухвал авай, лугъудайвал, чирвилерихъ къаних, медицина, дугъриданни, чпин рикI алай пеше тирди аннамишна атанвайбур тирди къатIуз хуьн четин туш. Ахътинбурун чун гъа бинедай генани гъаф алахъзава ва ахътин студентри чакни руьгъ кутазва. Амай къудкъанни цIуд процент, абурун алакъунар авай жегъилар я, амма абурун лап рикIивай хъсандаказ кIвалах хуьвун лазим жезва. Лугъудайвал, абурувай агакъарун патал истемешзава.

Чи истемешунарни кIевибур я. ГъикI хьи, медицинада кагъулвиллиз рехъ гана виже къведач. Сифте нубатда, чна абурун гъа сад лагъай курсунилай чпи-чпел кIвалахна кланзавайдини чирзава.

Светлана Абдурашидовна, маналу суьгъбетдай чухсагъул. Куьй квехъ медицинадин савадлу кадрияр гъазурунин кIвалахда мадни агалкъунар хуьрай!

- Квезни чухсагъул чун рикIел атунай. За ва чи муаллимрини “Лезги газет” къхиз рикIелай алудзавайди туш.

Дербентдин медицинадин колледждин студентар тарсуна

алай аямдив къадайвал ремонт хуьвунва, гъакIни анаг ресторанин къапарилай гатIумна вири къаб-къажахдалди таъминарнава. Чина студентдивай, 50 манат гайила, лап хъсандиз, тух жедайвал нез жезва. За ва чи муаллимрини гъа и столовойда незва.

Ремонтдикай рахун хъайитIа, турбайрилаи ва батарейрилаи гатIумна вири дегишарнава. Чахъ пуд виш кас гъакъдай еке актовый зал авай, 170 кв.м алай ана иллаки меъби вахтунда ацукъдай гъал авачир. Исятда куьн актовый залдиз килигайтIа, ана чими ва вири патарихъай къулай я.

Студентриз алай аямдин медицинадин вири технологйив къадайвал чирвилер гун патал чна методикадин кIвалахни цIийи

чирвилер къачун патал чна алай аямдин муляжрилай гатIумна саки хейлин цIийи аппаратарни кваз къачунва. Кружокрин кIвалахни дегишарнава ва кружокра гъаф фикир ахтармишунрал, тежрибадин кIвалахдал желбзава. Ихътин жуьредин чирвилер гунин хъсан нетижаар лагъайтIа, чи студентри илимдинни ахтармишунардай конференцияра, курсра иштирак авуналди, анра гъалибвилер къазанмишуналди тестикъарзава.

Алай вахтунда тарсунин къене гъар са студентдивай тежриба къачун патал и ва я маса процедураяр киле тухуз жедай мумкинвал ава. Эгер виликдай абурун ихътин процедураяр анжах рангарин шикилрай, станд-

“АЙБОЛИТ”

Чир хъун хъсан я

“Айболит” газетдай гъазурайди - Надият ВЕЛИЕВА

• Туьтвер тIазвайла, са 2-3 картуф чкалар аламаз ругуна, кап-рондин гуьлуьтдиз веъена, хъсандиз гъуд гуда. Кун тийидайвал са тIимил къурна, ахпа ам гъа гуьлуьтда аваз туьтуьнал эцигна, винелай чими шарф алчукна, картуфар рекъидалди тада. И процедура-дилаи гуьгуьниз туьтвера лимондин миже хуьрнавай яд экъуьрда. Ахпа са зур сятдилай куз-куз са стаканда авай хумраврин настойка хъвада. Ам икI гъазурда: 10 хумравдал са стакан ргъзвай яд илична, са гъвечиIа гагъда туна, ахпа хъвада ва цик квай хумраварни неда. И процедуради туьтвер фад хъсанарда.

• Астмадин азар авайла, 40 къил чичек-севка (севка чичекдин жуьре я) ргъзвай циз веъена, ам хуьтуьл жедалди тада. Ахпа а чичекар 0,5 л оливкадин гъеридиз веъена, тIур яда. Арадал атай къаришна экъунахъ ва нянихъ ичли рикIелай хуьрекдин са тIуруна авайди ишлемишда.

• Жалгъяр тIазвайла, набатдин ягълу, спирт ва медицинадин жёлочъ (гъар сад хуьрекдин са тIуруна авайди) вири сад-садак какадарна, пичинал эцигна, лап кудайвал чими ийида, амма ругуна виже къведач. И къаришмадай жуна къежирна, ам кузмаз тIазвай жалгъайрал эцигна, винелай целлофандин пакетдал кIевирна, адан винелайни са къат памбаг эцигда, са шумуд къат бинт алчукна, чими шарфуналди кIевирна, къаткида. Ихътин компрессди жалгъайриз ифин акъудда ва тIал секин жеда. Экъунахъ компресс алудна, жалгъяр къуру дасмалдалди михъда. Ихътин компресс гъикъван авуртIани жеда. Адакай са зиянни авач.

• Вилерин экв хъсан хуьн патал, черника жунадик веъена, миже хкудна, адаз михъи яд (1 пай миже 2 пай яд) яна, экъунахъ чин чуьхуьдалди вилик гъар са вилиз 5 стIал веъеда.

• Яшар хъанвай инсанрин вилера экв амуькун патал, ксудалди вилик аптекадай маса гузвай валериана авай шуьше нерин гъар са хилел эцигиз, 10 сеферда ни чIугвада.

• Давление агъуз аватнавайла, хуьрекдин 2 тIуруна авай регъвенвай кофе, хуьрекдин 10 тIуруна авай вирт ва 1 лимондин миже вири сад-садак какадарна, фу тIуьна 2 сят арадай фейила, чайдин са тIуруна авайди ишлемишда.

Мадни 500 г кIерецдин хвехвер куьлуь авуна, адак 500 г вирт хуьрна, йикъа пуд сеферда хуьрекдин са тIуруна авайди ишлемишда.

• Гатфариз гъаф инсанриз аллергиядин азарди азаб гуда. Абурун агъадихъ галай рецептдикай куьмек жеда: цIийиз хкуднавай сельдерейдин мижедиз са тIимил газарин шире алава хуьвуна, йикъа пуд сеферда хуьрекдин 1-2 тIуруна авайди ишлемишда.

• Бедендик витаминар тIимил хъана, къуватсуз хъанвайла, ме-квивилелай азарлу хъанвайла, къил элкъвезвайла, къацу чичекар гъаф хийирлу я. Къацу чичекрин миже-ди ивидик квай холестериндин къадар тIимиларда. Эгер 3-5 декикъада къацу чичек жакъвайтIа, сив микробикай михъи жеда.

• Муьквал-муьквал къил тIазвайла, йикъа 2 сеферда келем ругур яд хуьн меслятзава.

СтIал Сулейманан 145 йис

Шад гьалара къейдна

Ф.АБДУРАГЪМАНОВА

18-АПРЕЛДИЗ Къурагъ райондин культурадин управленидин фойеда “ХХ асирдин Гомер”, Дагъустандин халкъдин шаир СтIал Сулейманан 145 йисан юбилейдиз талукарнавай шад мярекат кыле фена.

Ана райондин культурадин управленидин, “Къурагъ район” муниципальный тешкилатдин администрациядин

(кьил **С.ГЪАМИДОВ**) къуллугъчийри, Къурагърин 1 ва 2-нумрайрин, райондин са къадар хуърерин юкьван школайрин аялри ва лезги чIалан муаллими, хейлин маса мугъманри иштиракна.

Шад мярекат библиотекадин заведующий **Ш.МЕГЪАМЕДОВА**ДИ ачухна.

Ада гаф культурадин управленидин начальник **М.АСЛАНОВА**З гана. Ада и югъ, зурба шайрдикай хуш келимаяр рахуналди, адан шиирар кIелуналди, виридаз тебрикна. “Къурагъ рай-

он” муниципальный тешкилатдин администрациядин кьил С.Гъамидова СтIал Сулейманан гъакъиндай гегъенш рахунар авуна ва мярекатдин иштиракчийр “Къурагъ район” муниципальный тешкилатдин кьил **З.АЗИЗОВАН** ва вичин патайни тебрикна.

Культурадин кIвалин гевескар артистри лагъай мани-къуьл арада аваз, СтIал Сулейманан яратмишунрикай, адан уьмуьрдикай Къурагърин 1-нумрадин юкьван школадин лезги чIалан муаллим **А.СЕМЕДОВ**, лезги писателрин Союздин Къурагъ райондин отделенидин председатель **ГЪ.РАМАЗАН**, СтIал Сулейманан музейдин къуллугъчи **Ф.МАМЕДОВ**, КIирийрин юкьван школадин лезги чIалан муаллим **КЪ.КЪАИИБОВ**, Гелхенрин юкьван школадин муаллимар тир **Х.АГЪМЕДОВ**, **К.КАМАЛДИНОВ**, РД-дин культурадин лайихлу работник **Ш.САРУЕВ**, Штулрин хуьруьн юкьван школадин директор **С.ЭФЕНДИЕВ**, “Къурагъ район” муниципальный тешкилатдин килин общественный хатасузвал хуьнин рекъай заместитель **М.ХАРИЕВ** ва масабур рахана.

Гуьгуьнлай Къурагърин 1 ва 2-нумрайрин юкьван школайрин, искусствойрин школадин аялри чпин пай кутуна. Абуру чпин муаллимихъ галаз гъазурнавай программа къалурна, урус ва дигед чIаларал шайрдин хейлин шиирар кIелна, адан уьмуьрдикай гъазурнавай “Чайханада” сегъне къалурна.

ловрин (Смугъул), Давудоврин (Хинер) хизанрин ансамблрин нумраяр пара бегенмиш хъана.

Эхирдай фестивалдин вири иштиракчийриз Ахцегъ МБУК-дин махсус грамотаярни рикIел аламуькдай пишке-шар гана.

Мурад-метлеб чи милли музыкадин, фольклордин хъсан адетар хуьн, халкъдин гегъенш къатарай акъатзавай бажарагълу артистарни музыкантар гевесламышун ва акъалтзавай несил халкъдин музклассикадин чешнейралди ватанпересар яз тербияламышун тир и къетIен мярекат милли музыкадин халис сувариз элкъвена.

Нетижаяр къуна

ЧИ КОРР.

И йикъара Мегъарамдхуьруьн районда аялрин художественный яратмишунрин “Россиядин бажарагълу жаванар” конкурсдин райондин дережадин нетижаяр къуна. Къейд авун лазим я хьи, и конкурс Дагъустан Республикадин образованидин, илимдин ва жегъилрин политикадин рекъай министерстводи Россиядин МЧС-дин РД-да авай Къилин управленидихъ галаз санал кыле тухузва. Адан макъсад хуси ва общественный хатасузвал таъминарунин месэлайриз талуьк чирвилер гуникай, авай чирвилер мадни гегъеншаруникай ибарат я. Ам акъалтзавай несилдиз цIаяр къуниз акси чирвилер ва хатасузвал хуьнин дибар пропаганда авуналди, “Хатасузвилдин культура” тIвар ганвай Вирироссиядин образовательный проект кылиз акъудунихъ галаз алакьалу я.

Конкурс яшарин пуд дестедик акатзавай аялрин арада кьве номинациядай кыле тухвана. Сад лагъай дестедик 1-4-классра, кьвед лагъай дестедик 5-8-классра, 3-дестедикни 9-11-классра кIелзавай аялар акатзавай.

Конкурсда райондин вири школайра чирвилер къачузвай аялрин кIвалахриз кьимет гана. Абурукай республикадин паюна иштиракдай кIвалахрин жергеда агъадихъ галайбур гъатнава: “Рисунок” номинациядай “ЦIаяр къунар авачир планета” темадай Р.Лачинова (Хважа-Къазмайрин СОШ-дин 4-классдин ученица), Т.Насруллаева (Азадогъли хуьруьн СОШ-дин 8-классдин ученица), Л.Агъмедова (Къуйсунрин СОШ-дин 9-классдин ученица);

къвед лагъай номинациядай-“ЦIаяр къуниз акси тематикадай гъазурнавай шей”-Мегъарамдхуьруьн 2-нумрадин СОШ-дин ученик Р.Шафиеван “ЦIаяр къуниз акси щит”, кIарасдал нехишар атIунай Чахчарин-Къазмайрин СОШ-дин 8-классдин ученица Д.Гуьльметовадин “Жаван пожарник” ва Кучун-Къазмайрин СОШ-дин ученица М.Герейхановадин “Пожарник” скульптура.

Дуьньядин халкъарин хуьрекар

Котлетар - “Са декъикъа”

Фад чраз жедай и котлетриз ихътин тIвар гъавайда ганвайди туш. Абуру гъазурун патал лазим кьведай продуктар:

- крабрин тIвалар (“крабовые палочки”);
- 200 гр ниси;
- хуьрек недай кьве тIуруна авай сухарияр (“панировочные сухари”);
- хуьрек недай пуд тIуруна авай майонез;
- 3 кака;
- 7/8 силх серг;
- кьел

Гъазурун:

Крабрин тIвалар, ниси ва серг блендерда куьлуь авуна хъиз, абурук сухарияр, какаяр ва майонез какадарна, хъсандаказ хкуьрда. Котлетрин къайдада кIалубда туна, набататрин чIемеда чрада.

Помидоррикай закуска

Закуска авун патал герек продуктар:

- 100гр мукаш;
- хуьрек недай кьве тIуруна авай некледин чарар;
- къацу хъчар;
- 50 гр таза афнияр;
- 50 гр ширин истивут;
- са силх серг;
- са чIехи помидор

Гъазурун:

Мукашни, сергни (куьлуь авуна), некледин чарар, кьел, истивут сад-садак какадарда. Ширин истивутни афнияр куьткуьнда. Помидор элкъвена атIана хъиз, гъардан винел сифте мукашдикай гъазурнавай къаришма ва адан винелайни помидорни афнияр эцигда. Винелай хъчаралди чIагурда.

Грекрин салат

Лазим жедай продуктар:

- 200 гр афнияр;
 - ширин хъипи са истивут;
 - цилер акъуднавай 200 гр чIулав зейтунар (маслины);
 - 200 гр фета ниси;
 - 600 гр яру помидорар;
 - 30 гр калперсар;
 - 50 мл зейтунадин чIем (масло);
 - са чайдин тIурунин къатIа авай гъуьлуьн кьел
- Вири квез кIандай къайдада куьткуьнна, сад-садак какадарна, кьелни чIем яда. Фета ниси кьуд пIендиз атIайтIа, хъсан я.

Гъазурайди - ЖамиляГЪАСАНОВА.

Турнирар...

ВОЛЕЙБОЛ

ЧИ КОРР.

Са шумуд югъ идалай вилик Дербентда, РД-дин физический культурадин лайихлу работник Магмуд Шамилович АЛИМИРЗОВЕВАН къаматдиз бахшна, волейболдай республикадин III турнир кьиле тухвана. Акъажунра Дербент ше-

ман-Стальский райондин коман-да лайихлу хъана. Турнирдин виридалайни хъсан тупар вугудайди Къурагъ райондин командадик квай Эльдар Гъасанов, виридалайни хъсан гъужумдайди гъа и командадай тир Айнуллагъ Насруллаев, виридалайни хъсан защитник Табасаран райондин командадай тир Руслан Мегамедов яз гъисабнава.

Винидихъ кьейднавайвал, и турнирда дишегълийрин коман-

дайрини иштиракна. Абурун арада Ахцегърин 2-нумрадин ДЮСШ-дин командани авай. Къейд авун лазим я хьи, тренер Нурамет Агъмедович Муталибован гъилик вердишвилерни тербия къачузвай командадик квай Мадина Муталибовадин, Дилъра Гъажиевадин, Фируза Мугъуловадин, Зулейха Эмировадин, Камила Гъажиевадин, Каминат Султановадин, Зарема Аллагъвердиевадин ва Мерзия Алиагъаевадин гъунарин нетижада команда и турнирда 2-чкадиз лайихлу хъана. Каминат Султанова лагъайтла, виридалайни хъсан защитница язни гъисабнава. Адаз кылдин пишкешни гана.

Ахцегърин 2-нумрадин ДЮСШ-дин коллективди тренер Нурамет Агъмедовичаз ва республикадин турнирда чпихъ хъсан уstadвал авайди къалурай командадиз агалкун тебрикзава, абурухъ спортдин умуьрда мадни еке агалкунар хъана кланзава.

Гъалибвал къазанмишай командайриз ва къугъунра тафаватлу хъайибуруз дипломарни грамотаяр, кубокар ва пулдин пишкешар гана.

Къурагъ райондин итимрин команда

гъердай, Къурагъ, Дахадаев, Сулейман-Стальский, Табасаран, Ахцегъ, Къаякент ва Хив районрай тир 8 командади иштиракна. Къейд авун лазим я хьи, турнирда кылди итимрин ва кылдини дишегълийрин командайри чпин алакьунарни уstadвал къалурна. Итимрин командайрин арада кьиле фейи акъажунра турнирдин финалдиз Къурагъ ва Табасаран районрин командаяр акъатна.

Табасаран райондин командадик Дагъустандин хъянавай командадик квай кьве волейболистни къугъвазвай. Итижлудакъ кьиле фейи финалда 3:2 гъисабдалди Къурагъ райондин командади гъалибвал къазанмишна. Пуд лагъай чкадиз Сулей-

Ахцегърин 2-нумрадин ДЮСШ-дин рушарин команда тренердихъ галаз

фейи акъажунра иштиракна. Санлай къачурла, иниз 92 спортсмен атанвай.

Мискискарин хуьруьн ДЮСШ-дин регъбер Р.Майсарова кьейд авурвал, акъажунра Докъузпарадин спортсменрин дестедаилай хъсан нетижар къазанмишиз алакьна. Кылди лагъайтла, Мискискарин хуьруьн ДЮСШ-да чирвилер къачузвай Хожаяев Хожадина Акберов Мевлана (76 ва 85 килограммдин заланвилей) - 1, Цийи Къаракуьредин ДЮСШ-дин ученик Басир Атлуханова (58 килограммдин заланвилей) Мискискарин ДЮСШ-дин ученик Эдик Нурагъмедова (85 килограм-

мдин заланвилей) - 2, Мискискарин ДЮСШ-дин ученик Салман Ягъибегова (58 килограммдин заланвилей) 3-чкаяр къуна.

Нетижада Мискискарин ДЮСШ-да чирвилерни вердишвилер къачузвай Хожа Хожаяевни Мейлан Акберов финалдиз акъатна. Агалкунар хъайи и кьве спортсменди гила Казбек районда азаддаказ къуршахар къунай Дагъустан Республикадин клвенклевчивал патал кьиле фидай акъажунра иштиракда. Къуй чакъ республикадин, улкведин, дуьньядин дережада агалкунар къазанмишдай пагъливанар гзаф хурай!

къамат риклел хкунин лишан яз футболдай акъажунар кьиле фена.

И акъажунра Ашарин, Аладашдин, Къурагърин, Къепиррин, Маллакентдин, Бугъдатепадин, Кумухърин школайрин командайри иштиракна. Акъажунра Аладашдин школадин команда - 1, Къурагърин школадин команда - 2, Маллакентдин команда 3-чкайриз лайихлу хъана.

Аладашдин школадин командадиз кубок, медалар, футболкаяр, туп, 2 ва 3-чка къур Къурагъринни Маллакентдин командайриз медалар, футболкаяр, тупар гана.

Эхирдай мярекатдин тешкилатчийри жегъил футболистриз, судъйириз, Аладашдин СОШ-дин руководстводиз ва мярекатдик чпин пай кутур виридаз чухсагъул малумарна.

Руьгъдиз виклөгъ спортсменрикай

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай саласа юкьуз Махачкъалада, ДГТУ-дин куьгъне корпусда, Plug&Play Dagestan бизнес-инкубатордин залда республикадин “Скала” спортклубдин членар тир набут спортсменрихъ галаз гуьруьш кьиле фена. Коляскайра аваз баскетбол, регби къугъунай абурувай неинки са чи республикада, гъаклни адалай къецени хъсан нетижар къазанмишиз алакьнава.

Къейд авун лазим я хьи, набутар-физкультурникар патал Дагъустандин региональный общественный “Скала” тешкилатдин ери-бине

Фильмдилай къулухъ гуьруьшдал рахай адан ученикри Камил Атавович хъсан тешкилатчи, насигъатчи, кар алакьдай инсан тирди риклел хъана. Спортсменри журналистрин са жерге суалризни жавабар гана. Суалрин члехи пай лагъайтла, спортсменрин дуланажагъдикай, гьалтзавай четинвилерикай, мергъяматлувилерикай тир. Малум хъайивал, набут спортсменрал коляскайрихъ галаз алакьалу язни еке четинвилер гьалтзава. Абуру къачудай мумкинвал авачирвилей, абуру гъукуматди чара ийидалди йисаралди вил алаз акъваззава.

Залда ацукьнавай инсанриз тамашиз за фикирзава: гъалибчияр тахъана, абуру вужар жеда къван?!

“Скала” спортклубдин членар

» Гуьруьшдин иштиракчийрихъ мумкинвилерикай магърум спортсменар патал республикадин федерация тешкилдай ниятар ава

эцигайди, Кеферпатан Кавказда и жуьредин спортклуб тешкилай сад лагъай кас рагъметлу Камил Атаев тир. Адахъ лагъайтла, спортдин са шумуд жуьредай, гъа гъисабдай яз футболдай, армреслингдай, ядро гадарунай къазанмишнавай 20-дав агакьна медалар авай. Камил Атавович волейболдай, гъакл ядро гадарунайни Советрин Союздин чемпион тир.

Гуьруьшдал ДГУ-дин филфакдин журналистикадин отделение акъалтларнавай Сабир Абдурагъманова ва Руслан Бакидова гъазурнавай, тамам цлуд декъикада давам жезвай куьруь метраждин фильм къалурна. Камил Атаеван экуь къаматдиз бахшнавай ам - “Гъалибчияр” фильм- набут спортсменрикай, абурун умуьрдикай, гьалтзавай четинвилерикай я. Амма кьилин фикир ана инсан руьгъдай ават тавуниз ганва. Фильмда игитрин - “Скала” спортклубдин членрин - мецелай чпин умуьрда кьилел дуьшущар атунын себеб яз инсандин яшайиш коляска галачиз фикирдиз гъиз тежедай набутдиз элкьуьникай, гъар сада къуватар жагъурун, умуьр давамарун герек тирдакай лагъанвай гафар иллаки риклиз таъсирдайбуру хъанва.

Гъар юкьуз умуьр патал женгина авайбуру, мумкинвилерикай магърум ксари - гъикъван виклөгъвал авун герек къевзватла? Лазим чкадиз фин патал абурал гьалтзавай къван четинвилер вуч я?! Ахтын инсанар патал чакъ гъич са жуьрединни мумкинвилер - тротуарар, транспорт, гуарар... авачирди сир туш. Набут спортсменри чпин рахунра ихътин месэляяр себеб яз спортдал машгъл хьун патал члехи четинвилер гьалтзавайдал мад сеферда фикир желбна. Гъаниз килигна гуьруьшдин иштиракчийрихъ мумкинвилерикай магърум спортсменар патал республикадин федерация тешкилдай ниятар ава. Идалайни гъейри, и тешкилатдин кьиле авай ксар коляскайра аваз баскетбол къугъвадай рушарин команда арадал гъунин месэлайрални машгъл жезва: команда клватлиз алакьнава, исятда абур патал коляскаяр чара авунал вил ала.

Чна умудзава, и гуьруьшди са гъихътин ятлани хъсан нетижа тагана тадач. Чпелай алакьдай крар-республикадин твар хкажун патал абуру вири жуьредин чалишмишвилер ийизвайди набутри-спортсменри къазанмишнавай агалкунарай акъваза.

Къисас вахчуда

Чи ватангъгли, машгъур боксёр Гъабиб АЛЛАГЪВЕРДИЕВА Америкадай тир Джесси Варгасахъ галаз къисас вахчунин бягъс кьиле тухудайдакай адан менеджер Владимир Хрюнова хабар ганва. Бягъс США-да алай йисан октябрдин вацра кьиле тухун пландик кутунва.

Икл, Интернетда авай малуматрал асаслу яз, июлдиз Д.Варгаса гуьгъуьллудакъз цлур хуьнин бягъс кьиле тухуда. Гъалиб хъайидахъ галаз Гъабиб Аллагъвердиев рингдал экъецлда.

ФУТБОЛ

А.МАМЕДОВА

Эхиримжи вахтара волейболдай, гъам футболдай, гъам лишанар къунай ва гъаклни маса жуьрейрай акъажунар гзаф кьиле физва. Икл, 25-апрелдиз Аладашдин хуьре Советрин Союздин Игит Араз Алиеван экуь

Гъалиб жедай мумкинвилер ава

Сириядин алай вахтунда кардик квай президент Башар Асада и мукъвара жедай государстводин кыл хкъдай сечкийра ишти-ракда. Адан кандидатура къалурнавайдан гъакъиндай 28-апрелдиз парламентдин спикер Мохаммед аль-Ляхама малумарна, хабар гузва Франс-Пресс агентстводи. Аль-Ляхаман фикирдалди, Асадахъ президент хкъдай сечкийра гъалиб жедай мумкинвилер ава.

Сирияда сечкийар 3-июндиз жеда. САНА агентстводи хабар гузвайвал, президентдин къуллугъдал хкъгъун патал чпин кандидатураар къалурнавайбурун сиягъда Сириядин регъбер ирид лагъайди я. Абурун арада са дишегълини ава. Президентдин къуллугъ патал гуьжатариз кланзавай уьлкведин гражданивай Къилин конституционный судди арзаяр 2-майдалди къабулда.

И уьлкведин президентвиле кандидатдин яшар яхцлур йисалай тлимил тахъун, абурукайни 10 йисуз ам уьлкведин территориядал яшамиш хъун, гъакъни адахъ къецепатан уьлкведин гражданавал тахъун лазим я. Идалайни гъейри, президентвиле кандидат яз къалурнавай касдин тереф парламентдин 35 депутатди хвена кланда.

Президент Башар Асада президентвилин къуллугъ 2000-йисуз государстводин виликан кыл, вичин буба Хафез Асад къейидалай гуьгъуьниз къунай. Ирид йис алатайла, 2007-йисан майдиз Сирияда Асадахъ ихтибар авунин гъакъиндай референдум кыле фена. Адан нетижайри къалурайвал, уьлкведин 97 процентдилай гзаф граждани Б.Асадан тереф хвенай.

2011-йисан мартдилай Сирияда саки граждан дяве кыле физва. Сад-садаз акси акъвазунар гукуматдин къушунринни чпин арада къецепатан уьлквейрай къиметдихъ къунвай аскерар авай боевикрин дестейрихъ галаз кыле физва. ООН-дин делилралди, яракълу чуьруькди 130 агъзурдалай гзаф ксар къурбандар авуна. Сириядин оппозицияди, гъакъни Рагъакъидай патан са жерге уьлквейри Башар Асад отставкадиз фин истемишзава.

Къиникъын жаза гунин приговор акъудна

Египетда “Стхаяр-мусурманар” гьерекатдин терефдаррин суд авуна куьтягнава. 28-апрелдиз 683 касдиз, гъа гъисабдай яз и тешкилатдин регъбер Мохаммед Бадидиз къиникъын жаза гунин приговор акъуднава, хабар гузва BBC News-ди. Властрикай чуьнуьх жезвай Бадидиз приговор заочно акъуднава.

Ихътин приговор абуруз полициядин участокрал гуьжумар авунай ва полициядин къуллугъчияр яна къинай акъуднавайди я. Numan Rights-дай тир ихтиярар хуьдайбурун делил-

ралди, дустагнавайбурун адвокатриз силсидин вахтунда анал рахадай ихтияр ганач.

Суд 24-мартдиз акъудай приговордизни цийи кылелай килиг хъувуна. И приговордал асаслу яз, алудна гадарнавай президент Мохаммед Мурсидин терефдарар тир 529 касдиз къиникъын жаза ганай. Цийи кьарардал асаслу яз, дустагнавай гзафбуруз къиникъын приговор уьмуьрлук дустагъда ацукъуналди эвезна.

“Стхаяр - мусурманар” политикадинни диндин международный ассоциация, адан мурад общество исламламишун ва исламдин государство тешкилун я. Мурсидин терефдарри 2013-йисан 13-августдиз гзаф къадарра къайдаяр члурна ва полициядин участокрал гуьжумна. А члавуз Египетдин властри Мурсидин тереф хуьзвай серенжемра иштирак авур “Стхаяр-мусурманрин” са шумуд лагерь тергна. Адан терефдарри виликан президентдин ихтиярар кардик кухтун истемишзавай. Мурси 3-июлдиз военныйри властдивай къакъудна ва дустагъна. Адак шпионвал авунай ва маса государстворихъ галаз Египетдиз акси рахунар кыле тухунай тахсир кутазвай. Мурсидихъ галаз санал “Стхаяр-мусурманар” гьерекатдин регъберарни къунай.

Халкъдин республика малумарна

Луганскда митинг кыле физвай вахтунда “Луганскдин халкъдин республика” твар алаз аслу тушир государство тешкилнавайдан гъакъиндай малумарна, хабар гузва “Цийи-вилер” РИА-ди. И члавуз гъакъни 11-майдиз жедай референдумдал гъидай суални раижна. Суал ихътинди я: “Куьне Луганскдин халкъдин республикадин государстводин аслу туширвал малумарунин тереф хуьзвани?”

Гъяд юкъуз хъайи митингда са шумуд виш касди иштиракна, хабар гузва “Азадвал” радиостанцияди. Къватл хъанвайбурун арада 6-апрелдиз Украинадин хатасузвилин советдин

управленидин дарамат къадайла иштиракбайбурун авай. Серенжемдин иштиракчийрикай са дишегълидин гафаралди, Луганскдин республика тешкилунин гъакъиндай кьарар “территориальный, политический партийрин ва общественный организационин съезддал” къабулнай.

Митингдал гъакъни, Киевдин патай чапхунчивилер авун хъайитла, Луганскди Россиядивай ислыгъвал хуьдай къуватар ракъурунин гъакъиндай тлаабда лугъудай малуматни раижна Луганский областдин са гъафте идалай вилик хкъанавай “халкъдин губернатор” Валерий Болотова митингда иштиракна, къейдзава “Сегодня”. УА газетди. Гуьгъуьнлай къиблединни рагъэкъечдай патан Украинадин сад тир штабдин векил рахана ва ада республика малумарун патал къватл хъанвайбурун анжах са тлимил паюни рахунар авурдан гъакъиндай малумат гана. Ада митингдин иштиракчийар тади гъалда, бегъем чурун тавунвай кьарарар къабул тавунин патахъай тагъкимарна.

Луганскда федерализмламишунин терефдарри референдум тухунилай гъейри, урус члал государстводин члал яз гъисаба къун ва политикадин себебар аваз дустагъра тунвай вири азад хъувун истемишзава.

Украинадиз рекъе тун патал

Гуржистандин виликан президент Звиад Гамсахурдиадин кьаравул хъайи Гоча Ба-

хияди Украинада Россиядин терефдал алай активистрихъ галаз женгера иштирак авун патал чкадин миллетчийрикай гуьгъуьллудаказ аниз фидайбур къватлиз башламишнава. Идан гъакъиндай 27-апрелдиз “Известия” газетди хабар гана.

Гуржистандин парламентда авай чешмедди хабар гайивал, аниз фидай ксар къватлун асул гъисабдай Тбилисида кыле физва. Ада гъакъни къейдна хъи, Украинадиз ракъурун патал асул гъисабдай чпихъ гъеле политикадин рекъий тайин къатлунар тахъанвай, я тахъайтла, Россиядиз акси бандитрин дестейрин иштиракчийар ракъурзава.

Серенжем кыле тухун патал пул Гуржистандин “Азад зона” НПО-ди ва “Сад тир милли гьерекат” партияди гузва. И партия Михаил Саакашвили президентдин къуллугъдал алай вахтунда властдин кыле авай. “Азад зонада” ва “Сад тир милли гьерекатда” и малуматдиз баянар гуникай отказна.

Сагъар хъийиз - Израилдиз

Ислен юкъуз чандиз къаст ийиз клан хъунин нетихада гуьлледин хер хъайи Харьковдин мэр Геннадий Кернес сагъар хъувун патал Израилдин больницадиз рекъе тунва. Идан гъакъиндай Харьков шегъердин советдин информациядин край ва общественностдихъ галаз алакъайрай департаментдин директор Юрий Сидоренкоди вичин Facebookда хабар гана.

“Нянихъ геж хъиз самолетда аваз Израилдин духтурар атана. Абур адаз килигна. Йифен сятдин пудан зураз абуру ам аэропортуниз тухвана. Генеральный прокуратуради Кернес къецепатан уьлкведа сагъар хъийидай ихтияр гана”, - хкъизва Сидоренкоди, шегъердин начальникдин заместитель Светлан Горбуновадин - Рубанан гафарал асаслу хъана. Мэр къаткурнавай клиникадин твар раижзава.

Кернесаз Саженский Яр района чукурунардай вахтунда гуьлле гана. Украинадин Милли телерадиокомпаниядин генеральный директор Зураб Аласанияди лугъузвайвал, Кернесаз Белгородский шегъреда чукурунардайла, тамай гуьлле гана.

Харьковдин мэрдихъ къве гуьлле галуьна. Кернесан заместитель Юрий Сафронова суьгъбетзавайвал, са гуьлле адан жигеррихъ, муькуьдини чулав лекъинихъ галуьна ва къежел акъатна. YNIAN-ди хабардар чешмейрал асаслу хъана малумарзавайвал, Кернес Драгунован снайперский винтовкадай яна.

Рекъем

• Алай йисан мартдин вацра Россиядин агъалийри банкарай **300 миллиард манат** пул вахчуна.

ЦБ-дин курсуналди къенин юкъуз:

**1 доллар - 35,70 манат,
1 евро - 49,51 манат,**

**къизил (1 гр) - 1480,28 манат,
гимииш (1 гр) - 22,50 манат.**

**ИНТЕРНЕТДАЙ.
Гъазурайди - Шагъисмаил ГЪАЖИМИРЗОВ**

Операция авурдалай гуьгъуьниз духтурри адан уьмуьр хаталувилик кумайдан патахъай тагъкимарна. Медикри гъакъни малумарна хъи, шегъердин кыл тамамдаказ сагъ хъхъун мумкин туш.

Гъужум авунай милицияди уголовный дело кьарагъарнава.

Россиядин сергъятрин патарив НАТО-дин къушунар

Россиядин оборонадин министр Сергей Шойгуди Рагъэкъечдай патан Европада Россиядин сергъятрин патарив США-дин ва НАТО-дин яракълу къуватрин активвал артук хъун гъич рехъ гуз тежедай кар тирди къейдна. Ихътин фикир ада вичин Америкадай тир амадаг Чак Хейгелахъ галаз хъайи рахунра лагъана. Россиядин военный ведомстводин кыли гъакъни “эхиримжи вахтара Рагъакъидай патан уьлквейрин прессада Россиядиз акси яз хкъизвай гафаризни” фикир гун лазим тирдакай лагъана, хабар гузва оборонадин министерстводи.

Жаваб яз Пентагондин кыли Вашингтондин ва Брюсселдин гьерекатар Украинадин патарив арадал атанвай гъал себеб яз гуя чпи “къетлен секинсузвал къалурзавайвилехъ”, гъакъни НАТО-дин членар тир Рагъэкъечдай патан Европадин уьлквейри чпин хатасузвилин патахъай къалабулукхвал къалурзавайвилехъ галаз алакълу авуна.

Шойгуди Украинадин территориядал Россиядин диверсийринни разведкаяр тухудай дестеяр ава лугъуз ийизвай тестикъарунар бине авачирбур тирди лагъана. Гъа са вахтунда ада къейдна хъи, эхиримжи вахтара Украинадин къиблединни рагъэкъечдай патаз, “терроризмдихъ галаз женг члугуникай” багъна къуна, Киевдин режимди 80 танк, 130-далай гзаф пияда къушунрин женгинин машинара ва бронетранспортерар, 60-далай тлимил тушиз тупар ва минометар гъанвайдан гъакъиндай лагъана. Санлай къачурла, Украинадин къушунрин къадар 15 агъзур касдив агакъзава.

Ислягъ агъалийрин аксина къуват ишлемишунин гьерекатар кыле тухунин хаталувал авайвилай Россиядин терефди Украинадихъ галаз авай сергъятдал еке майданра военный ученияр башламишунин гъакъиндай малумарнай, къейдна Шойгуди. Украинадин властрихъ яракъар гвачир агъалийрин аксина къушунрин частар ишлемишда кьаст авачирди чир хъайивалди, Россиядин подразделениеяр чеб гъамиша авай чкайриз рекъе тхуна.

Шойгуди 12-апрелдиз Чулав гуьле Америкадин “Дональд Кук” эсминецдин патарив Россиядин Су-24 маркадин къве самолетди лув гунихъ, Охотский гуьле 22-апрелдиз Россиядин Су-27 истребительди Америкадин РС-135 самолет рекъе тхунихъ галаз алакълу чуьруькризни баянар гана.

Украинадин къиблединни рагъэкъечдай пата Россиядин патал алай активистрин экъечлунар 2014-йисан мартдиз башламиш хъана. Митингдиз экъечинавайбуру уьлкведин цийи руководство кваз къуникай отказна ва чпин къадар-къисмет чпи тайинарунин гъакъиндай референдум тухун истемишна. Са жерге шегъеррин советрин дараматар, МВД-дин ва СБУ-дин управленияр къуна. Апрельдин юкъвара Украинадин властри Донецкий областда террориствиллиз акси серенжемар кыле тухунин гъакъиндай малумарна. Аксивилин гьерекатар абурувай гъелелиг акъвазариз хъанвач.

Лезги
газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание,
РД-дин Гьукумат

367000, Махачкала, пл. Ленина, 1

КЪИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60
E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д.Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н.М. ИБРАГЬИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж.М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
К.М. КАЗИМОВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М.А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А.Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М.МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш.ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
З.БАБАЕВА

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 18.00

Газет “Лезги газетдин” компьютеррин базада
гъазурна.

Газет “Лотос” ООО-дин типографияда
чапна.

367000, Махачкала,
Пушкинан куьче, 6.

Тираж 9761

Макъалар редакцияди туькьур хъийизва.
Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур эл-
къвена вахкузвач. Редакциядинни макъалай-
рин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я.

Газет массовый коммуникацийрин хиле за-
кондательстводал амал авунал гуьзчивал аву-
нин ва культурадин ирс хуьнин рекъай РФ-
дин Федеральный кьултуьгдин Кьиллепатан
федеральный округда авай Управлениди ре-
гистрация хъувунва.
ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

РЕДАКЦИЯДИН АДРЕС:

367018, Махачкала,
Петрдин проспект, 61,
7-мертеба.

(Гь) - И лишандик квай материалар
гъакъидихъ чапзавайбур я.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ “Редакция республиканской газеты
“Лезги газет”

УФК по РД
БИК - 048209001
ИНН - 0562043725
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Стамбулдохъ тухузва
зун вилери

(Стамбулда лезгидин куьче)

Бикеханум АЛИБЕГОВА

СТАМБУЛ. Зун ашукъ я адан
гужлу уьмуьрдал, гъамиша кар-
дик квай зегьметкеш инсанрал,
гъуьлуьн кьерехра авай гьисабу-
налди куьтягъ тежер ресторана-
рал, пара хъсан манийрин ван
алахъзавай рагъдандин вахтара-
рал. Гъетерини шегъредин экве-
ри, сад хъана, и къадим
шегъер пара суьгъуьрлу,
сирлу ийизва, вун, ваз ха-
барни авачиз, йифен гуь-
зелвилин суьгъуьрда тва-
да. Стамбулда са куьче-
ди зи кьил квадардач, за
кьил вине къада, дамах-
дивди тамашда, тарцин
хилел галтад жезмай са
бицли пешни заз багъа я.
Гуьрчег куьнедал (*шикил-
да*) - проспектдал алай
тйвар заз иллаки багъа я.
Ам Туьркияда машгур
шаир, алим, обществен-
ный деятель, еке гуьрмет авай
лезги хизандай тир Али Нихат
Тарланан тйварунихъ гала. Ада
тарс гайи инсанар и шегъерда

рагълу инсан Али Язычидихъ
(*шикилда*) галаз жедай гуьруьш
зи вилик ква. Али Язычи неинки
шахматрин алемда тйвар-ван

пара ава. Са шумудра за а куь-
чеда сейр авуна, риклел хкиз
адан вахтар, чи лезгийрин кьис-
метар веревирд ийиз. Адан къа-
мат, шикил акурла, за гъамиша
дуьа ийизва.

авай зурба кас, гьакI Али Нихат
Тарланан хва я. За ам жагъур-
на, чирна, танишвал гана. Гъави-
ляй мугъманвиле физва. Ада зун
гуьзетзава, гьакI маса лезгийри-
ни. Абурукай ихтилат ахпа...

Са тйилин хъвер

Ирина МУРАДХАНОВА

* * *

- Ви вилер гъамиша зи къа-
пунал вучиз алайди я, жувандал
тахъана?

- Бес ваз ван хъайиди тушни,
нефс ацайтгани, вилер тух же-
дач лагъана?..

* * *

- Яда, вал Зулкъайда тйвар
вуч лагъана эцигайди ятIа? Зул
къайдадик кутадай гада хъурай
лагъана яни?

- Зулуз хайивилей, зулуз та-
рарал алай емишар кватIдайди
хъурай лагъана.

- Амай вахтара “Ваякъан”
лагъайтIа жезва ман?!

* * *

Я рушар, куьн кьветхверар
яни?

- Эхъ! Зун Мапери я, зи вах –
Шапери.

- Ваз хъсан я ман, “ма” лу-
гъуз, вири вал гьалтзава.

- Эхъ лап! “Ма” лагъана заз
са затI гайила, Шапери, “ша”
лагъана а патахъ тухуз, завай
гайиди къакъудзавайди я.

* * *

Вун гьикъван гуьзгуьдай ки-
лигайтгани, а патахъай нер дуьз-
ди яз аквадайди туш, яда!..

* * *

Гъвечли-чIехидан гуьрмет
хуьх лугъуда. Яраб къуланан
тахсир вуч ятIа?..

* * *

- Я руш, а ви вилерин виливал
вуч я?.. Дуьз лагъ, ваз вири затIар
вили ранг алаз аквазвайди яни?

- Ваз вири чIулавдиз акваз-
ватIа, эхъ!

2014-йисан 2-най патал

Лезги
газет

КХЪИХЪ!

ИНДЕКС:

6 вацранди - 51313

газетдин къимет почтарин
отделенийрай:

6 вацра кIвализ - 387 манат

6 вацра почтарин абонентрин
яшикрай - 217 манатни 92 кепек

“Дагпечатдин” киоскрай:
6 вацра - 222 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай “Дагпечатдин” ки-
оскрай, гьакI Махачкъалада Промшоссе куьчедин 10 “а”-
нумрадин дараматда кхъиз жеда.

Амирханан сувар

МАЙРАМ

Куьнедай тади кваз хтай гъве-
чли Амирхан фена дивандал
ацукънавай чIехи дидедин къу-
жахда гъахъна. Ада вичин назик
сесиналди хабар къуна:

- Диде, кье гьи югъ я?

- Хемис я.

- Ваъ, диде, кье маса югъ я.

Виридак шад юзун кваз аквазва.
Майдандал далдамар язава.
Анал алай инсанрин гьилера яру
пайдахар, гьар жуьредин шарар,
шикилар ава эхир?

- А...а кье, зи хва, суварин
югъ я.

- Акл ятIа, диде, вуна зунни
твах ман.

- Хъуй, чан хва, чна анал са
къуьлни ийида. Рази яни вун?

- Эхъ, диде, зун лап рази я, -
шадвилелди жаваб гана хтудли.

- Диде, им са жив авай мекий
юкъуз зун дахди тухвай сувар яз
тахъуй гъа.

- Ваъ, чан хва, ам папарин
сувар тир.

- Я диде, а чIавуз жив, гила
рагъ ава хьи? Суварар вири сад
тушни?

- Сад я, бала. Ам къуьд тир,
гила - гатфар.

ХъуьтIуьз чиле аквадайди
жив я. Гила лагъайтIа, къацу
векъ, цуьквер ахъайнавай тара-
р, гуьлуьшан тIебиат.

- Диде, заз цуьквер кIанзава.
За абур, къуьл ийидайла, макъ-
ам язавай халуйриз гуда. Къуй
абур чаз хъсан макъам ярай.

- Хъсан, чан хва, - лагъана
дидеди.

- Диде, заз пайдахни кIанза-
ва-е.

- Хъсан, чан хва, гьамни къа-
чуда за ваз.

Дидеди хтудлив цуьквер ва
гъвечли пайдахни вугана.

Ибур гъиле гъатай Амирха-
на, ура! лагъана, кьил цавуз
хкажна, пайдахдал алай кхьи-
нар акурла, дидедивай хабар
къуна:

- Диде чан, идал вуч кхъен-
ва?

- Адал “Яшамишрай 1-Май!”
кхъенва, школадиз фейила, абур
вавайни кIелиз жеда.

“Яшамишрай сад лагъай
Май!” лугъуз-лугъуз, цуькверни
пайдах гъилеваз, Амирхана су-
варик гьерекатна...

Хабар це

КВЕВ “ЛЕЗГИ ГАЗЕТ” МУС АХГАКЪЗАВА?

Хемисдиз, жуьмядиз, кишдиз, гъяддиз, ислендиз,
саласадиз, арбедиз? -

Шегъер, район, хуьр къалура -

Жуван тйвар, фамилияни -

ТIалабзава атIана редакциядиз рахкурун.

Камалдин хазинадай

Ишреф ЖАВАТОВ

Хъсан тIвар акъатун хазиначилай багъа я.

ЧIехи-гъвечли чин тийидай кIвале берекач жедач.

Писвилез хъсанвал авун камаллувал я.

Мугъман кIвалин абур я.

Хва бубадин ядигар я.

ЧIехибуруз гуьрмет ая, квезни гъвечлибуру гуьрметда.

Эгер ваз къуниши авачтIа, жуь масадаз къуниши хъухъ.

Къуниши къунишидин арха я.

Лам твана-твана, тумунал атайла, тум атIана.

Мисал квачир рахун кьел квачир хуьрек тир гъисаб я.

Шаламар алайдаз вич физвач, чекмеяр алайдини къевзвач.

Чир тахъун айиб туш, хабар такъун айиб я.

Чирвал девлетдилай багъа я.

Инсандиз - тIвар, гъайвандиз - лаблаб.

Иесисуз чил акъалтIай етим я.

Утерянный аттестат об общем основном образовании серии
БВ за №0120886, выданный в 2013 году Новопоселковской СОШ
Сулейман Стальского района РД на имя **ИДРИСОВОЙ Гульмиры
Славиковны**, считать недействительным.